

UNIVERZITA KARLOVA
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra církevních dějin a patrologie

Luděk Hlava

P. Augustin Komanec (1885–1953)

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. PhDr. Petr Kubín, Th.D., Ph.D.

Praha 2018

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Kladně dne 15. června 2018

Luděk Hlava

Bibliografická citace

Augustin Koamtec (1885–1953) [rukopis]: diplomová práce / Luděk Hlava; vedoucí práce: Petr Kubín. -- Praha, 2018. – 139 s.

Anotace

Tato práce pojednává o životním příběhu slánského děkana Augustina Komance, muže stojícího v řadě prakticky anonymních kněží, kteří byli v počátcích druhé poloviny dvacátého století perzekuováni pro svůj pevný lidský a křesťanský postoj k církvi a jejím biskupům. Augustin Komanec patří k těm, kteří byli v padesátých letech souzeni totalitním komunistickým režimem ve vykonstruovaných procesech. Ačkoliv nebyl odsouzen k trestu smrti, vedla pro „zločin“ věrnosti církvi tvrdost jemu uloženého trestu až k oběti nejvyšší. Zakrátko po rychlém soudu zaplatil v komunistickém žaláři na Mírově za své postoje vlastním životem.

Podle možností dochovaných materiálů je zde v náznaku představen Komancův občanský a kněžský život v rozmezí let 1885–1948 a dále od komunistického převratu až do jeho smrti v březnu roku 1953. Cílem této práce je připomenout osud statečné osoby, která se odmítla podvolit totalitní moci a kterou tak postavila před skutečného protivníka, totiž před církev odvážnou a svobodnou.

Klíčová slova

Augustin Komanec

Exkomunikace

Komunistický režim

Perzekuce

Pronásledování církve

Abstract

This thesis deals with the life story of Augustin Komanec, dean of Slaný, a man standing among many other anonymous priests who were persecuted for their firm human and Christian attitudes towards the Church and its bishops in the early 1950's. Augustin Komanec was one of those tried by the totalitarian communist regime in fabricated trials. He was not sentenced to death, nevertheless the stiffness of the punishment led to the ultimate sacrifice. He died soon after he had been sent to the communist prison in Mírov.

Based on documents available, the work presents Komanec's both civil and clerical life from 1885 to 1948 and then from the communist coup to his death in 1953. The aim of the work is to present the destiny of this brave person, who refused to give in to the totalitarian power and who represented the real enemy of this power: the Church, courageous and free.

Keywords

Augustin Komanec

Excommunication

Communist regime

Persecution

Victimization of the Church

Počet znaků (včetně mezer): 205857

Poděkování

Děkuji:

doc. PhDr. Petru Kubínovi, Th.D., Ph.D.,

za odborné vedení, trpělivost a veškerou pomoc poskytovanou v průběhu psaní této práce;

Mgr. Jaroslavu Cuhrovi, prof. PhLic. Vojtěchu Novotnému, Th.D.Ph.D., PhDr. Janu Stříbrnému a Mgr. Josefu Faktorovi,

za cenné rady a důležité připomínky;

paní Jaroslavě Křížkové a Zuzaně Škvorové,

za laskavé přijetí, zodpovídání dotazů a poskytnutí mnoha dokumentů z minulosti své rodiny;

Mgr. Jarmile Dubské, ThDr. Petře Gabrielové Th.D., Mgr. Robertu Novotnému a PhDr. Aleně Šimánkové,

za podporu a pomoc poskytovanou při pátrání v nezpracovaných archivních fondech,

Mgr. Jiřímu Nelibovi,

za nasměrování k tématu zvolené práce;

Své manželce Aleně a ostatní rodině,

bez jejíž trpělivosti a poskytnutého času by tato práce nikdy nevznikla.

Obsah

Úvod.....	1
Popis pramenů.....	3
1. Část.....	8
1.1. Rodina Komancových.....	8
1.2. Augustinovo základní a střední vzdělání.....	12
1.3. V Příbrami.....	13
1.4. Seminaristou.....	14
1.5. Novoknězem.....	16
1.6. Farářem v Hobšovicích.....	17
1.7. Slánským děkanem.....	22
1.8. Komancova služba ve Slaném.....	25
1.9. Slánští kaplani v době Komancova úřadu.....	27
1.10. První polovina čtyřicátých let.....	28
1.11. Slánští kaplani za nacistické okupace a protektorátního zřízení v Československu.....	29
1.12. Spor P. Augustina Komance s P. Oldřichem Bartlem.....	31
1.13. Slánští kněží mezi lety 1945–1948.....	33
2. Část.....	35
2.1. Zlomový rok 1948, první střet s novým zřízením.....	35
2.2. Situace ve Slaném v letech 1949 a 1950.....	38
2.3. ONV Slaný.....	38
2.4. Hobšovická farnost v letech 1945–1948, P. František Konáš.....	40
2.5. Římskokatolická církev v zápisech jednání ONV Slaný v roce 1949	43
2.6. Okolnosti procesu s Augustinem Komancem pohledem ONV Slaný.....	46
2.7. Augustin Komanec a události ve Slaném mezi červnem 1949 a březnem 1950 v zápisech ONV Slaný.....	49
2.8. Dále v říjnu 1949.....	52
2.9. Leden 1950.....	52
2.10. Důvody ke Komancovu zatčení pohledem P. Rudolfa Zimandla ..	54
2.11. Proces s P. Augustinem Komancem.....	55
Závěr.....	76
Seznam použitých zkratk.....	78
Seznam literatury.....	81
Obrazové přílohy:.....	90
Přílohy.....	93

Úvod

Za téma předložené diplomové práce byl zvolen životní příběh slánského děkana Augustina Komance. Cílem je alespoň v náznaku nastínit život osoby, která z paměti národa již téměř vymizela, přesto však není vhodné na její odkaz zapomenout.

Vzhledem k tomu, že se jedná o osobu, která byla perzekuována pro svou věrnost církvi, měl by se následující text stát pokusem alespoň minimálně přispět k tendenci po odhalování československých mučedníků dvacátého století, jejichž jména jsou až na několik výjimek nespravedlivě přehlížena. Zapomenout na jména a osudy těchto martýrů, svědků víry v dobách, kdy ctnosti byly krutě dehonestovány, je v dnešních dnech vhod zejména těm, kdo z ideologických a osobních sobeckých důvodů následují odkaz mužů a žen, kteří v nedávné minulosti stáli za popravami a vysokými tresty odnětí svobody obhájců pravdy.

Prvotním impulsem pro volbu tématu této práce bylo doporučení Mgr. Jiřího Neliby, tehdy dlouholetého faráře kladenské farnosti. S jeho pomocí bylo umožněno setkat se s rodinou a posledními svědky života člověka, který se pro své postoje stal obětí komunistického režimu. Tehdy bylo rozhodnuto věnovat prostor zadaného úkolu zejména okolnosti procesu, který byl s Augustinem Komancem veden zkraje roku 1950 a na jeho příběhu nastínit postoje a praktiky tehdejšího zřízení ve vztahu k církvi a kněžstvu.

Při probírání překvapivého množství archivních pramenů, které se více či méně životem Augustina Komance zabývají, bylo později rozhodnuto pro částečnou úpravu původního záměru. Tedy pokusit se s ohledem na mnohdy nekompletní, skartované, nezpracované, či vůbec nepořízené dokumenty co možná nejpřesněji přiblížit život tohoto člověka.

Informace o něm samém i o procesu, který s ním byl veden, nebyly zpočátku tohoto bádání příliš jednoznačné. Navíc bylo nutno vzít v potaz možnost, že svědectví s odstupem téměř sedmdesáti let po Komancově smrti již může být značně nepřesné. S postupem času však přibýval materiál, s jehož pomocí je na následujících stránkách učiněn pokus zodpovědět kladené otázky, totiž kdo byl P. Augustin Komanec, jaký život vedl a zejména kdy, proč a za jakých okolností se stal součástí mašinerie právního teroru padesátých let, který se mu následně stal osudným.

Tato práce je tak vzhledem ke svému obsahu rozdělena do dvou částí. První se zabývá nejdříve Komancovým původem a jeho rodinou. Jde o nezanedbatelnou část Komancovy

existence, která jistě formovala a konstitovala jeho další život. Dále je obsahem první části uváděného textu přiblížení Komancových studií a následného působení v pastoraci, jeho úspěchů i problematických částí života až do roku 1948.

Druhá část práce je věnována krátké a smutné životní etapě, kterou odstartoval komunistický převrat v roce 1948. V náznaku je zde mapována slánská správní moc, s níž se Komanec i obecně slánská duchovní správa dostala do několika drobnějších sporů, které z širšího hlediska pravděpodobně zapříčinily Komancovo tragické úmrtí. Povaha užitých dokumentů i stanovené otázky jsou příčinou, proč jsou kapitoly druhé části výsledného textu zpracovány obsáhleji.

Při vytváření druhé části textu nebylo možné zcela naplnit snahu věnovat pozornost výhradně událostem ve Slaném a samotnou tematiku československých dějin v letech 1948–1953 přenechat jiným pracím. Důvodem je nemožnost se ne zcela oprostít od několika krátkých vsuvek, které alespoň zběžně připomínají tehdejší politickou situaci. Osvětlují tak zásadní milníky v životě slánského děkana Komance, které díky tomu nejsou vytrženy z kontextu doby, a podle možností je učiněn pokus uvést je na pravou míru.

Krom materiálu, který představuje dochované dokumenty vydané Komancovi pražskou konzistoří a celou řadu dobových fotografií, na kterých je Augustin Komanec zachycen, jsou v části Přílohy představeny také některé významné úřední písemnosti související s Komancovým procesem, tedy kopie obžaloby, soudního rozsudku a Komancovy rehabilitace z roku 1990.

Popis pramenů

Na začátku této práce je jako vůbec první zdroj týkající se Komancova života použita křestní matrika.¹ Ze stejného zdroje je rovněž možné čerpat základní informace o Komancových rodičích a sourozencích – je tak možné seznámit se s některými okolnostmi sňatku Františka Komance a Marie Šounové a dále s datací skonu čtyř Augustinových sourozenců.²

O domácnosti rodiny Františka Komance a Marie Sounové podávají stručné záznamy Archy popisné ze sčítání lidu v okrese Březnice, obec Hostišovice v letech 1900 a 1910. Díky nim si lze udělat alespoň základní představu o poměrech, ze kterých budoucí slánský děkan vzešel.³

Dalším pramenem lehce poodhalujícím minulost rodiny Komancových je archiv obce Hostišovice a archiv farního úřadu Černívsko.⁴

Ke komplexnější představě o osobě Augustina Komance významnou měrou přispěla pomoc jeho neteře, paní Jaroslavy Křížkové, a praneteře, paní Zuzany Škvorové. Jejich podstatný vklad této práci spočíval jednak v detailnějším popisu vlastností a charakteru Augustina Komance, jednak bylo díky jejich ochotě možno do výsledného textu zahrnout úřední a pochvalné listiny vydané Komancovi pražským arcibiskupstvím v rozmezí let 1916–1935, které po Komancově smrti uchová spolu s jeho odkazem rodina dodnes. Dále bylo pro účel práce poskytnuto značné množství fotografií a další rodinné dokumentace. Ze vzpomínek Komancovy sestry, matky Jaroslavy Křížkové, bylo možno dát jednotlivým událostem Komancova života určitou rovinu, bez níž by výsledný obraz vůbec nemohl vzniknout. Jako velmi cenný se rovněž ukázal být dopis uchovávaný Zuzanou Škvorovou, ve kterém někdejší Komancův kaplan Rudolf Zimandl sděluje

¹ Státní oblastní archiv v Třeboni (SOA Třeboň), f. Sběrka matrik Jihočeského kraje 1587–1930 (1952). Inv. č. 585, poř. č. 5, Kniha narozených farnosti Černívsko.

² SOA Třeboň, f. Sběrka matrik Jihočeského kraje, 1587–1949 (1952). Inv. č. 588, poř. č. 8, Kniha oddaných farnosti Černívsko.

SOA Třeboň, f. Sběrka matrik Jihočeského kraje, 1587–1949 (1952). Inv. č. 591, poř. č. 11, Kniha zemřelých farnosti Černívsko.

³ Státní okresní archiv Strakonice (SOkA Strakonice), f. Okresní úřad Blatná, 1855–1950. Sčítání lidu 1900, Soudní okres Březnice, lokalita Hostišovice. Sčítání lidu 1900; Sčítání lidu 1910.

⁴ SOkA Strakonice, nezprac. f. Archiv obce Hostišovice. Č. fondu 96, Protokoly obecního výboru; SOkA Strakonice, nezprac. f. Farní úřad Černívsko (1802–1981). Č. fondu 1607, Kronika farnosti Černívsko.

začátkem devadesátých let slánskému rodáku Vojtěchu Kočkovi podrobnější informace o událostech ve Slaném z konce čtyřicátých a počátku let padesátých.⁵

Průběh a výsledky gymnaziálních studií Augustina Komance lze dostatečně doložit v zápisech v Hlavním katalogu c. k. Reálného gymnasia v Příbrami z let 1901–1904.⁶

Mimo dochovaného indexu laskavě zapůjčeného Jaroslavou Křížkovou byly informace o Komancově studiu na teologické fakultě doplněny o záznamy Archivu Univerzity Karlovy.⁷

Rozsáhlý zdroj nastiňující v drobnostech i závažnějších bodech Komancův život bezprostředně po absolvování teologické fakulty a bezmála dalších čtyřiceti následujících let jeho života je dokumentace Archivu pražského arcibiskupství, jež je uchovávána Národním archivem. Zde obsažený materiál umožňuje nárazové vstupy do Komancova života v Hobšovicích a později ve Slaném.⁸

Letmý vhled do života slánského děkana v jeho poklidnější části dále přináší archiválie spravované Státním okresním archivem v Kladně. Ačkoliv na sebe jednotlivé materiály přímo nenavazují, je pro jejich množství možné vidět osobu Augustina Komance v jasnějších barvách.⁹

Výchozím bodem pro sběr archivních materiálů týkajících se Komancovy kněžské dráhy je jeho osobní karta, která je součástí personální kartotéky kněží pražského arcibiskupství. Díky ní lze relativně snadno sledovat Komancův kariérní postup a pohyb zejména na území dnešního kladenského vikariátu.¹⁰

Zde zapsaná působnost byla dále dokládána záznamy z dobových ordinariátních listů pražské arcidiecéze, z dobových výtisků *Catalogus Cleri* a dále pomocí digitálního knihovního systému Kramerius poskytovaného Národní knihovnou České republiky,

⁵ Osobní archiv Jaroslavy Křížkové (OA). OA Zuzany Škvorové. Osobní archiv autora (OAA).

⁶ Státní okresní archiv Příbram (SOKA Příbram), nezprac. f. Gymnázium Příbram. Reálné gymnasium Příbram. Kniha č. 38 šk. rok 1901/1902, třída šestá, s. 20; kniha č. 39, šk. rok 1902/1903, třída sedmá, s. 17; kniha č. 40, šk. rok 1903/1904, třída osmá, Komanc Augustin.

⁷ Archiv Univerzity Karlovy (AUK), fond Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy. Část fondu Katalogy posluchačů teologické fakulty české univerzity Karlo-Ferdinadovy. Inv. č. 38–45. ZS 1904 – LS 1908. Komanc Augustin.

⁸ Národní archiv (NA), f. Archiv pražského arcibiskupství III (1876–1920). Dále zejména NA, nezprac. f. Archiv pražského arcibiskupství IV (1920–1950).

⁹ Státní okresní archiv Kladno (SOKA Kladno), nezprac. f. Obecná škola Žižice. Kronika z let 1884–1932.

¹⁰ Archiv Arcibiskupství Pražského (AAP). Personální kartotéka kněží. Komanc Augustin.

díky kterému bylo možné dohledat některé výskyty jména Augustina Komance v tehdejšímu tisku.¹¹

Po počátcích Komanceva vlastního kněžského života lze pátrat ve Sbírkách matrik západních Čech, kde se ve zdejších knihách vyskytují první podpisy novokněze Augustina Komance.¹²

Další záznam se nachází v kronice farnosti Smečno, kam byl následně Komanec instalován jako druhý kaplan. Jedná se o rozsáhlý věcný rejstřík, kterým Komanec tuto kroniku v roce 1915 opatřil.¹³

O působení v Hobšovicích a ve Slaném poskytuje krom zmíněných pramenů Archiv pražského arcibiskupství některé postřehy sám Komanec, a to formou zápisu ve farní kronice slánské farnosti.¹⁴

Tento je doplněn výstřižky z tehdejších periodik, které shodně popisují událost slavnostního uvedení nového děkana do zdejší farnosti.¹⁵

Rovněž článek v periodiku Slánský obzor umožňuje náhled do Komancevy minulosti jeho vlastními slovy.¹⁶

Dokumenty a vzpomínky Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové poskytují spolu s představenými zdroji značné množství informací až do roku 1948.

Ve druhé části stanoveného úkolu lze další etapu Komanceva života sledovat nejprve opět v materiálech Archivu pražského arcibiskupství.¹⁷

¹¹ *Čech*. Politický týdeník katolický. Praha: Antonín Schmitt, 1906 (č. 169); 1909 (č. 313); 1917 (č. 227); 1930 (č. 105).

Museum – časopis bohoslovců československých. Brno: Růže Sušilova, 1907 (roč. XLI).

Věstník katolického duchovenstva. Církevně-politický a zájmový orgán katol. kleru v zemích koruny České. Praha: Jan Horák, 1908 (č. 1); 1915 (č. 3); 1917 (č. 22).

Slánský obzor – Věstník musejního a literárního spolku „Palacký“ ve Slaném. Slaný: Musejní a literární spolek Palacký v Slaném, 1921 (roč. XXIX).

Svobodný občan. Časopis věnovaný lidu našemu. Slaný: Vladimír Hozdecký, 1930 (roč. 59), vyšlo 9. 5. 1930.

¹² Státní oblastní archiv Plzeň (SOA Plzeň), f. Sbíрка matrik západních Čech. Sig. Planá (TC) 37. Zápisy zemřelých z let 1885–1920.

¹³ Archiv farního úřadu Smečno (AFÚ Smečno), Kronika farnosti Smečno. Příloha rejstřík věcný.

¹⁴ Archiv farního úřadu Slaný (AFÚ Slaný), Kronika farnosti Slaný.

¹⁵ *Čech*. Politický týdeník katolický. Praha: Antonín Schmitt, 1930 (č. 105); *Svobodný občan*. Vladimír Hozdecký, 1930 (roč. 59), vyšlo 9. 5. 1930.

¹⁶ *Slánský obzor – Věstník musejního a literárního spolku „Palacký“ ve Slaném*. Slaný: Musejní a literární spolek Palacký v Slaném, 1933 (roč. XLI). Oprava starobylého děkanského kostela sv. Gotharda v Slaném v r. 1933. Podává Aug. Komanec, děkan v Slaném.

¹⁷ NA, nezprac. f. Archiv pražského arcibiskupství IV (1920–1950).

Dále v neskartovaných slánských archiváliích, v zápisech ze schůzí předsednictva ONV Slaný. Tyto zápisy jsou součástí nezpracovaných fondů uchovávaných ve Státním okresním archivu v Kladně. Zde obsažené informace jsou velmi stručné, přesto jasně určují směr, jakým se měl v následující krátké době Komanec ubírat.¹⁸

Údaje obdobného rázu poskytují dokumenty z fondů ONV Kladno I a ONV Kladno II.: v okamžiku zániku slánského okresu dne 30. června 1960 byly mnohé písemnosti týkající se slánské církevní agendy předány pod kladenskou správu.¹⁹

Důležitým zdrojem pro tuto práci je fond Státního úřadu pro věci církevní ve správě Národního archivu.

Odtud bylo ponejvíce čerpáno ze zpráv slánského církevního tajemníka, které přibližují alespoň některé okamžiky slánské farnosti v období po zatčení a přemístění P. Komance do vazby. Je zde k dohledání celá řada dalších zajímavostí. Tento zdroj je však bohužel značně nekompletní, chybí zde zejména zpráva z toho týdne, ve kterém ke Komancovu zatčení došlo.²⁰

Uvedený fond dále nabídl mnoho drobných informací a náznaků, které pomohly k seskládání výsledné mozaiky zobrazující dramatické historické změny v příběhu jedince, jemuž byla věrnost církvi a Bohu dražší než vlastní svoboda a existence.

Čerpáno bylo také např. ze spisu evidence církevního majetku. O lednových událostech ve Slaném v roce 1950 poskytl určité informace zdroj zabývající se vynucenými sliby republiky, které byly od duchovenstva v této pohnuté době bezvýhradně vyžadovány.²¹

Nejkompletnější informace poskytl Národní archiv v nezpracovaných fondech Státní prokuratura Praha a Státní soud Praha. Oba tyto fondy nabízejí k probírané otázce rozsáhlé složky o mnoha desítkách stran, zabývající se nejprve vyšetřováním a obžalobou

¹⁸ SOKA Kladno, nezprac. f. OV KSČ Slaný. Zápisy ze schůzí předsednictva z daného období; SOKA Kladno, nezprac. f. Okresní výbor KSČ. Pléna OV KSČ Slaný 1946–1950.

¹⁹ SOKA Kladno, nezprac. f. Okresní národní výbor Kladno I. 1960–1990. Agenda církevního tajemníka (včetně priora z fondu ONV Slaný 1945–1960).

²⁰ NA, fond SÚC. Kt. 63, inv. č. 103. ONV–Senec, Slaný, Slavkov, Soběslav, Stod, Strakonice, Stříbro, Sušice, Svitavy, Šamorín, Šternberk, Šumperk. ONV Slaný.

²¹ NA, fond SÚC. Evidence církevního majetku. Kt. 10, inv. č. 77. Evidence církevního majetku 1949–1951. Kraj: Praha. Č. 44 – Slaný.

NA, fond SÚC. Sliby duchovních–zprávy o průběhu, seznamy duchovních, kteří slib věrnosti republice složili, statistické přehledy, přehledy podle okresů a krajů aj. Kt. 88, inv. č. 111. ONV ve Slaném – Zpráva o skládání slibu věrnosti republicy duchovními ze dne 19. ledna 1950.

P. Komance, dále pak postupem samotného soudu a spolu s Komancovým odvoláním také s rozsudkem, který nad ním byl v procesu vynesena.²²

Posledním obsáhlejším dokumentem je vězeňský spis uložený v Zemském archivu v Opavě (pobočka Olomouc), který byl k osobě Augustina Komance veden v Nápravném zařízení Mírov. Některé dokumenty obsažené v tomto spisu přispěly zcela zásadním způsobem k zodpovězení podstatných kladených otázek.²³

Vězeňský spis je prakticky posledním záznamem, který se osobou slánského děkana v širší míře zabývá.

V Archivu bezpečnostních složek bylo pátráno zcela bezúspěšně, žádný materiál související s osobou P. Augustin Komance zde nebyl dohledán.

²² NA, nezprac. f. Státní prokuratura Praha. Jed. č. sp. zn. Pst2093-49. Komanec Augustin.

NA, nezprac. f. Státní soud Praha. Jed. č. sp. zn. Or I-II8-50. Komanec Augustin.

²³ Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc (ZA Opava – Olomouc), nezprac. f. Nápravné zařízení Mírov, kt. 27, Komanec Augustin.

1. Část

1.1. Rodina Komancových

Rodištěm Augustina Komance a místem života několika generací rodiny Komancových byla ves jménem Hostišovice, ležící na pomezí jižních a středních Čech, náležící do tehdejšího soudního okresu Březnice. Ten spadal pod politický okres Blatná. Pod jménem Hostišovice je však místo známé až od první poloviny dvacátého století. V době Komanceva narození se tato osada nazývala Hošovice.²⁴ Dnes je popisovaná lokalita místní částí města Bělčice, které spadá do Jihočeského kraje, okres Strakonice.

Z prvního zde proběhlého sčítání obyvatelstva se lze dozvědět, že k datu 31. prosince 1900 zde v celkem třiceti třech staveních žilo 212 osob.²⁵

Ve stavení č. 28 se zde za pomoci porodní báby Barbory Židové narodil v pátek 7. srpna 1885 do rodiny hošovického zednického mistra Františka Komance a jeho manželky Marie chlapec. Následujícího dne, na svátek sv. Augustina, byl v chrámu Nejsvětější Trojice v Černívsku pokřtěn farářem Josefem Hanzlovským. Druhý syn manželů Komancových dostal při této slavnostní bohoslužbě jméno Augustin. Za kmotry mu byl jeho dědeček, otec Marie Komancové, Jan Šoun, a teta, o dvanáct let mladší sestra Augustinova otce Anna Komancová.²⁶

Matriční záznamy obsahují základní informace o rodině Františka Komance a jeho ženy Marie: František se narodil v pátek dne 11. října 1850 v rodině zedníka Josefa

²⁴ Viz Český statistický úřad. *Historický lexikon obcí České republiky 1869–2011*. Vyd. 21. 12. 2015 [cit. 28. 2. 2018]. Hostišovice, s. 167.

Dostupné z

<https://www.czso.cz/documents/10180/20537734/13008415abc.pdf/f10f868d-ba44-4595-90afe68862927794?version=1.1>

²⁵ Státní okresní archiv Strakonice, f. Okresní úřad Blatná, 1855–1950. Sčítání lidu 1900, Soudní okres Březnice, lokalita Hostišovice Sčítání lidu 1900.

K počtu obyvatel: podle dostupných údajů ČSÚ zde k 31. 10. 2013 trvale žilo 41 obyvatel. Viz Český statistický úřad. *Statistický lexikon obcí – 2013. Základní údaje za obce, části obcí a základní sídelní jednotky podle krajů a okresů*. Vyd. 30. 12. 2013 [cit. 28. 2. 2018]. Jihočeský kraj, Strakonice, Bělčice, Hostišovice.

Dostupné z

<https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/19911683+4116130519.pdf/04c734c6-5801-4b27-998a-bdb189322471?version=1.0>

²⁶ SOA Třeboň, f. Sbírká matrik Jihočeského kraje 1587–1930 (1952). Inv. č. 585, poř. č. 5. Kniha narozených farnosti Černívsko, fol. 62.

Komance a Anny Komancové, rozené Říhové, ve stavení č. 33 v Drahenickém Málkově. Ještě téhož dne byl pokřtěn farářem Josefem Balcarem.²⁷

O osm let později přišla na svět ve tři kilometry vzdálené vsi Hošovice, ve stavení č. 3, dcera Jana Šouna a Barbory Šounové, rozené Vlasové. Narodila se v úterý dne 7. prosince 1858. Pokřtěna byla následujícího dne, taktéž Josefem Balcarem. Dostala jméno Marie.²⁸

František Komanec se oženil se svou tehdy ještě nezletilou snoubenkou Marií Šounovou dne 24. října 1882. Kolonka pro poznámky v oddacím protokolu obsahuje svolení Jana Šouna k tomuto sňatku. Oddávajícím knězem byl farář František Martínek. Františku Komancovi šel za svědka sedlák Josef Janota z Uzenic, Marii Šounové domkář Václav Čapek z Hošovic.²⁹

Po sňatku s Marií Šounovou se František Komanec přistěhoval z Drahenického Málkova, do domu rodičů nevěsty, do stavení č. 28 v Hošovicích. Lze tak usuzovat z matričních údajů vedených k narození prvního syna Františka a Marie Komancových, který se manželům narodil několik měsíců po svatbě. Jan Nepomuk Komanec přišel na svět 14. dubna 1883 právě v Hošovicích v č. 28. Pokřtěn byl následujícího dne. Kmotry mu byli stejně jako v případě Augustina Komance a téměř všech dalších potomků manželů Komancových Jan Šoun a Anna Komancová.³⁰ S radostným datem narození prvního dítěte je na téže stránce matričního záznamu i smutná poznámka o jeho brzkém úmrtí. Jan Nepomuk Komanec zemřel ve věku nedožitých čtyř měsíců v domě svých rodičů v neděli 12. srpna 1883. Za příčinu předčasného úmrtí byl v matrice uveden tzv. *psotník*. Hoch byl pochován o tři dny později na katolickém hřbitově v Černívsku, kde byli v průběhu následujících let pohřbeni ještě tři jeho další sourozenci.³¹

²⁷ SOA Třeboň, f. Sbírká matrik Jihočeského kraje. Inv. č. 583, poř. č. 3. Kniha narozených farnosti Černívsko, s. 220.

²⁸ Tamtéž, s. 288.

²⁹ SOA Třeboň, fond Sbírká matrik Jihočeského kraje, 1587–1949 (1952). Inv. č. 588, poř. č. 8. Kniha oddaných farnosti Černívsko, fol. 78.

K otázce zletilosti: V této době se za zletilost chápalo dosažení věku dvaceti čtyř let. Viz Všeobecný zákoník občanský z roku 1811 (ABGB).

³⁰ SOA Třeboň, f. Sbírká matrik Jihočeského kraje. Inv. č. 585, poř. č. 5. Kniha narozených farnosti Černívsko, fol. 20.

³¹ SOA Třeboň, fond Sbírká matrik Jihočeského kraje, 1587–1949 (1952). Inv. č. 591, poř. č. 11. Kniha zemřelých farnosti Černívsko, fol. 94.

K příčině smrti: *psotník*, též eklampsia infantum. Jde o křeče a záškuby svalstva provázené bezvědomím. Tento stav trvá v rozmezí několika minut až hodin. Vyskytuje se z různých příčin,

Manželé Komancovi měli celkem osm dětí, z nichž se dospělého věku dožila pouze polovina. Z matričních knih se tak krom Jana Nepomuka a Augustina lze dále dozvědět o Marii Komacové, první dceři Františka a Marie Komancových. Narodila se v neděli 1. června 1884, křtěna byla dalšího dne. Stejně jako téměř všichni potomci Komancových se i ona se narodila v Hošovicích v č. 28.³² Zemřela nedlouho po svém narození dne 15. července 1884 ve věku pouhých šesti týdnů. Pohřbena byla 17. července. Stejně jako její starší bratr zemřela i Marie Komancová na psotník.³³

Třetím dítětem, a zároveň prvním, které se mohlo dožít důstojného stáří nebýt nepříznivého vývoje politických dějin, byl právě Augustin. Dva roky po jeho narození se mu narodil mladší bratr František. Narodil se v neděli sedmnáctého, pokřtěn byl osmnáctého července 1887.³⁴ Jako šestiletý chlapec zesnul v prvním prosincovém dni roku 1893 na záškrt, pohřben byl 3. prosince.³⁵

Jan Komanec, pátý potomek Komancových, se v č. 28 narodil 19. července 1889. Pokřtěn byl o dva dny později.³⁶ Stejně jako Augustin se i Jan dožil dospělého věku. Jako rakouský voják se během první světové války účastnil bojů na východní frontě. Vystudoval Obchodní akademii v Příbrami. Zde si posléze zřídil koloniál. Byl členem správní rady Obchodního družstva v Plzni. V roce 1919 si vzal v Bělčicích za manželku Aloisii Pobudovou, se kterou nadále žil v Příbrami. Manželům se narodili tři synové—Augustin, Zdeněk a Jan.³⁷

Jan, bratr budoucího slánského děkana Augustina Komance, zemřel záhy po vypuknutí druhé světové války dne 3. dubna 1940.³⁸

zejména z horečnatých stavů. Viz Psotník in: *Defektologický slovník*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1984, s. 323.

³² SOA Třeboň, f. Sbirka matrik Jihočeského kraje. Inv. č. 585, poř. č. 5. Kniha narozených farnosti Černívsko, fol. 39.

³³ SOA Třeboň, f. Sbirka matrik Jihočeského kraje. Inv. č. 591, poř. č. 11. Kniha zemřelých farnosti Černívsko, fol. 102.

³⁴ SOA Třeboň, f. Sbirka matrik Jihočeského kraje. Inv. č. 585, poř. č. 5. Kniha narozených farnosti Černívsko, fol. 81.

³⁵ SOA Třeboň, f. Sbirka matrik Jihočeského kraje. Inv. č. 591, poř. č. 11. Kniha zemřelých farnosti Černívsko, fol. 161.

³⁶ SOA Třeboň, f. Sbirka matrik Jihočeského kraje. Inv. č. 585, poř. č. 5. Kniha narozených farnosti Černívsko, fol. 101.

³⁷ Augustin Komanec se narodil roku 1920, datum úmrtí není známé. Jan Komanec se narodil roku 1925, zemřel roku 1980. Zdeněk Komanec se narodil roku 1926 a zemřel roku 2005. Rozhovor s paní Jaroslavou Křížkovou a paní Zuzanou Škvorovou proběhlý dne 5. listopadu 2017 (Rozhovor z 5. 11. 2017). OAA.

³⁸ OA Zuzany Škvorové. Parte Jana Komance. OAA.

Po Janovi se Komancovým narodilo šesté dítě, Marie Teresie Komancová. Na svět přišla 22. června 1892, o čtyři dni později byla pokřtěna farářem Františkem Seyvalterem.³⁹ Ten se později stal biskupským notářem a děkanem v Sedlici a dne 17. června 1906 byl ustanoven nesídelním kanovníkem na Královském Vyšehradě. Při slavnostní bohoslužbě, kdy byl P. Seyvalter kanovníkem ustanoven, asistoval jako podjáhen právě Augustin, toho času student druhého ročníku Teologické fakulty c. k. české univerzity Karlo-Ferdinandovy.⁴⁰

Ani druhá dcera Komancových se však neměla dožít dospělosti. Zemřela čtrnáctého a pohřbena byla šestnáctého října roku 1892 ve věku čtyř měsíců. I ona zemřela na psotník.⁴¹

Sedmým potomkem byla Františka /řeholnice/ Komancová. Narodila se 4. března 1895, pokřtěna byla 5. března.⁴² Václav Komanec, poslední syn manželů Komancových, se narodil v Hošovicích, ve čtvrtek dne 27. září 1900. Pokřtěn byl o dva dny později.⁴³

Františka a Václav se dožili požehnaného věku: Františka zemřela v pondělí 29. února 1988 ve věku nedožitých devadesáti tří let, Václav zemřel ve věku devadesáti jedna let ve středu 14. srpna 1991. Oba nejmladší Augustinovi sourozenci doprovázeli svého bratra až na samotný konec jeho životní cesty.

Podle dochovaných údajů se Václav Komanec jako jediný ze všech osmi dětí nenarodil v Hošovicích v č. 28, ale v č. 16.⁴⁴ K 31. prosinci 1900 byl při sčítání obyvatelstva v Hošovicích uveden jako majitel tohoto stavení Václav Hupák, který zde žil se svou rodinou.⁴⁵ Totožné sčítání obyvatelstva ukazuje, že v č. 28 nyní žila vdova Marie Schmidová se svou dcerou.

Mezi narozením Františky a Václava se Komancovi ze svého domova přestěhovali do podstatně rozlehlejšího domu. Nejméně od roku 1900 tak celá domácnost pobývala

³⁹ SOA Třeboň, f. Sbirka matrik Jihočeského kraje. Inv. č. 585, poř. č. 5. Kniha narozených farnosti Černívsko, fol. 134.

⁴⁰ *Čech*. Politický týdeník katolický. Praha: Antonín Schmitt, 1906 (č. 169), vyšlo 21. 6. 1906, s. 2.

⁴¹ SOA Třeboň, f. Sbirka matrik Jihočeského kraje. Inv. č. 591, poř. č. 11. Kniha zemřelých farnosti Černívsko, fol. 152.

⁴² SOA Třeboň, f. Sbirka matrik Jihočeského kraje. Inv. č. 585, poř. č. 5. Kniha narozených farnosti Černívsko, fol. 168.

⁴³ Tamtéž, fol. 227.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ SOkA Strakonice, f. Okresní úřad Blatná 1855–1959. Sčítání lidu, 1900, Soudní okres Březnice, lokalita Hostišovice.

v Hošovicích, v hospodářském stavení č. 12. Spolu s manželi Komancovými a jejich čtyřmi dětmi zde žil Františkův tchán Jan Šoun, služka Anna Kubátová a spolumajitelka stavení Anna Jedličková se svou vnučkou. Komancovi zde chovali pět krav, tři prasata, drůbež a včely.⁴⁶ Tento výčet naznačuje tvrdý život, který Komancovi vedli, také ale jasně hovoří o tom, že otec byl schopen svou rodinu velmi dobře zajistit.

František Komanec zemřel roku 1909 ve věku padesáti devíti let na zánět ledvin.⁴⁷ Podle sčítání lidu prováděného k 31. prosinci 1910 se tak ovdovělá Marie Komancová stala majitelkou pozemků a hospodářských zvířat, celkem pěti krav, jednoho prasete a osmnácti kusů drůbeže. Nadále zůstávala se svými třemi nejmladšími dětmi v č. 12, jehož jedinou majitelkou nyní byla Anna Jedličková. Ta zde žila spolu se svou vnučkou, jejím manželem a jejich malým synem. Mimo tyto jmenované žil v domě k tomuto datu také Václav Jindra, šestnáctiletý čeledín.⁴⁸

1.2. Augustinovo základní a střední vzdělání

V této době Augustin Komanec se svou rodinou již dávno nebydlel. Stejně jako jeho ostatní sourozenci absolvoval povinnou pětiletou školní docházku v Obecné škole v Černívsku, kam údajně každý den výuky docházel dvě hodiny pěšky.⁴⁹ V Hošovicích škola nestála, stejně tak zde chyběl kostel. Až v roce 1892 zde byla vystavěna kaple, jejímž autorem byl právě Augustinův otec František.⁵⁰

Středoškolské vzdělání Augustin absolvoval částečně na gymnáziích v Českých Budějovicích, v Písku a konečně na c.k. státním gymnasiu v Příbrami.⁵¹

Přesné časové zařazení Komancova základního vzdělání se nepodařilo dohledat. V roce 1896 však začal s gymnaziálním studiem, a to na c.k. gymnasiu v Českých

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ OA Zuzany Škvorové, OAA.

⁴⁸ SOkA Strakonice, f. Okresní úřad Blatná. Sčítání lidu, 1910, Soudní okres Březnice, lokalita Hostišovice.

⁴⁹ Rozhovor z 5. 11. 2017. OAA.

⁵⁰ SOkA Strakonice, nezprac. f. Farní úřad Černívsko (1802–1981). Č. fondu 1607, Kronika farnosti Černívsko, s. 113; Rozhovor z 5. 11. 2017. OAA; v náznamech též viz SOkA Strakonice, nezprac. f. Archiv obce Hostišovice. Č. fondu 96, Protokoly obecního výboru.

⁵¹ Rozhovor z 5. 11. 2017. OAA.

Budějovicích. V roce 1898 přestoupil na c.k. gymnasium v Písku a odtud byl v roce 1901 přijat k dokončení středoškolských studií na c.k. reálné a vyšší gymnasium v Příbrami.⁵²

1.3. V Příbrami

Po dobu svých příbramských studií bydlel Komanec v budově arcibiskupského konviktu ležícího u Schöнауových, dnes Jiráskových sadů. Odpovědný dozor nad ním měl zdejší ředitel P. Antonín Lór. Augustinovy studijní výsledky byly v oblasti náboženství, filozofie, zeměpisu, dějepisu a přírodopisu velmi dobré. Průměrných výsledků dosahoval při studiu latinského, řeckého a českého jazyka, v matematice a fyzice nevynikal. Byl hodnocen jako náležitě pilný student. Po dobu příbramských studií bylo jeho chování klasifikováno jako *chvalitebné*, tedy jedničkou.⁵³

Maturitní zkoušky skládal Augustin Komanec dne 20. června 1904 ve třídě Ferdinanda Zahradky a byl uznán dospělým.⁵⁴

Příbramské gymnázium navštěvoval i Augustinův mladší bratr Václav, který zde maturoval roku 1920.⁵⁵

Ačkoliv byl v Příbrami Komanec ubytován v konviktu, až do maturity si jej otec s matkou představovali spíše jako státního úředníka. Synova kněžská dráha pravděpodobně nebyla jejich přáním, šlo o Augustinovo rozhodnutí. Pro rodiče byl tento fakt oznámený po složení maturitních zkoušek překvapením, které zpočátku pravděpodobně nenesli lehce. Ze vzpomínek na vyprávění své matky Františky Vítové

⁵² NA, f. APA III. Kt. 1846, jed. č. 996/17. Návrh na faru Hobšovice. Augustin Komanec Nejdůstojnější Kníž. arcib. konsistoři v Praze.

Podle Výtahu vysvědčení z předchozích studií v Hlavním katalogu šesté třídy c. k. Reálného gymnasia v Příbrami byl Komanec jako písecký student ve svém ročníku prvním, který dosáhl vyznamenání. Viz SOkA Příbram, nezprac. f. Gymnázium Příbram. Reálné gymnasium Příbram, kniha č. 38, šk. rok 1901/1902. Komanec Augustin, s. 20.

⁵³ Tamtéž, kniha č. 38, šk. rok 1901/1902, třída šestá, s. 20; kniha č. 39, šk. rok 1902/1903, třída sedmá, s. 17; kniha č. 40, šk. rok 1903/1904, třída osmá, s. 18.

Ke klasifikaci Komanecova chování a pilnosti: Mezi lety 1886 a 1908 bylo v rámci středního vzdělání hodnoceno mravné chování na pětibodové stupnici: 1. *chvalitebné*, 2. *uspokojivé*, 3. *zákonné*, 4. *méně zákonné*, 5. *nezákonné*. Obdobně byla klasifikována i pilnost: 1. *vytrvalá*, 2. *náležitá*, 3. *dostatečná*, 4. *nestálá*, 5. *nepatrná*. Viz BARTOŠOVÁ, Jana – FRYČ, Jindřich. *Vysvědčení jako součást dějin školství*. Praha: Národní pedagogické muzeum, 2011, s. 21.

⁵⁴ Tamtéž, kniha č. 40, šk. rok 1903/1904, třída osmá, s. 18.

⁵⁵ *Jubilejní almanach gymnasia v Příbrami (1871–1946)*. Příbram: Přípravný jubilejní výbor st. reál. Gymnasia v Příbrami, 1946, s. 146.

Jaroslava Křížková dokládá, že se prý Marie Komancová při prvním spatření svého syna v kolárku neubráníla slzám.⁵⁶

1.4. Seminaristou

Po gymnaziálních studiích se Augustin přihlásil k vysokoškolskému studiu na Teologické fakultě na c. k. české univerzitě Karlo-Ferdinandově.⁵⁷

V devatenácti letech, v zimním semestru roku 1904, nastoupil spolu s dalšími třiceti čtyřmi bohoslovci ke studiu, které ukončil v létě roku 1908.⁵⁸

Po dobu svého studia byl ubytován v budově Klementina, v knížecím arcibiskupském semináři v Praze.⁵⁹

Jako student teologické fakulty dosahoval v letech 1904–1908 velmi dobrých výsledků: za dobu svého studia absolvoval dohromady 47 přednášek a seminářů, z toho 24 hodnocených. Z těchto dvaceti čtyř získal Komanec třikrát hodnocení *bene*, dvakrát *valde bene*, u zbylých devatenácti zkoušek dosáhl hodnocení *eminenter*. Na teologické fakultě studoval Komanec pod vedením několika význačných vyučujících, z nichž je třeba zmínit alespoň biblistu Mons. prof. Jana Ladislava Sýkoru, přednášejícího filozofii a fundamentální teologii ThDr. PhDr. Františka Xavera Kordače (pozdějšího pražského arcibiskupa), morálního teologa Mons. prof. Antonína Vřešťála, přednášejícího církevních dějin Mons. prof. Františka Xavera Kryštůfka, přednášejícího kanonického práva a křesťanské sociologie Mons. prof. Aloise Soldáta a pastoralistu prof. Gabriela Pecháčka.⁶⁰

⁵⁶ Rozhovor z 5. 11. 2017. OAA.

⁵⁷ NA, nezprac. f. Archiv pražského arcibiskupství IV. Kt. 32. Seminář, Seznam přijatých žadatelů. Komanec Augustin.

⁵⁸ AUK, f. Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy. Část fondu Katalogy posluchačů teologické fakulty české univerzity Karlo-Ferdinandy. Inv. č. 38–45. ZS 1904/1905–LS 1908, Komanec Augustin.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Osobní archiv Jaroslavy Křížkové. Index Lectionum, quas se frequentaturum rite professus est Komanec Augustinus. OAA.

K osobám vyučujících, v průběhu let jednotlivých děkanů KTF UK Sýkora (1852–1928), Kordače (1852–1934), Vřešťála (1849–1928), Kryštůfka (1842–1916), Soldáta (1862–1952) a Pecháčka (1855–1931) viz VAŇÁČ, Martin. 2000. Výuka jednotlivých oborů na Katolické teologické fakultě Univerzity Karlovy v letech 1891–1939. In: KUBÍN, Petr (ed.). *Sborník Katolické teologické fakulty (svazek III.)*. Praha: Karolinum, 2000, s. 122–157; NOVOTNÝ, Vojtěch – VAŇÁČ, Martin – KUNŠTÁT, Miroslav. *Biografický slovník katolických teologických fakult v Praze 1891–1990*. Karolinum: Praha, 2013, s. 82–110.

O aktivitách Komancova studentského života je jen krátká zmínka v bohosloveckém časopise *Museum*, kde je připomenuta jeho přednáška na téma *O církvi v katakombách a soukromých domech*, kterou pronesl v rámci XIV. řádné schůze Růže Sušilovy konané 31. ledna 1907.⁶¹ Je tak pravděpodobné, že byl členem této bohoslovecké literární jednoty.

Po vysokoškolských studiích přijal Komanec ve svatovítské katedrále v Praze dne 29. června 1908 kněžské svěcení od pražského arcibiskupa Lva kardinála Skrbenského.⁶²

Následovně Komanec sloužil v Černívsku primiční mši svatou.⁶³ Zde také po studiích strávil léto⁶⁴ a od 1. září 1908 byl ustanoven kaplanem v Plané u Mariánských Lázní, která tehdy náležela k pražské arcidiecézi.⁶⁵

⁶¹ O samotné přednášce je pouze krátká zmínka. O kvalitě a úrovni Komancovy přednášky nelze zjistit nic bližšího. Viz *Museum – časopis bohoslovců československých*. Brno: Růže Sušilova, 1907 (roč. XLI), s. 167.

⁶² AAP. Personální kartotéka kněží, Komanec Augustin; NA, f. APA I. Inv. č. 1225, sign. B 3/16. Liber ordinatum ab anno 1834- (1917), fol. 669. Svěcení proběhla 29. 6. 1908.

K osobě kardinála Skrbenského viz: Skrbenský z Hříště Lev (1863–1938). In: KORONTHÁLY, Vladimír. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století* a Lexikona farností Arcidiecéze pražské 1848–2010: Díl II. Almanach [biskupů, kněží a jáhnů Arcidiecéze pražské] (M–Ž). Praha: Arcibiskupství pražské, 2013, s. 314.

⁶³ *Ordinariátní list Pražské arcidiecéze na rok 1908*. Praha: Nakladatelství Knížecí arcibiskupské konsistoře, 1908, s. 56; SOKA Strakonice, nezprac. f. Farní úřad Černívsko (1802–1981). Č. fondu 1607, Kronika farnosti Černívsko. Rodáci kněží z farnosti Černívsko, s. 83

⁶⁴ NA, f. APA III. Kt. 1919, jed. č. 9172/08. Ředitelství k. a. semináře v Praze zasílá prázdninové adresy pp. novosvětcenců r. 1908.

⁶⁵ AAP. Personální kartotéka kněží, Komanec Augustin; *Věstník katolického duchovenstva*. Církevně-politický a zájmový orgán katol. kleru v zemích koruny České. Praha: Jan Horák, 1908 (č. 1), vyšlo 25. 9. 1908, s. 13.

1.5. Novoknězem

Do planské německé farnosti byl Augustin ustanoven pro svou dobrou znalost německého jazyka.⁶⁶ Na místní faře žil spolu s děkanem Josephem Schmidem.⁶⁷ Jako planský kaplan sloužil svou vůbec první pohřební bohoslužbu dne 11. září 1908, kdy vyprovázel v ten den zemřelého Franze Benkeho.⁶⁸

V této farnosti však P. Komanec vydržel pouhý rok, údajně si často stěžoval na nepohodlí, které skýtala studená budova místní fary a na nepřijetí místním obyvatelstvem. Častým námětem jeho stížností prý byly také poměry na faře, kdy se hospodyně vracela z pole pozdě dopoledne a vzápětí podávala tuhé, nedovařené maso.⁶⁹

Následujícího roku byl k datu 1. září 1909 P. Komanec ustanoven druhým kaplanem ve Smečně.⁷⁰ Tímto okamžikem se Augustin natrvalo stal součástí kléru, který tehdy sloužil na území dnešního okresu Kladno.

Na smečenské faře pobýval spolu s vikářem Ferdinandem Kučerou a prvním kaplanem Ondřejem Krahulíkem.⁷¹ Po Krahulíkově odchodu ze Smečna zde byl k 1. září 1914 ustanoven prvním kaplanem P. Komanec.⁷² Spolu s vikářem Kučerou zde Augustin nadále pobýval i s P. Josefem Sychrou, který byl k témuž datu ustanoven ve Smečně druhým kaplanem.⁷³

⁶⁶ NA, f. APA III. Kt. 1919, jed. č. 9170/08. Seznam pp. novosvětců z r. 1908 němčiny znalých.

⁶⁷ *Catalogus venerabilis cleri saecularis et regularis archidioecesis pragensis*. Praeae: Typographia Archiepiscopali, 1908, s. 270.

K osobě P. Schmidy viz: Schmid Joseph (1832–?). In: KORONTHÁLY, V. KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl II., s. 286.

⁶⁸ SOA Plzeň, fond Sbirka matrik západních Čech. Sig. Planá (TC) 37, zápisy zemřelých z let 1885–1920, fol. 94.

⁶⁹ Rozhovor z 5. 11. 2017. OAA.

⁷⁰ AAP. Personální kartotéka kněží, Komanec Augustin; *Čech*. Politický týdeník katolický. Praha: Antonín Schmitt, 1909 (č. 313), vyšlo 13. 11. 1909, s. 3.

⁷¹ *Catalogus venerabilis cleri saecularis et regularis archidioecesis pragensis*. Praeae: Typographia Archiepiscopali. 1910, s. 370.

K osobám P. Kučery a P. Krahulíka viz: Kučera Ferdinand (1850–1923). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl I., s. 521; Krahulík Ondřej (1883–1922). Tamtéž, s. 487.

⁷² AAP. Personální kartotéka kněží, Komanec Augustin; *Věstník katolického duchovenstva*. Jan Horák 1915 (č. 3), vyšlo 25. 10. 1914, s. 45.

⁷³ *Catalogus venerabilis cleri saecularis et regularis archidioecesis pragensis*. Praeae: Typographia Archiepiscopali. 1915, s. 392.

K osobě P. Sychry viz: Sychra Josef (1878–?). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl II., s. 375.

Dne 10. září 1913 bylo Komancovi vystaveno pražským arcibiskupem Lvem kardinálem Skrbenským pověření, podle kterého se po dobu následujících tří let stal zpovědníkem v tehdejší smečenském filiálním domě Kongregace sester svaté Hedviky.⁷⁴

Ke dni 16. prosince 1916 opatřil P. Komanec smečenskou kroniku pečlivě zpracovaným věcným rejstříkem, díky kterému se významným způsobem usnadnila orientace v tomto historickém dokumentu. Mimo tento přínos je zároveň provedení rejstříku jasným důkazem, že byl Komanec pracovitým, svědomitým a pořádkumilovným člověkem.⁷⁵

Zdejší fara se Augustinovi stala domovem až do roku 1917, kdy byl kanonicky investován na farní beneficium v Hobšovicích.⁷⁶

O době, kterou P. Komanec ve Smečně strávil, neexistuje mnoho písemné dokumentace. Byla to však léta kaplanování, na něž údajně rád vzpomínal, jednalo se o šťastné období jeho života.⁷⁷

1.6. Farářem v Hobšovicích

Po odchodu hobšovického faráře Viléma Havláka požádal P. Komanec dne 14. ledna 1917 o správu místní farnosti. Samotná žádost je doplněna doporučením konsistoře, která o měsíc později žádala Jindřicha Karla hraběte Clam-Martinice, držitele patronátu nad zdejší obcí, o schválení udělení tohoto benefícia P. Komancovi pro jeho *vzorné mravy a výbornou činnost ve smečenské duchovní správě*.⁷⁸

⁷⁴ OA Jaroslavy Křížkové. Ustanovení zpovědníkem sester svaté Hedviky ve Smečně. OAA.

⁷⁵ AFÚ Smečno. Kronika farnosti Smečno, příloha Rejstřík věcný.

⁷⁶ *Catalogus venerabilis cleri saecularis et regularis archidioecesis pragensis*. Praeae: Typis Archiepiscopalibus. 1918, s 233; *Čech*. Politický týdeník katolický. Praha: Antonín Schmitt, 1917 (č. 227), vyšlo 20. 8. 1917, s. 4.

⁷⁷ Rozhovor z 5. 11. 2017. OAA.

⁷⁸ NA, f. APA III. Kt. 1846, jed. č. 996/17. Návrh na faru Hobšovice.

K osobě P. Havláka viz: Havlák Vilém (1860–1935). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl I., s. 273.

Po tomto schválení byl dne 28. července 1917 pořízen zápis do knihy přísah.⁷⁹ Od 1. srpna 1917 se Augustin stal farářem v Hobšovicích.⁸⁰

Na místní faře zde žil v čp. 39. Snažil se všemožným způsobem pomáhat své rodině. Mezi lety 1917 a 1921 se tak k němu přistěhovala jeho matka se sestrou Františkou a bratrem Václavem.⁸¹

Již během Václavových gymnaziálních studií se Augustinova matka se sestrou přestěhovaly z Hošovic do Příbrami. Pro Václava bylo studium ve třicet kilometrů vzdálené Příbrami složité—dennodenně dojížděl na kole, jen v zimním období mohl občas přespávat v koloniálu svého staršího bratra Jana. Pro rodinu se navíc život bez otce stával v Hošovicích stále komplikovanějším.⁸²

V Příbrami se po roce 1916 Františka seznámila se svým budoucím manželem Josefem Vítem z Drahlína.⁸³ S matkou a svými sourozenci žila Františka v Hobšovicích jen krátce, roku 1920 se za Josefa vdala v kostele sv. Jindřicha v Praze. Oddávajícím knězem byl tehdy její bratr Augustin. Poté se novomanželé přestěhovali do z Hobšovic nedalekých Budeniček, kde Josef Vít díky Augustinově pomoci získal místo řídícího učitele.⁸⁴ Rozrůstající se rodina tak spolu byla nadále v čilém kontaktu. Manželé Vítovi měli celkem čtyři potomky – Marii, Josefa, Ludmilu a Jaroslavu.⁸⁵

⁷⁹ Ke knize přísah: jde o dokument, ve kterém svými podpisy kněží stvrzují převzetí právních povinností a odpovědnosti za farnosti, do kterých byli právě ustanoveni: *Ego Augustinus Komanec iuramentum pro parochia Hobšovice deposui die 28. Julii 1917*. Viz NA, nezprac. f. Archivu pražského arcibiskupství IV. Kniha přísah 1816–1849: Kněží ustanovení do farností. Rok 1917.

⁸⁰ AAP. Personální kartotéka kněží, Komanec Augustin; *Věstník katolického duchovenstva*. Jan Horák, 1917 (č. 22), datum vydání 10. 9. 1917, s. 347.

⁸¹ Rozhovor z 5. 11. 2017. OAA; SOKA Kladno, nezprac. f. Archiv obce Hobšovice. Sběrný arch domovní z 19. 2. 1921.

⁸² Rozhovor z 5. 11. 2017. OAA.

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ Tamtéž.

K potomkům Františky Vítové (roz. Komancové): nejstarší dcera Marie Machulková (roz. Vítová) se narodila dne 26. září 1920, dosud žije. Josef Vít se narodil dne 8. března 1924, zemřel dne 26. března 1965. Ludmila Vítová se narodila dne 19. května 1925, zemřela dne 14. března 2008. Jaroslava Křížková (roz. Vítová) se narodila dne 19. února 1935, dosud žije. Tamtéž.

Augustinova matka se v této době starala o synovu domácnost.⁸⁶ Václav se do Hobšovic přistěhoval po složení maturitních zkoušek a s Augustinovou pomocí za nějaký čas získal místo berního praktikanta na berním úřadě ve Slaném.⁸⁷

Z období Komancovy hobšovické duchovní správy se zachovalo několik dokumentů vydaných arcibiskupskou konsistoří v Praze, s jejichž pomocí si lze lépe představit Komancovu činnost a postavení, které v této době měl.⁸⁸

Po odchodu arcibiskupa Lva kardinála Skrbenského svobodného pána z Hříště do Olomouce byl uveden do úřadu pražského arcibiskupa roku 1916 Pavel hrabě Huyn. Během státního převratu a vyhlášení Československé republiky dne 28. října 1918 nepobýval v Praze, právě vizitoval Chebsko. Do Prahy se již nikdy nevrátil, nové politické okolnosti mu neumožnily setrvat ve své funkci. Z Chebska se proto 19. listopadu 1918 odebral do Švýcarska, z podnětu Benedikta XV. dne 6. října 1919 rezignoval na úřad pražského arcibiskupa.⁸⁹

Za svou dosavadní činnost získal Augustin 1. prosince 1918 pochvalný list arcibiskupského ordinariátu vydaný pražským arcibiskupem Pavlem Huynem.⁹⁰ Komancovova pochvala vydaná k 1. prosinci 1918 tak tedy nenesla Huynův podpis, je podepsána generálním vikářem Mons. Mořicem Píchou.⁹¹

Od 13. prosince 1918 byl administrací arcidiecéze pražské pověřen tehdy šestašedesátiletý Mons. Josef Doubrava.⁹²

⁸⁶ SOKA Kladno, nezprac. f. Archiv obce Hobšovice. Sběrný arch domovní z 19. 2. 1921.

⁸⁷ Rozhovor z 5. 11. 2017. OAA; *Slánský obzor – Věstník musejního a literárního spolku „Palacký“ ve Slaném*. Slaný: Musejní a literární spolek Palacký v Slaném, 1921 (roč. XXIX). Berní úřad ve Slaném, s. 29.

⁸⁸ Pochvaly a další dokumenty vydané konsistoří Komancovi jsou dále doložitelné v Archivu arcibiskupství pražského. Viz AAP. Personální kartotéka kněží, Komanec Augustin; *Catalogus venerabilis cleri saecularis et regularis archidioecesis pragensis* z daných let.

⁸⁹ BUBEN, Milan – POKORNÝ, Pavel. *Encyklopedie českých a moravských pomocných (světících) biskupů (se supplementem sídelních biskupů)*. Praha: Libri, 2014, s. 65.

⁹⁰ OA Jaroslavy Křížkové. Pochvalný list Augustinu Komancovi z 1. 12. 1918. OAA.

⁹¹ K osobám arcibiskupa Huyna a generálního vikáře Píchy viz: Huyn Pavel (1868–1946). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl I., s. 345; Pícha Mořic (1869–1956). Tamtéž. Díl II., s. 156.

K osobě arcibiskupa Huyna dále viz např. HOLASOVÁ, Pavlína. *Biskup Pavel Huyn a jeho podíl na založení Kongregace Sester Těšitelék Božského Srdce Ježíšova*. Praha, 2017. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Katolická teologická fakulta. Vedoucí práce Petr KUBÍN.

⁹² KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny země Koruny české XIII*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2000, s. 150.

K osobě Mons. Doubravy viz Doubrava Josef (1852–1921). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl I., s. 154.

Následovalo složité období významně prodchnuté národním cítěním, kdy se část římskokatolického duchovenstva v Československu snažila o prosazení radikálních změn ve zdejším církevním uspořádání. Řím byl spojován s nenáviděnou monarchií. Vlastenectví však mnohdy sloužilo jen za závoj, pod nímž se ukrývala touha řešit některá palčivá témata.

Delegací radikálních kněží bylo v Římě předloženo Benediktu XV. ke schválení memorandum o čtyřech bodech, krom dvou zbývajících jimi byly i uzákonění liturgie v mateřském jazyce a dobrovolnost celibátu.

K nelibosti mnohých byl 16. září 1919 ustanoven Benediktem XV. prvním československým pražským arcibiskupem schopný konzervativce Mons. František Kordač. Byl nekompromisním obhájcem Vatikánu a vyjma otázky mateřského jazyka užívaného při liturgii požadavky radikálů odmítal.⁹³

Pražským arcibiskupem Františkem Kordačem byl P. Komancovi vydán dekret, jímž byl od 18. srpna 1921 Komanec pověřen zpovědníkem v řeholním domě kongregace sester Neposkvrněného Početí Panny Marie v Budenici u Zlonic.⁹⁴

Dále Kordač Komancovi vystavil dne 10. listopadu 1926 pochvalný list za výuku náboženství v Žižicích, obci ležící nedaleko Slaného. Arcibiskupův podpis stojí pod následujícími slovy:

*Zvědév o Vaší obětavosti, se kterou již řadu let vyučujete (te) sv. náboženství ve škole Žižické, vyslovuji Vám pochvalné uznání. Bůh odplatí Vám tento dobrý příklad kněžské horlivosti.*⁹⁵

⁹³ KLIMEK, A. *Velké dějiny zemí Koruny české XIII.*, s. 154–156; TOMEŠ, Josef (a kol). *Český biografický slovník XX. století. Díl II. (K–P)*. Praha, Litomyšl: Paseka, 1999, s. 126–127.

K bodům memoranda viz FRÝDL, David. *Reformní náboženské hnutí v počátcích Československé republiky*. Brno: L. Marek, 2001, s. 89–91.

K osobě arcibiskupa Kordače viz: Kordač František (1852–1934). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl I., s. 465; dále viz např. MAREK, Pavel. *Arcibiskup pražský prof. dr. František Kordač*. Olomouc: Moneta-FM, 2005.

⁹⁴ Samotná listina je opatřena podpisem generálního vikáře Mons. Antonína Podlahy. OA Jaroslavy Křížkové. Ustanovení zpovědníkem Kongregace sester Neposkvrněného početí Panny Marie v Budenici. OAA.

K osobě Mons. Podlahy viz: Podlaha Antonín (1865–1932). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl II., s. 174.

⁹⁵ OA Jaroslavy Křížkové. Pochvalný list Augustinu Komancovi z 10. 11. 1926. OAA.

Ačkoliv není z tohoto roku ani z několika předchozích let v Pamětní knize Obecné školy v Žižicích přesný záznam, který by Komance pro jeho zásluhy přímo jmenoval, dochoval se zde zápis ze školního roku 1925/1926 hovořící o učiteli náboženství, který zde byl ochoten nad rámec stanovených vyučovacích hodin vyučovat zdarma další dvě hodiny týdně.⁹⁶

Vzhledem k formulaci uvedené v Kordačově pochvale je téměř jisté, že se jedná právě o Komance. Zápisy pamětní knihy dále neobsahují údaje, podle kterých by bylo možné jednoznačně určit rok, od kterého zde Augustin vyučoval. Informace z následujících let však říkají, že v Žižicích působil nejen do svého ustanovení slánským děkanem (náboženská výuka zde formálně spadala pod farnost Zvoleněves), ale nadále až do roku 1933, kdy řádnou výuku převzal zvoleněveský farář Jaroslav Španihel.⁹⁷

Za obětavou činnost ve farnosti bylo dne 14. března 1928 dále Komancovi uděleno dekretem arcibiskupa Kordače Expositorium Canoniale.⁹⁸

Jak tedy vidno, není z období od Komancova svěcení do konce farářování v Hobšovicích možné říci o jeho činnosti mnoho konkrétního. Dochovaný materiál představený v předchozím textu však o jeho aktivitách naznačuje alespoň tolik, že se v této době věnoval běžné pastoraci a duchovní správě jemu svěřené obce. Jak přinejmenším v náznaku dokazuje výše předložené, musel tyto úkoly plnit pilně a svědomitě: privilegovaný post slánského děkana byl hobšovickému faráři Augustinu Komancovi udělen právě pro jeho schopnosti a poctivý kněžský život.

⁹⁶ SOKA v Kladně, nezprac. f. Obecná škola Žižice. Kronika z let 1884–1932. Zápis pro školní rok 1925–1926, s. 302.

⁹⁷ Tamtéž. Zápis pro školní rok 1933–1934.

K osobě P. Španihela viz: Španihel Jaroslav (1901–1990). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl II., s. 413.

⁹⁸ OA Jaroslavy Křížkové. Expositorium Canoniale. OAA.

AAP. Personální kartotéka kněží, Komanec Augustin. Jed. č. 2665/1928.

K Expositoriu canoniale: Jedná se o límeček na kněžském oděvu, který v šířce cca 25–30 cm spadá od krku po ramena. U nás šlo původně o odznak kanovníků, později bylo EC chápáno za čestné znamení kněží, kteří zastávali určitý úřad v diecézi, případně šlo o odznak hodnosti. Právo nosit EC souviselo s čestným i skutečným úřadem konsistorního rady, dále doktora teologie, představeného kněžského semináře, aj. Papež nosí bílé EC. Viz PODLAHA, Antonín. *Český slovník bohovědný*. Díl třetí, církevní řády - Ezzo. Praha: Nakladatelství Václav Kotrba, 1926, s. 991.

1.7. Slánským děkanem

Dne 28. února 1929 zemřel v průběhu tuhé zimy na zánět pohrudnice dosavadní slánský děkan Karel Pokorný. Děkanský úřad zde byl celých třináct měsíců neobsazený. Po tu dobu byl od 1. března 1929 správou slánské farnosti ustanoven administrátorem P. Ludvík Spurný OFM. S poměrně náročnou správou rozsáhlé farnosti mu pomáhali kněží P. Antonín Čulík s P. Hyacintem Holickým OFM a katecheté P. Miloš Snopek s P. Františkem Kabeláčem. Období administrace bylo následně ukončeno k datu 31. března, kdy byl do pozice slánského děkana ustanoven P. Augustin Komanec.⁹⁹

Z doby duchovní správy v Hobšovicích se krom již zmiňovaného dochovala také Komancova žádost, kde prosí o udělení uvolněného benefícia ve Slaném.¹⁰⁰

Součástí této žádosti je jednak Komancův list, ve kterém popisuje důvody, proč by mělo být slánské děkanství obsazeno právě jím, dále stručné informace o sedlčanském kaplanovi P. Ladislavu Krainerovi a o P. Bohuslavu Pohlídalovi, faráři v Družci. Tito dva kněží se o post slánského děkana neúspěšně ucházeli spolu s P. Komancem.¹⁰¹

Jistě i na základě vřelého doporučení P. Karla Záruby, vikáře v Kralupech nad Vltavou, byl do Slaného instalován právě Komanec. Popis P. Komance, jenž se dochoval v listě P. Záruby *Konduita dp. faráře v Hobšovicích*, který P. Záruba odeslal 27. dubna 1929 arcibiskupské konsistoři, představuje Komance jako kněze, který *působí velmi horlivě v kostele, přesně dle liturgických předpisů a velmi důstojně služby Boží koná, jest výborným kazatelem, shromažďuje v chrámu Páně stále rostoucí počet věřících. Vnitřní i zevnější úprava kostela jest ve vzorném pořádku, ježto se postaral o důkladnou opravu chrámu Páně. I ve škole jest velmi horlivým a svědomitým a obratným katechetou, cvičí církevní zpěv a vede mládež i škole odrostlou. Ve veřejném životě působí též horlivě náboženskými i vzdělávacími přednáškami. Svým jemným chováním získal si všeobecnou*

⁹⁹ AFÚ Slaný. Kronika farnosti Slaný, s. 665–666.

K osobám kněží Pokorného, Spurného, Čulíka, Holického, Snopka a Kabeláče viz: Pokorný Karel (1865–1929). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl II., s. 178; Spurný Ludvík (1899–1974). Tamtéž. Díl II., s. 337; Čulík Antonín (1893–1969). Tamtéž. Díl I., s. 133; Holický Hyacint (1890–?). Tamtéž, s. 307; Snopek Miloš (1887–1934). Tamtéž. Díl II., s. 325; Kabeláč František (1895–1941). Tamtéž. Díl I., s. 393.

¹⁰⁰ NA, f. APA III. Kt. 1888, jed. č. 6156/29. Návrh na děkanství Slaný.

¹⁰¹ Tamtéž. Přípis na obálce.

K osobám kněží Krainera a Pohlídala: viz Krainer Ladislav (1894–1967). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl I., s. 487; Pohlídal Bohuslav (1886–1957). Tamtéž. Díl II., s. 175.

*úctu a vážnost v osadě. Mravů jest zcela bezúhonných, vděčným synem matky, jež mu vede domácnost a těší se nejlepší pověsti. Smýšlení věrně a upřímně církevního.*¹⁰²

Tento list je zvláště doplněn přílohou dokládající předchozí Komancovo působení, studia a pochvaly, které mu byly až dosud uděleny.¹⁰³

Dne 31. března 1930 tak byl pořízen zápis do knihy přísah.¹⁰⁴ Slánským děkanem byl Komanec potvrzen k datu 1. dubna 1930.¹⁰⁵

Před samotnou instalací byl dne 6. února 1930 na obsazení úřadu slánského děkana Komanec ještě schválen na schůzi Obecního zastupitelstva města Slaný.¹⁰⁶ Poté byla dále dne 12. března 1930 tato skutečnost oznámena Zemskému úřadu v Praze, kde byla následně 26. března 1930 potvrzena.¹⁰⁷

Nového úřadu se však Komanec oficiálně ujal až po slavnostní bohoslužbě v neděli 4. května 1930. Důvodem bylo biřmování, které se mělo konat 1. května toho roku, a protože v Hobšovicích zatím stále nebyl ustanoven jiný duchovní správce, zůstal zde Komanec podle pokynů konsistoře až do generální visitace. Nato začal dne 2. května 1930 se stěhováním své hobšovické domácnosti do Slaného.¹⁰⁸

O uskutečnění slavnostní bohoslužby k instalaci nového děkana podal arcibiskupskému ordinariátu v Praze dne 5. května 1930 vyrozumění slánský vikář Václav Brabec. Ve svém listě zmiňuje velký počet přítomných věřících a slánských úředních zástupců. Děkanský chrám sv. Gotharda ve Slaném byl při Komancově uvedení do úřadu zcela zaplněn.¹⁰⁹

¹⁰² NA, f. APA III. Kt. 1888, jed. č. 5575/29. Augustin Komanec, farář v Hobšovicích prosí o udělení děkanského benefícia v Slaném. Konduita.

K osobě P. Záruby viz: Záruba Karel (1865–1951). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl II., s. 561.

¹⁰³ Tamtéž. Příloha k žádosti.

¹⁰⁴ *Ego Augustinus Komanec deposui iuramentum pro decandi parochia Slaný die 31. III. 1930*. Viz NA, nezprac. f. APA IV. Kniha přísah 1816–1849: Kněží ustanovení do farností. Rok 1930.

¹⁰⁵ OA Jaroslavy Křížkové. Ustanovující listina arcibiskupa Františka Kordače potvrzující Augustina Komance ve funkci slánského děkana. OAA.

¹⁰⁶ NA, f. APA III. Kt. 560, jed. č. 3949/30. Děk. Slaný – Komanec Augustin.

¹⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁸ AFÚ Slaný. Kronika farnosti Slaný, s. 666.

¹⁰⁹ NA, f. APA IV. Kt. 560, jed. č. 5638/30. Instalace děkana Aug. Komance.

K osobě P. Brabce viz: Brabec Václav (1858–1932). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl I., s. 77.

Průběh instalace pak nejlépe popisuje samotný Komanec. V kronice slánské farnosti je jím pořízený jediný zápis, a to právě z roku 1930:

...Poněvadž nebyl ještě do Hobšovic ustanoven administrátor, sloužil jsem v neděli 4. května o 8. hodině ještě služby Boží v Hobšovicích, po nichž jsem se rozloučil s osadníky a pak autem jel do Slaného, kdež u děkanství (mne) očekávalo duchovenstvo, zástupci úřadů s p. okres hejtmanem v čele, zástupci města, družičky a velmi četné zástupy věřících. Pan vikář Brabec pak mne instaloval. Súčastnili se přednostové všech úřadů, takže dle soukromého úsudku dlouho již nebylo takové instalace ve Slaném. Za program svého působení uvedl jsem v poděkovací řeči 1. pracovati dle nejlepšího svého svědomí pro své ovečky a 2. opravit starobylý a nejvyšší zpustlý chrám zdejší. O instalaci přinesl zprávu tisk krajský i širší. Pro paměť ukládám zde zprávu nár. dem. „Svobodného občana“ a „Čecha“ ...¹¹⁰

Rukopis je doplněn uvedenými novinovými výstřižky s dalším popisem významné události. Slánský lokální týdeník *Svobodný občan* i katolický týdeník *Čech* se jednoznačně shodují na slavnostní atmosféře tohoto dne. Týdeník *Čech* navíc Komance představuje jako muže, jehož z míst jeho bývalého působení doprovází nejlepší možná pověst.¹¹¹

Zajímavá je i zmínka *Svobodného občana* o družičce M. Matějkové, která Komancovi u oltáře předala *umělecky provedenou adresu osadníků slánských*.¹¹²

K chrámu sv. Gotharada: vznik tohoto dnes trojlodního gotického chrámu iniciovali ve dvanáctém století mniši z Ostrova. Ve druhé polovině třináctého století proběhla první vlna gotizujících úprav původní románské budovy. Až do husitských nepokojů byla místní duchovní správa v rukou benediktýnů, ti odtud byli vyhnáni z kraje roku 1420. V roce 1421 se město Slaný stalo baštou Pražanů. Na zelený čtvrtek roku 1425 bylo město obleženo Tábority a Sirotky, kteří město dobili 17. dubna téhož roku. Město bylo pleněno a někteří z Pražanů byli upáleni právě v kostelní věži. K opravám notně poničeného chrámu se přistoupilo až v polovině 15. století. Roku 1874 byla podniknuta významná oprava a přestavba tohoto slánského chrámu, na kterou svým rozsahem navázal až zásah P. Komance (viz níže). Viz např. PODLAHA, Antonín. *Posvátná místa království Českého: Dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v království Českém*. Řada první, Arcidiecese Pražská. Díl VII., Vikariát Slánský. Praha: nákladem Dědictví sv. Jana Nepomuckého, 1913, s. 133–151; CHOTĚBOR, Petr – SOMMER, Jan – PŘIBYL, Vladimír. *Sv. Gothard ve Slaném v proměnách věků*. Královské město Slaný, 2007, s. 5–15.

¹¹⁰ AFÚ Slaný. Kronika farnosti Slaný, s. 666–667.

¹¹¹ *Svobodný občan*. Časopis věnovaný lidu našemu. Slaný: Vladimír Hozdecký, 1930 (roč. 59), vyšlo 9. 5. 1930; *Čech*. Politický týdeník katolický. Praha: Antonín Schmitt, 1930 (č. 105), datum vydání 7. 5. 1930, s. 2–3.

¹¹² *Svobodný občan*. Vladimír Hozdecký, 1930 (roč. 59), vyšlo 9. 5. 1930

Jde o pamětní list vytvořený k příležitosti Komancova uvedení do úřadu ve Slaném, který se dochoval ve vlastnictví Jaroslavy Křížkové. Malba slánského děkanského chrámu je zde doplněna přáním slánských farníků:

Veledůstojný pane děkane!

*Dnes všichni, ženy, muži, děti,
sem ve chrám Páně spěcháme,
já jménem všech pak chci Vám pověděti,
že s láskou Vás tu vítáme.*

*O, buďte šťasten s námi, otče milý
jenž s láskou přicházíte k nám
svým osadníkům věnujte své síly
a v lásce mějte též náš chrám.*

*Zde úkol těžký na vinici Páně,
kam k práci povolal Vás Boží hlas.
Však s Vámi chcem jej nésti odhodlaně
i v radosti, i zlý když bude čas.¹¹³*

1.8. Komancova služba ve Slaném

Do dvoupatrové budovy děkanství ležící na Vinřického ulici ve Slaném se Komanec přistěhoval spolu se svou matkou a bratrem Václavem.¹¹⁴ Bezprostředně po instalaci byl Komanec 17. července 1930 jmenován arcibiskupským notářem a od 1. dubna 1932 zastával též pozici sekretáře slánského vikariátu.¹¹⁵ Ani u jedné z funkcí nebylo možné doložit jejich skutečný výkon, lze tak předpokládat, že se jednalo o funkce čestné.

¹¹³ OA Jaroslavy Křížkové. Pamětní list udělený P. Komancovi při příležitosti slavné instalace 4. V. 1930. OAA.

¹¹⁴ Rozhovor z 5. 11. 2017. OAA.

¹¹⁵ OA Jaroslavy Křížkové. Listina potvrzující Komance arcibiskupským notářem. OAA.

Tamtéž. Listina potvrzující Komance vikariátním sekretářem. OAA.

Marie Komancová dále pečovala o Augustinovu domácnost, a to až do 17. ledna 1931, kdy zemřela. 21. ledna 1931 byla v Černívsku uložena do rodinného hrobu.¹¹⁶ Po její smrti zastávala místo farské hospodyně paní Marie Ordličkové.¹¹⁷

Václav Komanec nyní pracoval jako tajemník slánského berního úřadu a až do roku 1932 žil spolu s Augustinem ve stejném domě. V únoru roku 1932 se oženil se Zdeňkou Brychtovou z nedalekého Kvíčku u Slaného, oddávajícím knězem byl Václavův bratr Augustin.¹¹⁸

Manželé žili ve Slaném v č. 348 pouze do roku 1935, kdy se po narození syna Václava Zdeňka Bohumila Komance museli z nařízení Václavova zaměstnavatele přestěhovat do Úpice, roku 1939 následovně do Hradce Králové.¹¹⁹

Vzápětí po převzetí děkanské funkce se P. Komanec začal starat o plnění slibu, který farnosti dal. Během několik málo let se mu tak podařilo opravit zchátralý gotický chrám sv. Gotharda. Při samotných opravách se ukázal být vzorným synem svého otce a nespokojil se pouze s aktuálně nejn nutnějšími opravami, ale věnoval se zejména příčinám, které vedly k dezolátnímu stavu této historické budovy. Do roku 1933 tak díky Komancovu vlivu chrám prošel rozsáhlou a nákladnou rekonstrukcí, o jejímž financování a postupu následně P. Komanec podrobně referoval ve svém článku uveřejněném ve *Slánském obzoru*.¹²⁰

Po vynucené rezignaci Františka Kordače přijal v roce 1931 úřad pražského arcibiskupa Karel Kašpar. Krom výše zmíněného potvrzení vikariátním sekretářem od něj P. Komanec obdržel dne 29. ledna 1935 pochvalu za svou obětavou činnost ve slánské duchovní správě.¹²¹

¹¹⁶ OA Jaroslavy Křížkové. Parte Marie Komancové. OAA

¹¹⁷ Rozhovor z 5. 11. 2017. OAA.

K hospodyně Ordličkové: krom několika níže uvedených drobností se o této osobě nepodařilo dohledat žádné bližší informace.

¹¹⁸ OA Zuzany Škvorové. Oddací list Václava Komance a Zdeňky Brychtové. OAA.

¹¹⁹ Rozhovor z 5. 11. 2017. OAA.

K synovi Václava a Zdeňky Komancových: Václav Zdeněk Bohumil Komanec se narodil dne 23. května 1935. Pokřtěn byl svým strýcem Augustinem o týden později. Jde o jediného potomka Augustinova Bratra Václava, dosud žije. Je otcem paní Zuzany Škvorové (roz. Komancové). OA Zuzany Škvorové. Křestní list Václava Zdeňka Bohumila Komance. OAA.

¹²⁰ *Slánský obzor – Věstník musejního a literárního spolku „Palacký“ ve Slaném*. Slaný: Musejní a literární spolek Palacký v Slaném, 1933 (roč. XLI). Oprava starobylého děkanského kostela sv. Gotharda v Slaném v r. 1933. Podává Aug. Komanec, děkan v Slaném, s. 10–17.

O průběhu oprav chrámu sv. Gotharda viz Přílohy.

¹²¹ OA Jaroslavy Křížkové. Pochvalný list Augustinu Komancovi z 29. 1. 1935. OAA.

Rok 1935 byl zároveň časem, ve kterém se Augustin od 1. července nakrátko vrátil jako administrátor *excurrendo* do hobšovické duchovní správy.¹²² V období od 1. dubna do 31. října 1936 navíc ve stejné funkci spravoval také nedalekou farnost v Kvílici.¹²³

1.9. Slánští kaplani v době Komancova úřadu

Později ve třicátých letech dvacátého století vypomáhali na území slánské farnosti řeholní kněží ze zdejšího františkánského kláštera (nyní klášter Nejsvětější Trojice řádu bosých karmelitánů). Při vizitaci v roce 1937 byl zjištěn stav věcí a z ne zcela jasných důvodů byl provinciálem řádu Dr. Janem Kapistránem Vyskočilem OFM ihned odvolán ze služby slánský kaplan a zastupující profesor náboženství na místním gymnáziu P. Timotheus Popelák OFM. Na jeho místo byl vzápětí instalován P. Mořic Kunovjáněk OFM.¹²⁴

Toto řešení však zřejmě nebylo dostatečné, a tak v dopise arcibiskupské konsistoři s datem 13. února 1938 Komanec prosí o obsazení kaplanského místa ve slánské farnosti světským knězem české národnosti. V listě zmiňuje těžkou situaci, kdy pro administraci okolních farností trpí farnost slánská. Dále podotýká, že namáhavou činnost ustanovený řeholní kněz dostatečně nezvládá a zmiňuje neblahý vliv zdejšího řeholního představeného P. Hyacinta Holického OFM.¹²⁵ Těžko se dnes domnívat, co měl tímto vlivem Komanec na mysli.

P. Mořic Kunovjáněk byl na Komancovu žádost zbaven své kaplanské služby k datu 1. března 1938.¹²⁶ Od tohoto dne byl kaplanem ve Slaném na krátký čas ustanoven P. Alois Doubek. Sloužil zde jen do 1. srpna 1938, kdy byl přemístěn a ustanoven

K osobě arcibiskupa Kašpara viz: Kašpar Karel (1870–1941). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl I., s. 414.

K okolnostem Kordačovy rezignace viz např. ŠMÍD, Marek. *Apoštolský nuncius v Praze*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015.

¹²² AAP. Personální kartotéka kněží, Komanec Augustin. Jed. č. 6295/1935.

¹²³ Tamtéž. Jed. č. 2722/1936.

¹²⁴ NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 560, jed. č. 4967/36. Františkáni Slaný–Misse pro Moř. Kunovjánka; odstranění kaplana Tim. Popeláka.

K osobám kněží Vyskočila, Popeláka a Kunovjánka viz: Vyskočil Jan Kapistrán Augustín (1886–1956). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl II., s. 525; Popelák Timotej Jan (1908–?). Tamtéž, s. 186; Kunovjáněk Mořic František (1906–?). Tamtéž. Díl I., s. 531.

¹²⁵ NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 560, jed. č. 2394/37. D. Slaný–o obsazení kaplanského místa.

¹²⁶ Tamtéž. Přípis na obálce.

kaplanem v Kolíně. Až do 30. listopadu tohoto roku bylo kaplanské místo ve Slaném uprázdněno.¹²⁷

1.10. První polovina čtyřicátých let

Neteř P. Komance, paní Jaroslava Křížková, si na svého strýce pamatuje jednak z doby svého dětství, mnohé pak dále barvitě dokládá ze vzpomínek své matky, Augustinovy sestry Františky.

P. Komance popisuje jako veselého, vlídného a obětavého člověka plného elánu, který byl pro svou povahu, kazatelské a pastorační schopnosti oblíben rodinou i farníky. Před druhou světovou válkou i po ní byl nepříliš aktivním členem ČSL.¹²⁸

Byl to údajně společenský muž, rád si se svými farníky zazpíval, se sousedy se setkával u sklenky vína v bývalé slánské kavárně U Žáků. Měl mnoho zálib, mezi největší patřila krom péče o zahradu náleží k děkanství jeho sbírka dýmek. Paní Křížková vzpomíná na čas strávený u svého strýce, kdy si tento každý večer sedával v kuchyni a věnoval se zde své kuřácké vášni.¹²⁹

Měl slabost pro zvířata, choval dva velké psy. Také byl prý náruživým řidičem, vlastnil vůz značky Praga. V době nacistické okupace hrozilo jeho zabavení, Komanec ho tedy uvedl do neprovozovatelného stavu, odstavil ho na špalky a opatřil si dobrozdání od místního automechanika, podle kterého nemělo pro německou armádu smysl vůz zabavovat.¹³⁰ Komancův automobil tak nezabavila nacistická totalita, jeho zabavení provedlo o několik málo let později až ONV ve Slaném (viz níže).¹³¹

S protektorátním zřízením neměl Komanec zřetelné konflikty, odbojářem nebyl. V této náročné době se snažil všemožně pomáhat rodině své sestry, finančně podporoval Františčinu děti. Jeho neteř Marie, vystudovaná učitelka, měla po vypuknutí druhé

¹²⁷ NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 560, jed. č. 5197/39. Zem. úřad– Slaný Děk. Komanec Augustin–Příznávka, s. 3–4.

K osobě P. Doubka viz: Doubek Alois (1912–1980). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl I., s. 153.

¹²⁸ ZA Opava – Olomouc, nezprac. f. Nápravné zařízení Mírov. Kt. 27, Komanec Augustin, Dotazník.

¹²⁹ Rozhovor z 5. 11. 2017. OAA.

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ SOkA Kladno, nezprac. f. Okresní výbor KSČ. Slaný, Předsednictva OV KSČ. Svazek 1. Zápis ze schůze předsednictva OV z 16. března 1950.

světové války zakázáno učit. Nemohla sehnat práci, P. Komanec ji tedy podle svědectví Jaroslavy Křížkové zaměstnával nějaký čas jako matrikářku na slánském děkanství.¹³²

P. Augustin Komanec ve Slaném měl, a mezi posledními pamětníky stále má, výbornou pověst. Přesto pro něj byla existence ve Slaném po roce 1939 začátkem dnes již těžko uchopitelné a značně složité životní etapy.

Nepříznivé politické okolnosti, změna poměrů, zhoršující se zdravotní stav, náročná správa okolních osad a další neblahé skutečnosti pravděpodobně vnesly do života slánského děkana tíhu, jež mohla být příčinou administrativních a finančních nesrovnalostí, se kterými se musel v několika následujících letech potýkat. Krom častých upomínek a úředních dokumentů odevzdávaných až dlouho po vypršení stanovené lhůty se jednalo zejména o komplikace s rozdělováním štolného mezi Komance a kaplany Josefa Krále a později Oldřicha Bartla.¹³³

1.11. Slánští kaplani za nacistické okupace a protektorátního zřízení v Československu

Od 1. prosince 1938 do 19. března 1939 byl slánským kaplanem ustanoven P. Josef Král, který se následně stal interkalárním administrátorem v Hřiměždicích.¹³⁴

K datu 1. března 1939 podal arcibiskupské konsistoři P. Komanec žádost o přesné vypočítání platu, který měl P. Královi odevzdat. Píše zde o sumě, kterou již Královi zálohou odevzdal a dotazuje se, kolik peněz mu má dále doplatit. V souvislosti s tímto dotazem v listu uvádí, že je *zase již nemocen a už 5 dní neměl mše sv. a s bídou velikou shání(m) na funkce výpomoc. Bude (Budu) snad muset do nemocnice.*¹³⁵

¹³² Rozhovor z 5. 11. 2017. OAA.

¹³³ Viz NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 560, jed. č. 1202/39. Děk. Komanec Aug.–Příznávka III. lustra; NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 560, jed. č. 6105/39. Děk. Komanec Augustin–Příznávka III. lustra a další.

Důvodem nesrovnalostí ovšem mohly být i celkové změny v období okupace, které do otázky financování mohly vnést určité nejasnosti. Ačkoliv nelze pro nedostatečný materiál přinášející lepší vhled do těchto událostí toto tvrzení bezvýhradně přijmout, je možné se domnívat, že šlo o nešťastnou souhru okolností – pokud by se P. Komanec dlouhodobě vyhýbal svým povinnostem vůči slánským kaplanům, pravděpodobně by se tyto skutečnosti staly veřejně známými a Komancova dobrá pověst by pro ně těžko zůstala nedotknuta. V každém případě není cílem této práce tuto etapu životního příběhu Augustina Komance hodnotit.

K osobám kněží Krále a Bartla viz: Král Josef (1842–1971). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl I., s. 488; Bartl Oldřich (1915–1982). Tamtéž, s. 22.

¹³⁴ NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 560, jed. č. 5197/39. Zem. úřad–Slaný Děk. Komanec Augustin–Příznávka, s. 4.

¹³⁵ NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 560, jed. č. 4760/39. Děk. Slaný–Král Josef, kongr. kaplana.

Komancovi bylo konsistoří odpovězeno, aby v otázce finančního vyrovnání s P. Králem kontaktoval přímo Zemský úřad v Praze. To Komanec učinil, avšak odpovědi na tento dotaz mu bylo sdělení, že Zemský úřad nesmí tento druh informací poskytovat.¹³⁶

Během delšího sporu vznesl P. Král dne 13. dubna 1939 další dotaz na arcibiskupskou konsistoř na doplatek za dobu služby ve Slaném. P. Komanec opakoval svůj dotaz 31. července 1939, až poté se mu konečně dne 18. září 1939 dostalo odpovědi, ve které mu byla sdělena konečná výše doplatku.¹³⁷

V první polovině března roku 1939 měl P. Komanec nehodu, o které vikariátnímu úřadu ve Zlonicích dne 16. března 1939 referoval děkan ve výslužbě, P. Antonín J. Žák.¹³⁸

Komanec se tehdy chtěl zbavit držené střelné zbraně. Při čištění však došlo k nehodě a výstřel, který ze zbraně padl, Komancovi vážně zranil ukazováček levé ruky. Komanec tak byl upoután na lůžko ve slánské nemocnici, kde musel zůstat až do úplného zotavení. Slánská farnost zůstala na krátký čas zcela bez duchovní správy. Po proběhlé léčbě o poškozený prst nepřišel, po zbytek života však zůstal chromý.¹³⁹

Od 20. března 1939 byl na Komancovu žádost ve Slaném ustanoven další kaplan, totiž P. Jiří Klíma.¹⁴⁰ Jeho kaplanování ve Slaném skončilo k 1. srpnu 1940, kdy byl ustanoven kaplanem v Přistoupimi.¹⁴¹

Kaplanské místo ve Slaném bylo k 1. prosinci 1940 následovně obsazeno P. Antonínem Horákem. Po jeho necelé půlroční službě nastoupil do Slaného dne 12. května 1941 P. Oldřich Bartl.¹⁴² P. Horák ve Slaném skončil s kaplanskou službou k datu 30. dubna 1941, P. Bartl pak dne 30. listopadu 1945.¹⁴³

¹³⁶ NA, neprac. f. APA IV. Kt. 560, jed. č. 12800/39. Děk. Slaný–Vyrovnání děkna s býv. kaplanem Králem.

¹³⁷ Tamtéž.

¹³⁸ NA, neprac. f. APA IV. Kt. 560, jed. č. 5226/39. Komanec–Onemocnění (o zástupce).

¹³⁹ Tamtéž; Rozhovor z 5. 11. 2017. OAA.

¹⁴⁰ NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 560, jed. č. 5226/39. Komanec–Onemocnění (o zástupce).

¹⁴¹ K osobě P. Klímy viz: Klíma Jiří (1911–1956). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl I., s. 433.

¹⁴² NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 560, jed. č. 9996/41. Děk. Slaný. Nastoupení kaplana O. Bartla.

K osobě P. Horáka viz: Horák Antonín (1913–1974). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl I.

¹⁴³ Horák, Bartl. In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*.

Problémy zmíněné v souvislosti s P. Josefem Králem se částečně opakovaly i v případě kaplanů Klímy a Bartla: P. Klíma požadoval zpětně doplnit kongruu za období od 20. do 31. března 1939. Tato jeho žádost však byla pro právní neodůvodněnost ihned zamítnuta Zemským úřadem v Praze.¹⁴⁴

Nedohoda o dělení štolného vzniklá mezi P. Komancem a P. Bartlem trvala déle, důvodem rozepří byly pravděpodobně i další okolnosti.

1.12. Spor P. Augustina Komance s P. Oldřichem Bartlem

Co bylo příčinou nevole mezi těmito dvěma muži se dnes lze již jen dohadovat. Nejspíše však šlo o více věcí, které mohly mít svůj původ ještě v době před samotnými spory o Bartlově platu. Ve vizitační zprávě ze 14. listopadu 1944 popisuje vikář Mons. František Xaver Rudolf situaci ve Slaném v oddíle Úhrnná zpráva tímto způsobem:

*Potěšitelno, že mezi otci v duchovní správě působícími zavládl klid.*¹⁴⁵

Vzhledem k dataci tohoto dokumentu je pravděpodobné, že problémy na slánském děkanství musely mít delšího trvání. Podle dobových protokolárních knih pražského arcibiskupství i k nim vedeným elenchům z těchto let byl spor řešen oficiální cestou až ve druhé polovině roku 1945 (viz níže). Samotné Bartlovo ohlášení finančních nesrovnalostí tak mohlo být vyvrcholením déle trvajících neshod. Znovu je však třeba říci, že se jedná o pouhou domněnku, důležité podrobnosti o příčinách této pře nejsou známy.

Měsíc po Bartlově uvolnění z kaplanské služby ve Slaném popisuje Mons. Rudolf ve zprávě arcibiskupské konsistoři z 28. prosince 1945 své poznatky z návštěvy slánské fary proběhlé dne 17. července 1945:

¹⁴⁴ NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 560, jed. č. 15988/39. Berní úřad–D. Slaný–Klíma Jiří, kongrua.

Ke kongruu: Jde o minimální stanovený příjem, hmotné zajištění kněží zajišťované státem. Viz československý kongruový zákon z roku 1926: zák. č. 122/1926 Sb., *o úpravě platů duchovenstva církvi a náboženských společností státem uznaných, příp. recipovaných*. VALEŠ, Václav – BEJVANČICKÁ, Alexandra. *České státní právo církevní I. – Dějiny*. Tribun EU: Brno, 2016, s. 170.

¹⁴⁵ NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 482, jed. č. 2095/44. Vikar. úřad Slánský–Visitační zpráva 1944. Slaný.

K osobě Františka Xavera Rudolfa viz: Rudolf František Xaver (1873–1949). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl II., s. 245.

Na farách za tu chvílku pobytu nebylo shledáno ničeho, co by zasluhovalo výtky, jmenovitě neví vikář o žádném pohoršení až na to „bratrské soužení“ kněží na děkanství v Slaném, a to jest, díky Bohu, zlikvidováno kéž jednou pro vždycky!!!¹⁴⁶

Atmosféra se tedy od vizitace proběhlé v roce 1944 nadále zhoršovala. Měsíc po návštěvě Mons. Rudolfa podal P. Bartl arcibiskupské konsistoři návrh na dovolenou, kterou chtěl uplatňovat po tu dobu, dokud konsistoř nepřistoupí k vyřízení celé věci. Zároveň požádal o zápůjčku 6.000 Kčs, které mu měly být prozatímní náhradou za Komancem údajně zadržovaný tříměsíční plat.¹⁴⁷ Jak se k tomuto návrhu konsistoř vyjádřila, není zřejmé.

Vleklé problémy a dlouhotrvající spor s P. Bartlem byly ovšem nakonec příčinou toho, že byl P. Komanec dne 4. srpna 1945 suspendován *a divinis* a byl *zbaven jurisdikce pro Slaný*.¹⁴⁸

Tento stav věcí však pravděpodobně netrval příliš dlouho, suspenze byla z Komance nejspíš vzápětí sejmuta.¹⁴⁹

P. Bartl přijal od 1. prosince 1945 místo zatímního profesora na reálném gymnasiu v Praze na Žižkově.¹⁵⁰ Téhož dne odeslala arcibiskupská konsistoř děkanu Komancovi zprávu ve věci ustanovení nového kaplana. V jemu zasláném listě je zdůrazněna dobrá vůle konsistoře, která se v okamžiku velkého nedostatku kněží v rozhárané poválečné době uvolila ve Slaném opět obsadit kaplanské místo. List apeluje na P. Komance, aby se již neopakovala situace několika předešlých kaplanů a aby *děkanský dům byl vzorem*

¹⁴⁶ NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 506, jed. č. 2585/45. Vikar. úřad Slánský–Visitační zpráva 1945. Visitační zpráva za rok 1945.

¹⁴⁷ NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 489, jed. č. 6520/45. Oldřich Bartl–kaplan Slaný. O dovolenou a zápůjčku 6.000 Kčs.

¹⁴⁸ AAP. Personální kartotéka kněží, Komanec Augustin. Jed. č. 6673/1945.

¹⁴⁹ O samotném odvolání suspenze nebyla dochována žádná jednoznačná písemná dokumentace. Předpokladem spekulace o bezprostředním sejmutí Komancovy suspenze je jednak to, že se o jejím trvání nezmiňují oficiální dokumenty té doby, Komanec je naopak bez přestání všude uváděn jako slánský děkan. Dalším dokladem může být i to, že v Komancově procesu v roce 1950 není ani nejmenší zmínka, že by byl tento jakýmkoliv způsobem hůře přijatelný pro samotnou katolickou církev. Nejsilnějším důvodem této úvahy je však prostý fakt, že Komanec prokazatelně dále zastával funkci slánského děkana, což by v případě trvání suspenze nebylo v žádném případě možné. Informace o tomto sporu lze čerpat jen v názvacích z názvů jednotlivých spisů uvedených v Protokolárních knihách Arcibiskupství pražského z roku 1945. Viz NA, nezpracovaný fond APA IV, Protokol–Registratura 1945 (1–7488). Jed. č. 4094/45, 4644/45, 4836/45, 4908/45, 6346/45. Dále NA, nezpracovaný fond APA IV, Protokol–Registratura 1945 (7489–15001). Jed. č. 7476/45, 9177/45, 10254/45, 10587/45, 11085/45.

¹⁵⁰ Bartl Oldřich. In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl I., s. 22.

*domácností ostatních.*¹⁵¹ Zároveň se zde Komancovi ukládá, aby bylo urychleně obsazeno místo varhaníka. Ještě koncem roku 1944 zde jako ředitel kúru působil Karel Makarius.¹⁵² Ten byl však podle visitačního protokolu pořízeného ve Slaném 17. července 1945 krátce před koncem druhé světové války ze svého postu vyštván a následně Slaný opustil.¹⁵³

Mimoto konsistorní list Komancovi připomíná, že mu jeho blíže nespecifikovaná choroba v posledních letech často způsobuje nedodržování předepsaných termínů a znemožňuje mu včasnou administrativní práci. Jako eventuální řešení jeho nelehké situace je v listu nabízena možnost výměny úřadu se zvoleněveským farářem P. Jaroslavem Španihelem.¹⁵⁴

S odchodem P. Oldřicha Bartla do Prahy se již výše popsané problémy ve Slaném neopakovaly, resp. v souvislosti s P. Komancem neexistují žádné další záznamy obdobného rázu.¹⁵⁵

1.13. Slánští kněží mezi lety 1945–1948

V souvislosti se slánskou duchovní správou věnoval Mons. Rudolf ve zprávách odesílaných spolu s vizitačními protokoly několik řádků popisu nesnadných pastoračních podmínek, které nastaly v souvislosti s obdobím po nacistické okupaci. Ve zprávě z roku 1945 popisuje válkou a porevolučním nadšením postižené území, na kterém se i přes mnoho překážek podařilo místním kněžím udržet náboženskou výuku. Vyjadřuje zde své rozhořčení nad znesvěcováním neděle věřícími a upřednostňováním světských zábav před touhou po duchovních statcích. V jeho zprávě se ovšem objevuje také výslovná pochvala slánským a kvílickým kněžím za úspěšnou snahu, se kterou se v této nepříznivé

¹⁵¹ NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 560, jed. č. 13051/45. Slaný–změna v osobě kaplana.

¹⁵² NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 482, jed. č. 2095/44. Vikar. úřad Slánský–Visitační zpráva 1944. Slaný.

¹⁵³ NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 506, jed. č. 2585/45. Vikar. úřad Slánský–Visitační zpráva 1945. Slaný.

¹⁵⁴ NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 560, jed. č. 13051/45. Slaný–změna v osobě kaplana.

¹⁵⁵ P. Oldřich Bartl byl od 1. 6. 1951 ustanoven interkalárním administrátorem v Jáchymově a k témuž datu také administrátorem excurrando v Ryžovně a na Božím Daru. Pro svůj kontakt s jáchymovskými vězni udržovaný pomocí tajných zpráv předávaných věřícím příslušníkem SNB byl mezi lety 1951 a 1956 sledován StB. V průběhu uvedených let na něj bylo postupně nasazeno několik agentů. V dokumentaci pořizované během sledování je udavačem zaznamenáno několik jeho projevů, kdy nazývá bezpečnostní orgány vrahy, pionýry d'áby s rudými šátky atd. Jeho osoba byla podezřívána ze špionáže, a přestože byl P. Bartl k datu 29. března 1956 vyhodnocen za nepřátelsky zaměřeného proti lidově-demokratickému státnímu zřízení, potrestán nebyl, ze špionáže pravděpodobně nebyl na základě šetření obviněn. Viz Archiv bezpečnostních složek, sb. Sbírká starých svazků a dotazníků (S/D): arch. č. S-7922 PL.

době věnovali pastorační práci, zmiňuje úspěchy a pastorační plány, které tito hodlali v budoucnu realizovat.¹⁵⁶

Z následujícího roku se od Mons. Rudolfa dochoval list podobného znění: dne 6. listopadu 1946 podal kapitulní konsistoři v Praze Mons. Rudolf souhrnnou zprávu, ve které popisuje situaci v celém vikariátu. Vikář znovu vyjadřuje politování nad poválečnou situací, kdy je práce duchovních mařena vlažným přístupem věřících, duchovenstvo je zde za svou činnost opět chváleno.¹⁵⁷

V tomto roce nebyl do Prahy spolu s ostatními zaslán Protokol o výkonu kanonické visitace ve Slaném. Důvodem byla mimo jiné dovolená kaplana, který tak nemohl k protokolu připojit svůj podpis.¹⁵⁸ Jednalo se o P. Františka Vaňka, budoucího generálního vikáře pražské arcidiecéze.¹⁵⁹

K tomuto roku se ovšem dochoval opis odpovědi na zprávu Mons. Rudolfa, která mu byla zaslána Mons. Bohumilem Opatrným, generálním vikářem pražské arcidiecéze. I on zde chválí pastorační úspěchy slánského kléru, které zaznamenal v tehdejší složité době, která práci svých pastýřů přehlížela. Uvádí, že navzdory mnoha lákadlům časného světa se stav věřící společnosti slánského vikariátu oproti minulosti zásadně nemění, a to zejména díky neúnavné práci místních kněží.¹⁶⁰

K datu 1. srpna 1947 byl ve Slaném k P. Komancovi ustanoven poslední kaplan, novokněz P. Rudolf Zimandl. Tento se stal svědkem posledních let Komancova života ve Slaném.¹⁶¹

Život slánského děkana Augustina Komance nebylo možno dále do roku 1948 mapovat, až do této doby se o něm nedochovaly prakticky žádné informace.

¹⁵⁶ NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 506, jed. č.2585/45. Vikar. úřad Slánský–Visitační zpráva 1945. Slaný.

¹⁵⁷ NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 526, jed. č.16784/46. Vikar. úřad Slánský–Visitační zpráva 1946. Zpráva vikariátní za rok 1946–kanonická visitace.

¹⁵⁸ Tamtéž.

¹⁵⁹ Viz: CHOTĚBOR, Petr – SOMMER, Jan – PŘIBYL, Vladimír. *Sv. Gothard ve Slaném v proměnách věků*, s. 14.

K osobě P. Vaňka viz: Vaněk František (1916–1986). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl II., s. 486.

¹⁶⁰ NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 526, jed. č.16784/46. Vikar. úřad Slánský–Visitační zpráva 1946. Zpráva vikariátní za rok 1946–kanonická visitace. Přípis na obálce.

K osobě generálního vikáře Opatrného viz: Opatrný Bohumil (1880–1964). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl II., s. 113.

¹⁶¹ K osobě P. Zimandla viz: Zimandl Rudolf (1919–2010). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl II., s. 573.

2. Část

Obsahem druhé části této práce je kromě popisu samotného procesu s P. Komancem také vstup do období konce čtyřicátých let ve Slaném. Tehdy postupně docházelo ke zhoršování vztahů mezi slánskými mocenskými orgány a zdejší duchovní správou.

2.1. Zlomový rok 1948, první střet s novým zřízením

Stejně jako v případě značné části československého obyvatelstva se stal i pro P. Augustina Komance tzv. „Vítězný únor“ 1948 okamžikem, který v krátkém časovém sledu předznamenal jeho brzký konec.

Zlomkovité informace o Komancově působení v tomto roce začínají teprve s datem 29. října, a to v souvislosti se zákonem o hospodaření s byty.¹⁶² Tehdy bylo děkanu Komancovi zasláno Janem Protivou, bytovým referentem slánského bytového oddělení při Místním národním výboru ve Slaném upozornění, ve kterém je mu v první řadě vyčítáno jeho opomenutí povinnosti nahlásit užívání nadměrného bytu.¹⁶³ Následně je mu s odvoláním na totožný zákon oznámen zábor druhého patra slánské fary.¹⁶⁴

Na uvolnění těchto prostor byla uložena patnáctidenní lhůta. V případě nesplnění stanoveného termínu měla být kromě dvou nevyužívaných místností (17,02 m² a 15,8 m²) exekučně vystěhována orgány MNV také užívaná místnost hostinského pokoje (23 m²) a zejména dva pokoje sloužící jako vikariátní knihovna (16,77 m² a 17,18 m²). Bytové oddělení dále sděluje, že po uprázdnění těchto prostor budou do vrchního patra budovy slánského děkanství nastěhováni nájemníci, jejichž totožnost bude Komancovi včas sdělena.¹⁶⁵

Pro osvětlení stavu věci je důležitý list, kterým dne 8. listopadu 1948 P. Komanec spravil o rozhodnutí MNV Slaný pražskou konsistoř.¹⁶⁶ Zde Komanec slibuje zaslání opisu výnosu MNV Slaný. Kromě nenahraditelnosti prostor knihovny zmiňuje hostinský pokoj, který je ve skutečnosti používaným pokojem hospodyně, ve kterém je uskladněn

¹⁶² NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 615, jed. č. 18797/48. D. Slaný – Zabráni místností na faře.

¹⁶³ Tento zákon byl platný a účinný ode dne 4. 6. 1948, zrušen byl k datu 1. 1. 1956 zavedením zákona č. 67/1956 Sb. Viz zák. č. 138/1948 Sb., *o hospodaření s byty*.

¹⁶⁴ Tamtéž, §16.

¹⁶⁵ NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 615, jed. č. 18797/48. D. Slaný – Zabráni místností na faře.

¹⁶⁶ NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 615, jed. č. 18044/48. D. Slaný – Zábor děkanské budovy.

nábytek a ložní prádlo, další dvě nepoužívané místnosti popisuje jako *v ubohém stavu, takže sotva obyvatelné*.¹⁶⁷

Tento výnos MNV Slaný bylo možné v zákonné lhůtě patnácti dní napadnout, což Komanec ke dni 9. listopadu 1948 také udělal.¹⁶⁸ Ve svém odvolání uvádí jako první bod fakt, že místnosti, které chtělo MNV získat, jsou součástí církevní budovy a veškeré změny a požadavky tohoto charakteru je proto nutno projednávat přímo s arcibiskupskou konsistoří v Praze. Krom toho zde P. Komanec hovoří o neuskutečnitelnosti záměru vyklizení místností vikariátní knihovny, jelikož není kam přesunout zde umístěné knihy, které přitom nejsou jen majetkem děkana, ale kněží celého vikariátu. Jako třetí bod odvolání je uvedeno, že stará budova slánského děkanství nebyla stavěna jako činžovní dům, a chybí jí tedy mnoho z nutného vybavení, které je nezbytné ve stavbě obývané více domácnostmi. Dopis Komanec uzavírá několika větami přibližujícími dispozici domu, která nevyhovuje ani dosavadnímu stavu, kdy zde děkan prostory sdílí spolu s hospodyní Marií Ordličkovou a kaplanem Rudolfem Zimandlem. Závěrem připomíná, že o povolení výjimek z bytového zákona již nyní konsistoř jedná s Ministerstvem školství a národní osvěty.¹⁶⁹

Téhož dne odeslal P. Komanec v opise spolu s opisem jemu zasláného výnosu z 29. října 1948 totožný list také na adresu arcibiskupské konsistoře v Praze. Součástí tohoto dopisu bylo sdělení, ve kterém se Komanec ohrazuje proti nemožnosti odkladu data nutného vystěhování stanoveného MNV Slaný. Doplnuje, že se mu soukromě dostalo informací, že pro nové nájemníky má být vytvořen do farní budovy speciální vstup, který jim umožní libovolný pohyb po celém domě—tedy i v úředních a soukromých prostorách Komancovy domácnosti. Sdělení je uzavřeno příslibem, že se Komanec bude *tomu všemu bránit*.¹⁷⁰

Celá záležitost je pak dořešena výměrem, který byl na adresu slánského děkanství zaslán Okresním národním výborem ve Slaném dne 10. ledna 1949. Zde je P. Komancovi sděleno, že dne 27. prosince 1948 bylo jeho odvolání proti záboru uvedených místností zamítnuto. Dále pak, že Zemským národním výborem nebyla povolena žádost o výjimku

¹⁶⁷ Tamtéž.

¹⁶⁸ NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 615, jed. č.18159/48. D. Slaný – Zabrání místností na fáře.

¹⁶⁹ Tamtéž.

¹⁷⁰ NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 615, jed. č.18159/48. D. Slaný – Věc: zábor místností v děkanství.

ze zákona o hospodaření s byty.¹⁷¹ Jako důvod pro zamítnutí odvolání a žádosti o výjimku se zde Komanec dozvěděl, že *Vaše domácnost je tříčlenná a obýváte nadměrný byt. Pro Vaši domácnost a církevní účely úplně postačí všechny místnosti v přízemí a v I. patře domu č. 16.*¹⁷²

Na základě tohoto výměru byl přes všechny s tím spojené komplikace Komanec nucen horní patro budovy vystěhovat a místnost uvolnit pro nové nájemníky. Podle tvrzení Jaroslavy Křížkové však pro špatný stav místností a nevyhovující zázemí (což byl ostatně jeden z důležitých Komancových argumentů odvolání podaného na MNV Slaný dne 9. října 1948) nebyly tyto místnosti stejně v následné době nájemníky obydleny.¹⁷³

Obdobné situace nejsou z tohoto období neznámé. Tehdejší zákon o hospodaření s byty dával prostor k tomu, aby se na popud výborů i jednotlivců běžně zabíraly nejen církevní prostory. Z „nadbytečných“ místností na farách se uměle vytvářely další byty či sklady civilní obrany.¹⁷⁴

V případě slánského děkanství mohlo jít docela dobře jen o okamžitý výplod myšli některého z místních funkcionářů, stejně jako o cíleně mířenou šikanu, která s reálným nastěhováním nových obyvatel nikdy nekalkulovala.

Není možné jednoznačně říci, že by byl v případě záboru části děkanské budovy a s tím spojeným zásahem do soukromí Komancovy domácnosti slánský děkan ve při s místní poučnou správou poprvé. Tato událost je však pravděpodobně prvním podložitelným sporem, který mezi zdejším církevním úřadem a slánským komunistickým správním orgánem vznikl.

¹⁷¹ Požadována byla výjimka ve smyslu odst. 2, § 33 zákona č. 138/1948 Sb. O podání této žádosti Zemskému národnímu výboru nebyly dohledány žádné písemnosti.

¹⁷² NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 615, jed. č. 581/49. D. Slaný – výměr.

¹⁷³ Rozhovor z 5. 11. 2017. OAA; V rozhovoru ze dne 10. května 2018 označila toto tvrzení za velmi pravděpodobné také paní Božena Franková, dosluhující pracovnice z Vlastivědného muzea Slaný. Tvrdí, že horní část slánské fary nebyla nikdy v minulosti v obyvatelném stavu. Přesto nelze tuto domněnku s určitostí potvrdit, eventuální záznamy o možných nájemních již byly nejspíše skartovány. Rozhovor s paní Boženu Frankovou z 10. 5. 2018. OAA.

¹⁷⁴ Viz např. KAFKA, Jan. *V hodině velké zkoušky*. Pavel Mervart: Červený Kostelec, 2017, s. 82–85.

2.2. Situace ve Slaném v letech 1949 a 1950

Obrysy pozice Augustina Komance vzhledem k nově ustanovené politické moci lze v období roku 1949 v první řadě sledovat v zápisech z pravidelných týdenních schůzí slánského Okresního národního výboru. Pro pořádek a lepší orientaci je dobré nejdříve připomenout jména významnějších funkcionářů a stejně tak i některých dalších místních postav, které měly ve Slaném ve druhé polovině roku 1949 a na začátku roku 1950 osobní podíl na likvidaci nevídané osoby místního děkana.

2.3. ONV Slaný

Základní obsazení slánského ONV lze celkem přehledně pozorovat v zápisu ze schůze OV KSČ, která proběhla dne 12. ledna 1949. Za program této schůze byla stanovena reorganizace dosavadního složení ONV Slaný, odsouhlasení nových členů a jejich sliby komunistické straně.¹⁷⁵

Pro účel vytyčené práce je třeba zmínit předsedu OV KSČ Františka Dufka, který zmíněnou schůzi vedl. Dále pak po Josefu Braunovi nově ustanoveného předsedu ONV Slaný učitele Františka Kupku, nového druhého místopředsedu a bezpečnostního referenta Františka Kuneše, a také Vladimíra Jáchima, nového vedoucího tajemníka ONV Slaný.¹⁷⁶

Stejně jako v případě těchto osob se v zápisech ze schůzí dají čerpat informace také o slánském církevním tajemníkovi. V zápise ze schůze předsednictva OV KSČ Slaný konané dne 24. června 1949 je dohledatelné, že za církevního tajemníka ve Slaném byl doporučen jakýsi soudruh Šťastný.¹⁷⁷ Ten však nebyl podle hlášení předsedy Františka

¹⁷⁵ SOkA Kladno, nezprac. f. Okresní výbor KSČ. Pléna OV KSČ Slaný 1946-1950. Zápis ze schůze OV KSČ rozšířeného o navržené členy nového ONV konané dne 12. 1. 1949.

¹⁷⁶ Tamtéž.

K osobě Jáchima: Jáchim Vladimír. Narozen dne 11. prosince 1914 v Luníkově, bytem ve Slaném. Viz NA, nezprac. f. Státní soud Praha. Jednací sp. zn. Or I-II8-50. Zápis o výpovědi svědka Vladimíra Jáchima ze dne 15. října 1949, fol. 25.

Z osobní zkušenosti s tímto člověkem si je Božena Franková téměř jista, že v žádném případě nešlo o komunistu z přesvědčení, ale o obyčejného prospěcháře. Tato úvaha je dokládána tvrzením, že po jistém uvolnění poměrů v šedesátých letech minulého století, kdy byl tento bývalý celník vysokým funkcionářem při slánské správě, vystupoval Vladimír Jáchim zcela jinak, významně umírněněji než v době předchozí. Rozhovor z 10. 5. 2018. OAA.

¹⁷⁷ SOkA Kladno, nezprac. f. OV KSČ Slaný. Zápis ze schůzí předsednictva. Zápis ze schůze předsednictva konané dne 24. 6. 1949. Bod AV NF–církevní otázka.

Kupky podaného na schůzi konané dne 8. července 1949 pro tento úřad Krajem schválen, a tak bylo třeba hledat pro daný post vhodnějšího kandidáta.¹⁷⁸

Posléze se jím k datu 15. srpna 1949 stal Josef Frejman, jak později sám připomíná ve své svědecké výpovědi v procesu vedeném proti P. Komancovi.¹⁷⁹

Pro komplexnější přehled o osobách blíže zainteresovaných v procesu s P. Augustinem Komancem je nutné připomenout také slánského katechetu, lidovce Josefa Procházku. O něm byl učiněn zápis na schůzi konané dne 3. března 1949. Zde je Procházka vyhodnocen jako osoba prověřená okresním akčním výborem Národní fronty, proti jejímuž dalšímu působení nebylo vzneseno žádných námitek.¹⁸⁰

Osoby, které byť nepřímo, avšak pro svůj zrádný postoj k církvi zásadním způsobem ovlivnily v padesátém roce dění kolem Augustina Komance, jsou dále známé postavy exkomunikovaných kněží Josefa Plojhara a Jana Máry.¹⁸¹

Krom nich je ještě třeba zmínit se o méně známé osobě kněze–kolaboranta, tedy o P. Františku Konášovi, kterému je zároveň vhodné věnovat alespoň několik následujících řádků.¹⁸²

¹⁷⁸ SOKA Kladno, nezprac. f. OV KSČ Slaný. Zápisy ze schůzí předsednictva. Zápis ze schůze předsednictva konané dne 8. 7. 1949. Bod 3–ONV.

¹⁷⁹ Viz NA, nezprac. f. Státní soud Praha. Jednací sp. zn. Or I-II8-50. Zápis o výpovědi svědka Josefa Frejmana, fol. 25.

K osobě Frejmana: Frejman Josef. Narozen dne 5. března 1913 ve Smečně, bytem tamtéž. Tamtéž.

¹⁸⁰ SOKA Kladno, nezprac. f. OV KSČ Slaný. Zápisy ze schůzí předsednictva. Zápis ze schůze předsednictva konané dne 3. 3. 1949. Bod 3–Čtení zápisu.

Z kontextu dobových pramenů lze zjistit, že katecheta Procházka byl spolu s P. Františkem Konášem aktivním členem slánské tzv. Katolické akce. Nejdříve byl ve slánské buňce této zrádné organizace Procházka předsedou a padlý kněz Konáš jednatelem, v padesátém roce si tyto osoby obě funkce vyměnily. Viz NA, fond SÚC. Kt. 45, inv. č. 102. ÚNV, KNV Praha. Zápis ze schůze OCT Pražského kraje konané dne 15. 7. 1950, s. 8. Bod Katolická akce–Slaný.

¹⁸¹ Plojhar byl za svou kariéru ověnčen suspenzí a exkomunikacemi pro své kolaborantství s komunisty a angažovanosti v tzv. Katolické akci. V souvislosti s porušením církevního zákazu kandidovat do Národního shromáždění ve volbách v roce 1948 byl arcibiskupem Josefem Beranem suspendován od kněžských povinností. Přes nátlak na Berana nebyla tato suspenze nikdy odvolána. Viz VAŠKO, Václav. *Neumlčená*. Díl II. Praha: Zvon, 1990, s. 30.

Mára byl spolu s Plojharem exkomunikován za vědomou kolaboraci s komunisty v souvislosti s vydáním tzv. exkomunikačních dekretů (viz níže).

K osobě P. Máry viz: Mára Jan (1912–2012). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl II., s. 17.

K osobě P. Plojhara viz např. HOJEK, Jan. *Život Josefa Plojhara*. Praha, 2006. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Katolická teologická fakulta. Vedoucí práce Michal PEHR.

¹⁸² K osobě P. Konáše viz: Konáš František (1892–1964). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl I., s. 455.

2.4. Hobšovická farnost v letech 1945–1948, P. František Konáš

V již dříve zmíněné vizitační zprávě ze slánského vikariátu se z roku 1946 dochovala poměrně zajímavá glosa, rukopis, kterým je doplněn protokol z Hobšovic pořízený dne 29. září 1946.¹⁸³

Mons. Rudolf zde v sekci Úhrnná zpráva reaguje na zápis hobšovického interkalárního administrátora P. Františka Konáše. V Konášově zápise stojí: *Podepsaný duchovní správce jako osvobozený čl. politický vězeň z nacistických žalářů a koncentračních táborů žádá o přiděl pozemků i s obytnými a hospodářskými budovami pro farní a filiální kostel (sic!) faru a zaměstnance chrámové.*¹⁸⁴

Na jeho požadavek reaguje skepticky arcibiskupský vikář P. Rudolf takto: *Kdo by to měl financovati? Návštěva Sl. Božích slaboučká. Vedle naprosté vlažnosti obyvatelstva jest třeba hledati příčinu v nedostatku pracovních sil na farnosti výhradně zemědělské.*¹⁸⁵

V sekci Návrhy vikáře se Mons. Rudolf dále vyjadřuje k situaci v Hobšovicích: *Kdyby bylo možno administrovati faru z Velvar, jako to bylo před 10 léty, v Hobšovicích by postačily nedělní Sl. Boží jednou za 14 dní - ale vdp. děkan Seifert snad není ještě dosti zdrav po úraze utrpném – uvolnil by se dp. adm. Konáš event. pro pohraničí. K čemu by ale chtěl míst. nár. výbor opuštěnou faru? Vstrčili by tam svoji úřadovnu? Nájemníky? Zase nové obtíže a nepříjemnosti.*¹⁸⁶

P. Oldřich Bartl hobšovickou farnost spravoval excurrento mezi lety 1941 a 1944. V době jeho administrace zde však od 1. 12. 1941 krátce administroval také P. František Konáš, který zde byl v roce 1942 zatčen gestapem. Navzdory datu neměly důvody k zatčení naprosto žádnou souvislost s heydrichiádou, Konáš byl uvězněn pouze kvůli svým finančním podvodům. Určitou dobu byl v Zásmukách, poté byl převezen do Dachau. Po osvobození z koncentračního tábora se do Hobšovic vrátil a v letech 1945–1948 tyto ve stejné funkci nadále spravoval. Jde o osobu, která pravděpodobně

¹⁸³ NA, nezprac. f. APA IV. Kt. 526, jed. č. 16784/46. Vikar. úřad Slánský–Vizitační zpráva 1946. Zpráva vikariátní za rok 1946–kanonická visitace. Protokol z 29. 9. 1946, Hobšovice.

¹⁸⁴ Tamtéž. Bod 13–Úhrnná zpráva.

¹⁸⁵ Tamtéž.

¹⁸⁶ Tamtéž. Bod 14 – Návrhy vikáře.

K osobě P. Seiferta viz: Seifert Václav (1884–1953). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl II., s. 272.

sehrála v odsouzení P. Komance nemalou roli. I on byl jedním z těch prorežimních kněží, kteří byli exkomunikováni pro svou spolupráci s komunisty.¹⁸⁷

František Konáš byl však kvůli své prospěchářské aktivitě a světským zájmům problematický pro kněžský úřad již v době před druhou světovou válkou.¹⁸⁸ Vzápětí po návratu z koncentračního tábora zužitkoval svou politicky prezentovanou minulost vězně nacismu, která jeho prospěchářské povaze spolu s ochotou ke spolupráci s klubající se novou totalitou snadno zajistila postavení a možnosti, na kterých měl zájem. Kolaborace s komunisty mu zřejmě nečinila žádné závažné obtíže, a to ani v situacích, kdy se jednalo o osudy konkrétních lidí. Jeho vystupování a povaha ovšem nebyla dobře slučitelná nejen s kněžským úřadem, ale dokonce ani s rolí nástroje sloužícího komunistickým ideálům.¹⁸⁹

Krom souvislosti s případem P. Komance měl František Konáš jako aktivní člen tzv. Katolické akce mimo jiné úlohu zpovědníka vězňů státního soudu.¹⁹⁰

¹⁸⁷ P. František Konáš byl exkomunikován zlonickým vikářem Mons. Františkem Rudolfem, opět ve spojení s vydáním tzv. exkomunikačních dekretů (viz níže). Proti Mons. Rudolfovi nebylo pro jeho čin zahájeno trestní řízení, protože dne 1. 8. 1949 zemřel. Viz *Securitas Imperii* 11 (2005) Přílohy. Dokument 44. Zpráva krajského církevního tajemníka V. Molkupa z 31. 8. 1949., s. 331.

¹⁸⁸ *...Zato další kněz nestojí vůbec za nic. Je to Franta Konáš, administrátor z Hobšovice. Franta je zavřen pro „vlastenecký čin“, a sice, že si řekl o tisíc korun od licence a delegace k veselce. Byl udán a poslán do Zásmuk, odkud šiboval dopisy, a proto byl dán do Dachau. Má vůbec pohnutou historii. Byl již několikrát konzistoří suspendován, byl suspendován i konzistoří královéhradeckou a posléze přece jenom vzat do služby a dán na faru, kde nemůže nic zkazit, a to do Hobšovic u Loun. Franta zná celou diecézi, ví kdejaký drb na faráře a jejich hospodyně, prostě „živé svědomí“ diecéze. Na jedné straně na vysoké pány nadává a na druhé jim chodí kašulírovat. Je to jediný kněz, který nám nadělal v lágru dostatek ostudy. K práci ho nikdo nedostal. Buď se dostal na revír nebo si to obšlápl a dělá vrátného na bloku. Většinou mluví německy, a to velmi špatně... Viz VODIČKOVÁ, Stanislava (ed.). *I zvíře mělo více útrpnosti než člověk – paměti patera Františka Štveráka, vězně nacistického a komunistického režimu*. Praha: ÚSTR 2013, s. 200–204. A dále: *...První, kdo začal veřejný boj (proti Beranovi), byl farář, resp. administrátor z Hobšovic, dnes děkan na Proseku František Konáš. František Konáš je celkem pětkrát suspendovaný kněz pro opilství a špatný život. Z milosti byl přijat opět do služby panem Dr. Opatrným za protektorátu. Stal se administrátorem v Hobšovicích a dělal ostudu dále. Podepisoval se zásadně Franz Konasch (viz úřední knihy a úřední listiny) ...Poté měl případ svatby...Konasch napsal listiny a dal si zaplatit za licenci v delegaci k Pražskému Jezulátku větší obnos...působil tam farář Bobe, který nechal okamžitě Konáše sebrat gestapem a odvézt do kláštera Zásmuky, kde mu špatně nebylo...Konáš chodil po hospodách, a to tak dlouho, až ho gestapo chytilo při náhlé revizi v Zásmukách a poslalo do Dachau. Tam nám dělal ostudu také. Nikdy nenosil označení T – Čech. Když jsme mu T namalovali, ihned si přišil nové označení německé... Nikdo s ním nekamarádil ani v lágru, ani po válce... Tamtéž, s. 309–310.**

¹⁸⁹ Viz např. NA, f. SÚC. Kt. 63, inv. č. 103, ONV–Senec, Slaný, Slavkov, Soběslav... ONV Slaný. Zpráva z 1. 2. 1950; SOKA Kladno, nezprac. f. OV KSČ Slaný. Zápis ze schůze předsednictva. Zápis ze schůze předsednictva OV KSČ Slaný konané dne 7. 10. 1949; Zápis ze schůze předsednictva OV KSČ ve Slaném konané dne 23. 3. 1950 a další.

¹⁹⁰ Viz Adolf Rázek. Exkomunikační dekreta. *Securitas Imperii* 11 (2005), s. 174

K tzv. Katolické akci: tzv. Katolická akce neboli *hnutí pokrokových katolíků*: šlo o kolaborantské hnutí, které mělo být základem národní církve odtržené od Vatikánu. Přes záměr, aby se v čele hnutí objevovala jména známých kněží, bylo vedení nakonec složeno jen z laiků. Hnutí si „propůjčilo“

Jeho další role byla např. v procesu s umučeným P. Josefem Toufarem.¹⁹¹ Právě František Konáš byl totiž do číhošťské farnosti příslušníky StB dosazen pro zajištění běžného bohoslužebného pořadu bezprostředně po Toufarově odvedení. Ironické je, že svou krátkou předchozí službou v Číhošti mezi lety 1932 a 1933, kdy byl pro své otřesné chování funkce rychle zbaven, nepřinesl plánu StB dosazením do číhošťské farnosti žádný užitek – mnoho tehdejších obyvatel obce si totiž dobře pamatovalo jeho zdejší předchozí angažmá. Návrat P. Konáše do Číhošti tak byl mnoha lidem jasným signálem, jaká situace právě nastala. Snaha StB o rychlé vyplnění mezery po odvedeném Toufarovi tak vyšla vniveč.¹⁹²

V rodině P. Komance se o Františku Konášovi uchovala informace, že tento proti Komancovi opakovaně vystupoval. Podle rodiny Konáš Komance prý dokonce udal za poznámky, které Komanc k tehdejšímu státnímu zřízení měl. Rodina Augustina Komance se s Konášem znala, za jeho jednání ho odsuzovala. Motivací k jeho domnělým činům měla být Konášova touha po vyšším postavení v církevní struktuře, údajně chtěl uchvátit děkanský úřad ve Slaném. O osobním kontaktu Komance s Konášem dnes již hovoří pouze dávná zmínka Františky Vítové o tom, že v rámci vikariátních konferencí Komanc prý několikrát zmiňoval Konášovu lenost.¹⁹³

název od Katolické akce, tedy od dříve založeného hnutí, které bylo vytvořeno pro bližší spolupráci kněží a laiků, pro vnášení katolických hodnot do společnosti. Rozkolnická, tzv. Katolická akce byla založena dne 10. června 1949 v Praze. Viz BALÍK, Stanislav–HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945–1989*. Centrum pro studium demokracie a kultury: Brno, 2013. Vyd. 2., s. 23.

Ustanovující konference se k tomuto dni účastnilo 68 duchovních a 215 laiků. Viz KAPLAN, Karel. *Stát a církev v Československu 1948–1953*. Oldenbourg: Mnichov, 1990, s. 79.

¹⁹¹ K osobě umučeného kněze Josefa Toufara viz např.: DOLEŽAL, Miloš. *Jako bychom dnes zemřít měli – drama života, kněžství a mučednické smrti číhošťského faráře P. Josefa Toufara*. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2012.; DOLEŽAL, Miloš (ed.). *Byla sobota 25. února...* Praha: Nezávislý podmelechovský spolek 2017 a další.

¹⁹² ...K tomu číhošťská farní kronika: „V srpnu 1932 byl ustanoven administrátorem v Číhošti Fr. Konáš z arcidiecése pražské. Předtím byl administrátorem v Lošanech. Poněvadž vedl život nekněžský a své povinnosti si neplnil a špatný příklad dával, byl dne 31. prosince 1933 administrace v Číhošti zbaven...“ A dále: „v neděli 29. ledna 1950 padla na číhošťskou farnost těžká, úzkostná nálada“... „skoro žádný se za slzy nestyděl,“ napsal do své rodinné kroniky Václav Trtík z Číhoště... „Před devátou hodinou přijela čtyři osobní auta. Z automobilu se značkou P-868 vystoupil kněz Konáš. Člověk bez charakteru, sloužící podvodně Katolické akci, měl na svědomí i kněze, kteří byli jeho přičiněním zatčeni. Představil se jako kanovník ze Slaného a budoucí vyšehradský probošt. Přivezli ho členové StB z Prahy... Viz DOLEŽAL, Miloš. *Krok do tmavé noci – příběhy faráře Josefa Toufara, jeho vrahů a číhošťského zázraku se zprávami archeologa, antropologů a soudního lékaře o exhumaci a identifikaci těla P. Josefa Toufara*. Praha: Nezávislý podmelechovský spolek 2015, s. 411–413

¹⁹³ Rozhovor z 5. 11. 2017. OAA.

2.5. Římskokatolická církev v zápisech jednání ONV Slaný v roce 1949

Již před únorovým převzetím moci komunisty v roce 1948 se soustavně pracovalo na zamezení kontaktu církve s československými občany, což mělo v konečném důsledku vést až k jejímu zániku. Po komunistickém převratu v roce 1948 začala politická moc uplatňovat své plány k postupné likvidaci demokracie a svobody, které okamžitě získávaly výraznějších barev. Tehdy byla nadnárodní římskokatolická církev nesnesitelnou překážkou. Nebyla tolik provázána s národnostním cítěním lidu, nepodléhala v plném rozsahu státu, dalece přesahovala státní hranice. Je třeba také zmínit, že v této době byla příslušnost ke katolické církvi převažující, podle sčítání lidu se k 1. březnu v kritickém roce 1950 k římskokatolické církvi stále hlásilo 8.948.275 obyvatel Československa, tedy celých 76,42 % obyvatelstva¹⁹⁴

Pro své nadstranické působení byla pro tehdejší státní moc římskokatolická církev větším a nebezpečnějším nepřítelem než jednotlivé politické strany, jejichž přímá a rychlá likvidace byla podstatně snazší. Proto byla nedlouho po únorových událostech v roce 1948 katolická církev komunisty chápána a nazvána jako „nepřítel číslo jedna“.¹⁹⁵

Tento postoj se pochopitelně rychle přesouval z nejvyšších politických kruhů na nižší správní orgány, kde byl komunisty postupně uplatňován. V zápisech z jednání slánského ONV z roku 1949 je tak církevní otázka poměrně častým tématem zejména v sekci akčního výboru Národní fronty.

V zápisu ze dne 22. dubna 1949 je zmiňována nutnost pozornosti a zvětšené péče, kterou musí věnovat OAV NF slánské mládeži. V souvislosti s touto poznámkou je zde také zdůrazněn úkol, aby se výbor věnoval i sledování činnosti církve.¹⁹⁶

Na schůzi OV KSČ ve Slaném byla 23. května 1949 zdůrazněna potřeba provést v co nejbližší možné době soupis církevního majetku.¹⁹⁷ Kdy přesně byl P. Komanec poprvé vyzván, aby byl v této záležitosti součinný, není zřejmé. Jisté však je, že na uložený požadavek nereagoval. Místní národní výbor ve Slaném totiž dne 23. července 1949 zaslal Komancovi *opakovanou* výzvu, ve které ho předvolává a dožaduje se okamžitého sdělení

¹⁹⁴ Viz VAŠKO, V. *Neumlčená*. Díl II., s. 116–117.

¹⁹⁵ Tamtéž, s. 13.

¹⁹⁶ SOKA Kladno, nezprac. f. OV KSČ Slaný. Zápisy ze schůzí předsednictva. Zápis ze schůze předsednictva konané dne 22. 4. 1949. Bod 7–Národní fronta.

¹⁹⁷ SOKA Kladno, nezprac. f. OV KSČ Slaný. Pléna OV KSČ Slaný 1946–1950. Zápis ze schůze OV KSČ konané dne 23. 5. 1949. Bod 4–OAV-NF.

požadovaných informací. V případě, že by Komanec na výzvu odmítl reagovat, je tato doplněna hrozbou předání celé věci slánskému ONV. Výzva se dochovala včetně dodacího listu, P. Komanec ji převzal dne 26. července 1949.¹⁹⁸

Uložené výstrahy Komanec nedbal, a tak pro nulovou odezvu přistoupilo dne 11. srpna 1949 MNV Slaný ke zmíněnému kroku, kdy byl problém vzniklý Komancovým odmítavým postojem předán k řešení ONV Slaný.¹⁹⁹ Církevní majetek ve Slaném byl později odhadnut na 9.606.7 Kčs, slánské volné vklady činily 101.471.6 Kčs, vázané vklady byly nulové, obecná cena budov činila 600.000 Kčs. Farnost nedlužila žádné peníze soukromníkům, ani veřejnému sektoru.²⁰⁰

Dne 10. června 1949 byl na další schůzi při četbě pošty udán pokyn vyššího mocenského orgánu, tedy krajského akčního výboru Národní fronty. Jím zde byl místní správě zadán úkol, *aby dvojice navštívili (sic!) faráře na okrese a zeptali se (sic!), zda souhlasí, aby byla dohoda mezi státem a církví.*²⁰¹

Na tento zápis navazuje další, kdy jsou k 17. červnu 1949 vyhodnocovány výsledky akce „Resoluce, dohoda mezi státem a církví“. Ve Slaném se k této otázce místní obyvatelstvo vyjádřilo celkem 1.002 podpisy. Součástí tohoto bodu bylo upozornění na připravovanou informační schůzi pro místní kněžstvo, která se měla konat v tehdejší slánské hotelu Beseda, a na potřebu zopakovat návštěvu kněží, která proběhla v předchozím týdnu.²⁰²

Výsledek návštěv lze dohledat v nepodepsaném a nedatovaném strojopisu nadepsaném Farní obvod Slaný. Autorem textu je pravděpodobně okresní církevní tajemník Frejman, který zde krom jiného uvádí jména a základní údaje slánských kněží P. Komance, P. Zimandla a P. Holického. U jmen Komance a Zimandla je poznámka, že oba tito kněží *...mají postoj záporný a staví se proti vyřešení poměrů státu a církve. Katolickou akci neschvalují.* Dále je o několik odstavců níže ve stejném duchu napsáno,

¹⁹⁸ SOkA Kladno, nezprac. f. Okresní národní výbor Kladno I. 1960–1990. Agenda církevního tajemníka (včetně priora z fondu ONV Slaný 1945–1960). Předvolání MNV Slaný Augustinu Komancovi z 23. 7. 1949.

¹⁹⁹ Tamtéž. MNV Slaný Okresnímu školnímu výboru Slaný z 11. 8. 1949.

²⁰⁰ NA, f. SÚC. Kt. 10, inv. č. 77. Evidence církevního majetku 1949–1951. Kraj: Praha. Č. 44–Slaný.

²⁰¹ SOkA Kladno, nezprac. f. OV KSČ Slaný. Zápisy ze schůzí předsednictva. Zápis ze schůze předsednictva konané dne 10. 6. 1949. Bod 3–Došlá pošta.

²⁰² SOkA Kladno, nezprac. f. OV KSČ Slaný. Zápisy ze schůzí předsednictva. Zápis ze schůze předsednictva konané dne 17. 6. 1949. Bod 4 – Zpráva z OAV-NF.

že děkan Komanec a kaplan Zimandl projevují se jako odpůrci dohody mezi církví a státem. Děkan Komanec odmítl podepsat prohlášení (sic!) že souhlasí s platovou úpravou duchovních, taktéž jeho kaplan Zimandl. Tato věta je doplněna rukopisem sdělujícím, že oba podepsali resoluci (sic!) že nesouhlasí.²⁰³

U P. Holického je přípis v opačném duchu, totiž že *poměr má kladný a souhlasí s katolickou akcí, ústně nechce být jmenován.*²⁰⁴

Zápis ze schůze konané dne 24. června 1949 přináší zprávu o chystaném vyšetřování klobuckých, kolečských a slánských kněží. Pakliže by tomu odpovídala situace, měly jim být uloženy pokuty, případně na ně mělo být podáno trestní oznámení.²⁰⁵

Na další schůzi konané dne 1. července 1949 referuje soudruh Kuneš o schůzi farářů a kněží na ONV. Soudruh Roháč tehdy doplnil Kunešovu zprávu oznámením, že na základě proběhlého šetření bude na zvoleněveského faráře Španihela podáno trestní oznámení a pro své přestupky budou pokutováni kněží Zimandl a Pič.²⁰⁶

Dále byla církevní otázka probírána až na schůzi konané dne 25. srpna 1949. V tomto dni bylo funkcionáři ONV podrobně probíráno, kdo bude v následujících letech zastávat úřad slánského vikáře. Schůzující se usnesli, že by volba měla padnout na P. Bohuslava Pohlídal, anebo na P. Františka Konáše.²⁰⁷

Dne 7. října 1949 se předsednictvo ONV ve Slaném zabývalo církevní otázkou z jiného úhlu. Tehdy byly totiž jedním z bodů programu problémy, kterými dělal komunistům ostudu „mírový“ kněz P. Konáš. Jednak šlo o stížnosti obyvatel ve Tmáni, kde měl Konáš vyučovat náboženství. Nedodržoval však učební hodiny. Daleko větší potíže pravděpodobně způsobovalo zjištění, že tzv. Katolická akce působící na Slánsku nevyvíjela žádnou aktivitu. Bylo stanoveno, že je nutné sjednat nápravu, případně provést reorganizaci. Soudruh Roháč tehdy dostal za úkol povolát *soudruha* Konáše a soudruha

²⁰³ SOkA Kladno, nezprac. f. ONV Kladno I. 1960–1990 – agenda církevního tajemníka (včetně priora z fondu ONV Slaný 1945–1960). Volně vložený dokument Farní obvod Slaný. Dokument musel vzhledem k popisovanému obsahu vzniknout až po datu 23. září 1949.

²⁰⁴ Tamtéž.

²⁰⁵ SOkA Kladno, nezprac. f. OV KSČ Slaný. Zápisy ze schůzí předsednictva. Zápis ze schůze předsednictva konané dne 24. 6. 1949. Bod 8 – Akční výbor NF, církevní otázky.

²⁰⁶ SOkA Kladno, nezprac. f. OV KSČ Slaný. Zápisy ze schůzí předsednictva. Zápis ze schůze předsednictva konané dne 1. 7. 1949. Bod 6 – AV/NF.

K osobě P. Piče viz: Pietsch Karel (1897–1985). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl II., s. 155.

²⁰⁷ SOkA Kladno, nezprac. f. OV KSČ Slaný. Zápisy ze schůzí předsednictva. Zápis ze schůze předsednictva konané dne 25. 8. 1949. Bod 4 – Zpráva z OAV-NF – soudr. Roháč.

Procházku a nesrovnalosti s nimi projednat.²⁰⁸ Mimo již dříve zmíněné problémy s P. Konášem je zde třeba dodat, že ani spolupráce místní správy s katechetou Procházkou nebyla pro slánské komunisty vždy ideální. V zápise ze dne 16. března 1950 je zmínka o tom, že Procházka jako rektor charity zneužil razítko OAV NF. Touto záležitostí se nadále měl zabývat ÚAV NF.²⁰⁹ Již 23. března 1950 je Procházka zmíněn znovu, tentokrát spolu s P. Konášem: *Přečtena správa (sic!) církevního tajemníka o chování laického učitele náb. Procházky a faráře Konáše z Hobšovic při jeho jmenování zmocněncem ve Vincentinu ve Smečně. Příslušným úřadům bude doporučeno (sic!) aby farář Konáš byl přemístěn na jiné místo a Procházku(ův) případ přešetřit a poučit jej o chování. Provede OAV-NF.*²¹⁰

14. října 1949 se v církevních otázkách v zápisech objevují tři témata – za prvé je zde oznámena náprava chodu tzv. Katolické akce (reorganizací), za druhé je zde krátká zmínka o odvolání smečenského děkana Josefa Dvořáka, jehož blíže nespecifikovaný případ měl být dále projednáván. Třetím bodem byla otázka tzv. Katolické akce a *příprava odchodu reakčním kněžím* (sic!). U tohoto bodu je zároveň přípis, který sděluje, že většina úkolů již byla projednána během mimořádných schůzí. Zápisy z nich se však bohužel nedochovaly.²¹¹

2.6. Okolnosti procesu s Augustinem Komancem pohledem ONV Slaný

Případ Augustina Komance se řadí mezi první z vykonstruovaných procesů v padesátých letech, ve kterých na hlavy nepohodlného kněžstva padaly za smyšlená a absurdní obvinění vysoké peněžité tresty spojené s dlouholetým odnímáním svobody, nezřídka rovnou tresty smrti.

²⁰⁸ SOkA Kladno, nezprac. f. OV KSČ Slaný. Zápisy ze schůzí předsednictva. Zápis ze schůze předsednictva konané dne 7. 10. 1949. Bod 4 – Zpráva z OAV-NF.

²⁰⁹ SOkA Kladno, nezprac. f. OV KSČ Slaný. Zápisy ze schůzí předsednictva. Zápis ze schůze předsednictva konané dne 16. 3. 1950. Bod 4 – Zpráva z ONV – soudruh Kupka.

²¹⁰ SOkA Kladno, nezprac. f. OV KSČ Slaný. Zápisy ze schůzí předsednictva. Zápis ze schůze předsednictva konané dne 23. 3. 1950. Bod 2 – Došlá pošta.

²¹¹ SOkA Kladno, nezprac. f. OV KSČ Slaný. Zápisy ze schůzí předsednictva. Zápis ze schůze předsednictva konané dne 14. 10. 1949. Body Čtení a kontrola zápisu, Došlá pošta a Úkoly strany – soudr. Nikl.

Jako v případě jiných byl i P. Komanec souzen za zločin proti *zákonu na ochranu lidově demokratické republiky*, resp. za zločin velezrady. Mimoto byl téměř klasicky souzen pro hojně užívané obvinění, totiž za zločin pobuřování proti republice.²¹²

Z těchto zločinů byl Komanec obviněn jednak pro své neuposlechnutí celostátní výzvy komunistické moci, která se snažila zabránit četbě *Oběžníku katolickému duchovenstvu a věřícímu lidu*, který byl v Praze vydán a jménem biskupů a ordinářů podepsán pražským arcibiskupem Josefem Beranem dne 15. června 1949 a společného pastýřského listu českých a slovenských biskupů, tedy *Hlasu československých biskupů a ordinářů věřícím v hodině velké zkoušky*, který byl sepsán téhož dne. Text seznamoval věřící se skutečnostmi, kdy stát zasahuje do věcí církve a staví se vůči ní do nepřátelské pozice. Informoval o zastavení katolického tisku a vydávání tzv. Věstníku katolického duchovenstva, o bezmezném olupování církve, veřejně odsoudil rozkolnickou tzv. Katolickou akci atd.²¹³

Hlavní část obžaloby pak spočívala v Komancem uznávaných exkomunikacích Konáše, Máry, a *ještě jednoho kněze z Prahy*, kterým byl míněn Plojhar.²¹⁴

Argumenty a kroky státní moci, které tato podnikala při řešení „zločinů“, které ze strany církve odporovaly směřování státu, dokládá materiál tzv. *Církevní šestky*.²¹⁵

Způsob trestání četby nežádoucího pastýřského listu je uveden v dopise Rudolfa Slánského, který byl dne 22. června 1949 adresován všem Krajským výborům KSČ. Kněží, k nimž se včas nedostalo nařízení list nečíst, měli být pouze napomenuti, aby si propříště dávali pozor na své jednání, které ohrožuje církevně-státní vztahy. Kdo zakázaný text přečetl, ačkoliv byl předem upozorněn, že se tímto vědomě prohřešil proti *zákonu na ochranu lidově demokratické republiky*, měl být trestán pokutou v rozmezí od

²¹² Viz zločin velezrady viz § 1 zák. č. 231/1948 Sb., *zákonu na ochranu lidově demokratické republiky*. Zločin pobuřování viz § 3 téhož zákona. Tento zákon byl platný od 16. 10. 1948 a účinný ode dne 24. 10. 1948, zrušen byl k datu 1. 8. 1950 Trestním zákonem (zákon č. 86/1950 Sb.).

²¹³ Z kontextu Komancovy výpovědi vyplývá, že 26. 6. 1949 četl „pouze“ *Hlas československých biskupů a ordinářů věřícím v hodině velké zkoušky* (viz níže).

K osobě arcibiskupa Berana viz Beran Josef (1888–1969). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl I., s. 44.

²¹⁴ NA, nezpracovaný fond Státní soud Praha. Jednací sp. zn. Or I-II8-50. Rozsudek nad Augustinem Komancem, fol. 29.

²¹⁵ Jde o komisi zřízenou k řešení církevně-státní otázky. Název je odvozen od počtu jejích členů, tedy od Alexeje Čepičky, Zdeňka Fierlingera, Vladimíra Clementise, Václava Kopeckého, Jiřího Hendrycha, a Viliama Širokého.

Dokumenty viz BULÍNOVÁ, Marie–JANIŠOVÁ, Milena – KAPLAN, Karel. *Církevní komise ÚV KSČ 1949–1951. Svazek I. Církevní „šestka“*. Doplněk: Praha–Brno, 1994.

500 Kčs do 5.000 Kčs. Proti těmto kněžím nemělo být podáváno trestní oznámení. Za šíření poplašné zprávy mělo být trestní oznámení naopak podáno proti těm, kteří navzdory upozornění list přečetli, a navíc k němu přidali svůj komentář. K zatýkání se *zatím* ještě nemělo přistupovat.²¹⁶

V rámci tzv. *AKCE M* byla dne 30. října 1949 na vlastní žádost udělena amnestie prezidenta republiky řadě kněží, kteří měli být trestáni v souladu s postupem uvedeným v dopise Rudolfa Slánského.²¹⁷ Samozřejmě se opět jednalo o promyšlený a vypočítavý tah komunistické vlády, kterého bylo později náležitě propagandisticky využito.

Velice tvrdý postoj byl ČSR vládou zaujat vůči uznávání dekretu, pro nějž byli z římskokatolické církve exkomunikováni ti, kdo se vědomě a dobrovolně přidali k rozkolnické tzv. Katolické akci a dále dekretu o komunismu. Uznávání tzv. *exkomunikačních dekretů*, tedy *Dekretu Kongregace svatého officia odsuzující tzv. Katolickou akci v ČSR* (tzv. první exkomunikační dekret), který byl vydán dne 20. června 1949 a dále *Dekretu Kongregace svatého officia o komunismu* (tzv. druhý exkomunikační dekret), který vyšel dne 1. července 1949, bylo pro komunistické ideály velice nebezpečné. Jak již bylo řečeno, bylo v době, kterou se tato práce zabývá, stále značné množství obyvatel katolíky, stejně tak i nezanedbatelná část straníků. Pro komunistické totalitní zřízení tak bylo nepřijatelné, aby se s postoji Vatikánu vůči komunismu věřící blíže seznamovali. Komunisty tak byly exkomunikace označovány za politické pronásledování, výkon a souhlas s uvedenými dekrety prezentován coby podpora a vykonávání zájmů nepřátelského státu Vatikánu, jenž byl zapřísáhlým nepřítelem socialismu a pracujícího lidu a jehož cílem bylo zničit lidově demokratické zřízení v ČSR. Ohledně trestání těchto přečinů se Rudolf Slánský vyjádřil ve svém sdělení Krajským výborům KSČ následovně:

²¹⁶ Viz BULÍNOVÁ, M.–JANIŠOVÁ, M. – KAPLAN, K. *Církevní komise ÚV KSČ 1949–1951*, s. 190–191. 1949, 22. červen, Praha–Dopis Rudolfa Slánského všem KV KSČ s textem oběžníku ministerstva vnitra předsedům KNV z 21. června o postupu proti kněžím, kteří v kostele přečetli oběžník katolických biskupů a ordinářů.

²¹⁷ Viz BULÍNOVÁ, M. – JANIŠOVÁ, M. – KAPLAN, K. *Církevní komise ÚV KSČ 1949–1951*, s. 278. 1949, 22. říjen, Praha – Zpráva A. Čepičky K. Gottwaldovi o poradě biskupů 20. a 21. října a o provádění církevních zákonů a přípravě amnestie kněží.

K samotné amnestii viz *Securitas Imperii* 11 (2005) Přílohy. Dokument 49. Amnestie prezidenta republiky katolickým kněžím, s. 348–349.

...Proti těm, kteří se stanou povolnými nástroji biskupů a ordinářů k provádění exkomunikace, je třeba se ihned zakročit. Jde především o vikáře, děkany, zvláštní důvěrníky a posly, jichž biskupové a ordináři k provedení exkomunikace užívají. Všem těm nástrojům církevní hierarchie je třeba prostřednictvím orgánů lidové správy dát krátkou lhůtu k odvolání všech opatření proti vlasteneckým kněžím. Neuposlechnou-li a nezruší svá opatření, nechť je přistoupeno k vyměření peněžitých trestů. Je možno užít podstatně vyšších sazeb, než byly určeny při čtení pastýřského listu v červnu t. r. Ve zvláště pobuřujících případech je možno zavést trestní řízení podle zákona na ochranu lidově demokratické republiky...²¹⁸

Do kategorie těchto *zvláště pobuřujících případů* se v září roku 1949 zařadily také odmítavé postoje P. Augustina Komance.

Byl pro ně obviněn, odsouzen ve vykonstruovaném procesu, uvězněn a v březnu roku 1953 komunistickým aparátem umučen.

2.7. Augustin Komanec a události ve Slaném mezi červnem 1949 a březnem 1950 v zápisech ONV Slaný

Nejstarší písemné informace z tohoto období, které se přímo zabývají Komancovou osobou a činy, pocházejí opět ze zápisů z jednání slánského ONV.

2.7.1. Pastýřské listy

Ačkoliv tak není výslovně řečeno, je více než pravděpodobné, že vyšetřování, o kterém se zmiňuje dříve uvedený zápis ze schůze předsednictva ONV Slaný ze dne 24. června 1949, je reakcí na pokyn Rudolfa Slánského ze dne 22. června 1949. Ze zápisu následujícího týdne tak lze zjistit, že zvoleneveský farář Jaroslav Španihel zakázaný pastýřský list přečetl a dále jej komentoval. Proto na něj mělo být podáno trestní

²¹⁸ Viz BULÍNOVÁ, M. – JANIŠOVÁ, M. – KAPLAN, K. Církevní komise ÚV KSČ 1949–1951, s. 215. 1949, 12. červenec, Praha – Dálnopis R. Slánského všem KV KSČ o zajištění mravní a hmotné podpory pro exkomunikované kněze, rozeslaný podle rozhodnutí předsednictva ÚV KSČ.

K tzv. *prvnímu exkomunikačnímu dekretu* viz *Securitas Imperii* 11 (2005) Přílohy. Dokument 25. Dekret kongregace sv. Officia z 20. 6. 1949, s. 278–279.

K tzv. *druhému exkomunikačnímu dekretu* viz Tamtéž. Dokument 30. Dekret o komunismu z 1. 7. 1949, s. 300–302.

oznámení. Charvatský kaplan Karel Pietsch a slánský kaplan Rudolf Zimandl měli být za vědomé porušení zákazu četby téhož listu pokutováni.

Komancovo jméno na tomto seznamu kněží nefiguruje, přesto se četba pastýřského listu měla o několik měsíců později stát jedním z bodů obžaloby. Důvodem je, že, jak později P. Komanc sám uvádí ve výpovědi obžalovaného, list přečetl až o týden později, tedy 26. června 1949.

2.7.2. Exkomunikační dekrety

Dne 16. září 1949 se v zápisech z jednání slánského ONV poprvé objevuje zmínka o mírovém projevu Josefa Plojhara, který byl zdejší Katolickou akcí připravován ke dni 25. září 1949.²¹⁹

Program tohoto projevu se pro svou část, kdy měly být církevní obřady ve Slaném zastávány exkomunikovaným kněžstvem, stal P. Komancovi osudným. Jako duchovní správce odpovídající za zdejší svěřenou obec proti uskutečnění připravovaného programu otevřeně vystupoval. Odmítal, aby se slánská farnost stala účastnou na spolupráci s těmi, jejichž zájmy si naprosto odporovaly se zájmy biskupů a celé církve.

O týden později byl probírán program dne stanoveného k Plojharovu projevu: *V 9. hod. bude přivítán v Brandýsku páter Plojhar. Projev začne v 9.30. Plojhara přivítá a zahájí soudr. Kupka. Závěr bude mít Procházka. Oběd bude hradit ONV, MNV a OAV-NF. Musí být postaráno o bezpečnostní opatření na radnici.*²²⁰

23. září 1949 bylo zároveň dnem, kdy církevní tajemník Frejman navštívil spolu s předsedou tzv. Katolické akce Procházkou slánské děkanství a snažil se zde přesvědčit P. Komance ke spolupráci. Jelikož měla být součástí plánovaného programu také slavnostní mše ve slánském děkanském chrámu, kterou měl vést František Konáš a kázání měl pronést Jan Mára, bylo nutné věc probrat s P. Komancem a získat od něj k této „bohoslužbě“ povolení.

²¹⁹ SOKA Kladno, nezprac. f. OV KSČ Slaný. Zápisy ze schůzí předsednictva. Zápis ze schůze předsednictva konané dne 16. 9. 1949. Bod 3 – Čtení zápisu a kontrola usnesení.

²²⁰ SOKA Kladno, nezprac. f. OV KSČ Slaný. Zápisy ze schůzí předsednictva. Zápis ze schůze předsednictva konané dne 23. 9. 1949. Bod 5 – Mírový projev 25. IX.

K tomu opět z již citovaného strojopisu:

23. září dostavil se k p. děkanovi učitel náb. Procházka a círk. taj. Za tím účelem (sic!) aby v den kdy bude mít projev na náměstí páter Plojhar (sic!) měl kázání v kostele páter Mára a mši sloužil páter Konáš. Děkan odmítl ze známých prý důvodů (sic!) tj. exkomunikace. Totéž prohlásil na ONV (sic!) když si ho předvolal předseda ONV v přítomnosti s. Kuneše, s. Jáchyma (sic!) a církevního tajemníka.²²¹

10. října 1949 byl na mimořádné schůzi dopodrobna probírán případ P. Komance:

Při příležitosti veřejného projevu ze dne 25. IX. t. r. za účasti ministra zdravotnictví pátera Plojhara, odmítl děkan Komanec faráři Konášovi a páteru Márovi sloužiti slavnostní mši v kostele sv. Gotharda z důvodů exkomunikace (sic!), kterou byli oba jmenováni (sic!). Dle telefonického rozhovoru se sekretářkou krajského tajemníka soudr. Novotného má býti případ prošetřen, co nejpřísněji potrestán. Rozhodnutí bylo pravděpodobně z informací krajského instruktora soudr. Polesného, který toto si ověřoval na okresním sekretariátě u polit. tajemníka soudr. Nikla. Jelikož případ je svědecky prokázán, rozhodnuto učinit na děkana Komance trestní oznámení. Zařídí soudr. Kuneš. Soudr. Dufek doporučuje, aby bylo občanstvu uveřejněno provinění děkana Komance, aby se nestalo, že bychom v očích věřících nedělali z něho mučedníka a osvětleno, že poslouchal živly republiky nepřátelské a jejich rozkazy plnil. Po diskusi dohodnuto, že soudr. Roháč se soudr. Niklem v úterý dne 11. X. 1949 přednese ve schůzi v Praze a bude tlumočit návrh okresního předsednictva a konečné řešení bude provedeno ve středu 13. X. 1949.²²²

²²¹ SOkA Kladno, nezprac. f. ONV Kladno I. 1960–1990 – agenda církevního tajemníka (včetně priora z fondu ONV Slaný 1945–1960). Volně vložený dokument Farní obvod Slaný.

²²² Viz SOkA Kladno, nezprac. f. OV KSČ Slaný. Zápisy ze schůzí předsednictva. Zápis ze schůze předsednictva mimořádného (sic!) konané dne 10. 10. 1949. Bod Případ děkana Komance ve Slaném.

2.8. Dále v říjnu 1949

V zápise z konce měsíce října 1949 se v tomto roce vyskytuje Komancovo jméno naposledy. V jednom z bodů jednání je záhadná věta *Děkan Komanec se odvolává a v důsledku amnestie byl obžaloby zproštěn.*²²³

Je otázkou, co je zde myšleno amnestií a co obžalobou. Obžalobou zde nemůže být chápána obžaloba, které je chystána a zdůvodňována během mimořádného jednání předsednictva ONV z 10. října 1949. Bojkotování exkomunikovaných kněží a četba pastýřského listu byly hlavní obžalobou v následujícím soudním řízení, které bylo s Komancem vedeno. Těžko by tak mohly být sotva čtvrt roku před samotným procesem amnestovány. Snad je možné, že se zde jedná o zcela jiný případ, který byl vyřizován na lokální úrovni. Komanec se mohl bránit proti žalování a odvolání bylo přijato. Slovo *amnestie* by tak zde bylo užito nesprávně, ačkoliv by jím bylo míněno odpuštění návrhu proti jeho osobě.

Bez udání důvodu byl Komancovi od 1. listopadu 1949 zastaven příjem služebného, od tohoto okamžiku žil z úspor.²²⁴

2.9. Leden 1950

Zprávy okresního církevního tajemníka Frejmana ze dní 18. a 19. ledna 1950 dokumentující průběh nuceného skládání slibů republice Komancovo jméno přímo neobsahují. Byl jedním z kněží, o kterých Frejman píše:

...duchovní církve římskokatolické složil slib věrnosti republice ve dnech 18. a 19. ledna 1950. Duchovní z I. a II. skupiny a částečně ze III. skupiny slib skládali opravdu způsobem důstojným...Ostatní duchovní slib skládali s tím vědomím, že je to zákonem nařízeno a že se nic jiného nedá dělati...Všichni duchovní církve římskokatolické po dobu skládání slibu působili dojem velké pokory, kterou

²²³ SOkA Kladno, nezprac. f. OV KSČ Slaný. Zápisy ze schůzí předsednictva. Zápis ze schůze předsednictva konané dne 28. 10. 1949. Bod Zpráva z ONV – soudr. Kupka.

²²⁴ Viz ZA Opava – Olomouc, nezprac. f. Nápravné zařízení Mírov. Kt. 27, Komanec Augustin. Popis předchozího života.

*v některých případech až přeháněli...slib věrnosti republiky složilo 14 duchovních církve římskokatolické...*²²⁵

O Augustinu Komancovi je drobná zmínka ve značně nekompletních týdenních zprávách slánského církevního tajemníka Josefa Frejmana, které tento adresoval Státnímu úřadu pro věci církevní. Tyto zprávy se bohužel pro zde podstatné období konce roku 1949 nedochovaly vůbec, stejně tak chybí záznam z týdne, ve kterém byl dne 23. ledna 1950 Komanec zatčen a předán do vazby v Praze na Pankráci (viz níže).

Zachovala se však alespoň příští zpráva, která je datována ke dni 1. února 1950. Je zde popisován stav slánské farnosti a přístup zdejší duchovní správy k nové situaci. K tomu znovu Frejman:

*...duchovní církve římskokatolické po složení slibu věrnosti republiky jsou ve svých projevech a sympatiích k režimu hodně (u)mírněni...všichni duchovní církve římskokatolické měli velký zájem, v jakém počtu duchovní v celé republice složili slib věrnosti...Po zajištění děkana Augustina Komance ze Slaného je vidět u všech duchovních určité vzrušení. Ale jenom jeden a to administrátor Karel Krýzl ze Zlonic dotazoval se mě (sic!) co s děkanem Komacem je. Veřejnost slánská zajištění děkana Komance přijala s klidem, mohlo by se říci, že určitá větší část obyvatelstva s uspokojením. Nebyl nikterak mezi občany oblíben. Návštěvníci kostela říkají, že byl proto zajištěn, že nechtěl do slánského kostela pustit ministra Josefa Plojhara...*²²⁶

Krom poslední krátké zmínky (viz s. 63) se Komancovo jméno v archivních materiálech slánského ONV objevuje ještě v březnu roku 1950. V té době byl již Komanec odsouzen a čekal ho brzký převoz z Prahy do Nápravného ústavu Mírov.

²²⁵ NA, f. SÚC. Kt.88, inv.č. 111. Sliby duchovních—zprávy o průběhu, seznamy duchovních, kteří slib věrnosti republiky složili, statistické přehledy, přehledy podle okresů a krajů aj. Praha—KNV. ONV ve Slaném – Zpráva o skládání slibu věrnosti republiky duchovními ze dne 19. 1. 1950.

²²⁶ NA, f. SÚC. Kt. 63, inv. č. 103. ONV Slaný. Zpráva o církevně politické situaci na okrese ze dne 1. 2. 1950.

Informaci o „neoblíbenosti“ P. Komance zmiňované v této zprávě pamětníci Jaroslava Křížková a Vojtěch Kočka chápou za zcela absurdní. Rozhovor z 5. 11. 2017; Rozhovor s panem Vojtěchem Kočkou ze Slaného z 19. 2. 2018. O tom shodně svědčí i P. Zimandl ve svém listě Vojtěchu Kočkovi (viz níže). Toto Frejmanovo svědectví z období komunistické hrůzovlády tak může stát na výpovědi, kterou od věřících získal vzhledem k flaku doby.

K osobě P. Krýzla viz: Krýzl Karel (1922–1982). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl I., s. 509.

Okamžikem zatčení se bývalý slánský děkan stal pro ONV Slaný zajímavý již jen tím, jakým způsobem bude naloženo s jeho zabaveným automobilem. Ten byl rozhodnutím ze dne 16. března 1950 přidělen Jednotnému svazu českých zemědělců ve Slaném.²²⁷

2.10. Důvody ke Komancovu zatčení pohledem P. Rudolfa Zimandla

O okolnostech zatčení P. Komance podal zprávu v devadesátých letech P. Rudolf Zimandl slánskému rodáku Vojtěchu Kočkovi, který v té době neúspěšně usiloval o umístění Komancovy pamětní desky na budovu slánského děkanství. Události konce čtyřicátých let ve Slaném jsou relativně podrobně podány tak, jak je tehdy třicetiletý slánský kaplan viděl:

...Situace, která vedla k jeho zatčení i odsouzení. „Vítězný únor“ 1948, nástup komunismu, všeobecný útlak církve. Snaha zbavit ji biskupů a řady kněží, kteří byli režimu nepohodlní. Pak tu byly v roce 1949 nové církevní zákony s požadavkem, aby kněží byli loajální vůči režimu. Pak přišla éra vládních zmocněnců, zavedení Nejvyššího úřadu církevního a na okresech se objevili tak zvaní církevní tajemníci–režimisté nejhrubšího zrna. V červnu 1949 vydal arcib. Beran pastýřské listy, v nichž vysvětloval podvratnou práci režimu a jeho aparátníků. Tajně se rozbíjely po farnostech s tím, že se kněží zavazovali listy číst z kazatelny. Věc se neutajila, takže na Boží Tělo přede mší svatou nám doručili členové okr. Správy SNB „doporučený“ dopis z pražského arcib. kde jsme byli varováni, že čtení listů se jednak zakazuje a jednak pro kněze, který je bude číst, se z toho vyvodí tvrdé důsledky. Na Slánsku nás tyto listy četlo – tuším tři nebo čtyři. Byli jsme předvoláni na okres, bylo vyhrožováno, ale mezi tím vydal arcib. Beran druhý list – ale ani ten tehdy nečetli všichni. Zavládl strach – za námi přicházeli nastrčení lidé, provokatéři, odkud víme, že vedoucí osobnosti katolické charity, nově tam režimem dosazení jsou exkomunikováni. V srpnu pozval slánský církevní tajemník jménem okresu do Slaného na veřejnou schůzi Dr. Josefa Plojhara – a přivezli tam tuším z Obříství autobus kněží, kteří vytvořili tak zvané Katolické hnutí, které chtělo hrát vedoucí roli v církvi –

²²⁷ SOkA Kladno, nezprac. f. OV KSČ Slaný. Zápisy ze schůzí předsednictva. Zápis ze schůze předsednictva mimořádného konané dne 16. 3. 1950. Bod Zpráva z ONV s. Kupka, Zabavené auto Komance.

K Augustinově vozidlu: bližší podrobnosti o okolnostech zabavení Komancova automobilu se nepodařilo dohledat.

pracovat proti dosavadním právoplatným biskupům. Někdy v září přišel tehdejší „církvní“ tajemník za panem děkanem, že si přeje, aby ve slánském kostele sloužil mši svatou kněz Jan Mára, nově jméno. ředitel ústřední katolické Charity, a kázat měl kněz Konáš z Hobšovic. Jak úředníci z KSČ, tak i z okresu, a hlavně církevní tajemník, se snažili patera Komance přimět, aby se podvolil a oba exkomunikované kněze do slánského kostela pustil, aby jeden sloužil mši svatou za mír a druhý – farář z Hobšovic, aby pronesl mírové kázání. Vím jako dnes, že to bylo ve čtvrtek a asi půl druhé hodiny jsme odolávali nátlaku. Kolem 10,30 jsem měl křest více dětí v kapli slánské nemocnice. A když jsem se před jednou vrátil, jednání v kanceláři probíhalo dál, ovšem s tím, že se snažili vymačkat z pana děkana jméno kněze, od něhož jsme věděli o pozadí proticírkevního boje strany. Pan děkan na to řekl, že tuto zprávu slyšel od zlonického vikáře P. Rudolfa, který krátce před tím zemřel a je ve Zlonicích pohřben. Nemocného pana děkana to silně rozrušilo a stával se stále víc zádumčivým, bylo vidět, že má strach, co bude dál. To už začínaly některé ty z inscenovaných soudů s některými biskupy, představenými řádů a významných kněží a osobností. Někdy v listopadu 1949 bylo panu děkanovi zabaveno auto – bylo jasné, že celý případ bude mít pokračování...²²⁸

2.11. Proces s P. Augustínem Komancem

2.11.1. Trestní oznámení

Po mimořádné schůzi ONV, na které se dne 10. října 1949 rozhodlo o podání trestního oznámení, byl o čtyři dny později děkan Komanec předvolán druhým oddělením Okresního velitelství NB k podání svého vysvětlení celé věci. Tím se po formální stránce oficiálně stal obětí zlého a demagogického pojetí práva v padesátých letech minulého století.

Vyslýchal jej jistý vrchní strážmistr Hajšman. Ten následujícího dne vyslechl také svědky Jáchima a Frejmana. Na základě získaných výpovědí, ke kterým byl připojen text *Hlasu československých biskupů a ordinářů* získaný opisem při četbě v kvílickém kostele, bylo ke dni 18. října 1949 na Komance podáno trestní oznámení. Adresováno bylo

²²⁸ OA Zuzany Škvorové. Dopisy P. Rudolfa Zimandla panu Vojtěchu Kočkovi ze Slaného. OAA.

Zimandlův popis se mírně liší od sdělení uvedeného ve výše zmiňovaném volně vloženém dokumentu Farní obvod Slaný. Podle něj měl totiž na rozdíl od popisu P. Zimandla sloužit mši Konáš, Mára zde měl kázat (viz str. 54).

bezpečnostnímu referentovi ONV Slaný (Kuneš) a Velitelství StB v Kladně. Za trestný čin zde bylo označeno *Zneužití úřadu duchovního a popuzování*. Oznámení bylo podáno okresním velitelem NB poručíkem Zázvorkou. Podstatou obvinění byla již zmíněná četba pastýrských listů (zde chybně zasazena do doby mezi 19. červnem a 25. zářím 1949), jejichž obsah je blíže specifikován jako *nepříznivý lidově demokratickému řádu republiky*. Druhým bodem byl jasně odmítavý postoj v případě žádosti slánských funkcionářů ONV, aby byla v rámci programu „Za světový mír“, kterou pořádala okresní tzv. Katolická akce, dne 25. září 1949 sloužena „Za mír“ nedělní mše kněžími Konášem a Márou. Důvodem odmítnutí bylo, že podle Komance *Konáš z Hopšovic (sic!) a páter Mára jakož i jeden další duchovní z pražského kraje jsou exkomunikováni*. Na svém stanovisku dále Komanec trval, přestože byl upozorněn, že vláda exkomunikace uložené prorežimním kněžím neuznává.²²⁹

2.11.2. Výpověď Augustina Komance

Ve výpovědi Komanec popsal, že na žádost přenechat vedení nedělní bohoslužby Konášovi z Hobšovic přistoupit pro jeho exkomunikaci nemohl. Stejně tak tomu bylo i v případě Máry, o kterém prý nic bližšího nevěděl. Ani jeden z uvedených se jednání neúčastnil a v této věci Komance dříve neoslovil. Na požadavek přistoupit Komanec nemohl také z toho důvodu, že jako farář měl povinnost nedělní mši odsloužit sám, a to za osadníky.

Ke Konášovi a Márovi dodal, že o jejich exkomunikaci *jest všeobecně známo*, nedostal o ní tedy žádné zvláštní úřední vyrozumění. Když chtěl předseda ONV (Kupka) tuto záležitost řešit, navrhl Komanec jedinou možnost, totiž že by *ustoupil jen přesile... Čímž (Komanec) mínil, že by si je (Konáše s Márou) přivedli do sakristie k bohoslužbě a v tom případě by (Komanec) pak mši nemohl sloužiti...V případě, že by Konáš sloužil mši svatou u hlavního oltáře, musel by si (Komanec) svoji mši sloužiti u postranního oltáře...protože tento způsob by patrně vyvolal rozruch...bylo od tohoto řešení upuštěno.*²³⁰

²²⁹ Viz NA, nezprac. f. Státní soud Praha. Jednací sp. zn. Or I-II8-50. Trestní oznámení na Augustina Komance, fol. 1–5.

²³⁰ Tamtéž, Zápis o výpovědi Augustina Komance, fol. 6.

Četbu pastýřského listu Komanec ve výpovědi doznal, zdůvodnil ji tím, že *se v něm ukládalo arcibiskupem, kterému sliboval poslušnost*. Podle svých slov Komanec přečetl v kostele jedenkrát oba listy.²³¹

2.11.3. Výpovědi Vladimíra Jáchima a Josefa Frejmana

Ve své výpovědi si Komanec přitížil, když uvedl, že neví, kdo stojí za exkomunikacemi těchto kněží–kolaborantů a proč byli tito exkomunikováni. Podle výpovědi Vladimíra Jáchima z následujícího dne totiž na proběhlé schůzi ONV Komanec prohlásil, že Konáš s Márou nemají být připuštěni k bohoslužbě z nařízení vyšších církevních míst. Pro následný proces byla tato nesrovnalost důkazem, že Komanec byl s důvody exkomunikací předem seznámen, a svým postojem tedy plně souhlasil s jejich uvalením na prorežimní kněžstvo. Tuto informaci ve své výpovědi uvedl pouze Vladimír Jáchim. Krom toho se však obě výpovědi téměř dokonale shodují: zevrubně popisují první jednání na slánském děkanství, průběh schůze na ONV a Komancovu odmítavou reakci. Jáchim navíc dále zmiňuje prezenci při této schůzi–krom Komance, Jáchima a Frejmana se jí účastnil ještě Kupka a Kuneš.²³²

2.11.4. Nezbytné dokumenty

Dne 28. prosince 1949 si na SNB Slaný vyžádala Státní prokuratura v Praze doplnění Komancových osobních údajů a informací o Komancově pověsti. Vrchní strážmistr Král zaslal zpět požadované údaje o dva dny později a krom obvyklých formalit doplnil v sekci Pověst a majetkové poměry, že *(Komanec) Nemá kladný postoj k lidově-demokratickému zřízení. Jest majitelem osobního auta pozn. zn. Č-SL 356 v ceně cca 30.000 Kčs. Nemá žádný nemovitý majetek ani jiného příjmu. Plat jako duchovní dosud neobdržel*. Tuto zprávu Státní prokuratura obdržela 3. ledna 1950.²³³

28. prosince 1949 byl Státní prokuraturou také vznesen požadavek na sdělení výpisu z trestního rejstříku Krajskou prokuraturou v Plzni, který tato obdržela dne 29. prosince 1949. Komanec neměl v rejstříku trestů žádný záznam. Státní prokuratura v Praze toto sdělení obdržela jen o další dva dny později.²³⁴

²³¹ V tomto bodě je jistý rozpor. Komanec zde totiž přiznává četbu *Hlasu československých biskupů a ordinářů* i *Oběžníku katolickému duchovenstvu*. Ve všech jiných případech se drží tvrzení, z něhož vyplývá, že četl „pouze“ *Hlas československých biskupů a ordinářů*, a to dne 26. 6. 1949. Tamtéž.

²³² Tamtéž. Zápis o výpovědi Vladimíra Jáchima, fol. 7; Zápis o výpovědi Josefa Frejmana, fol. 8.

²³³ Tamtéž. Zpráva o pověsti.

²³⁴ Tamtéž. Státní prokuratura v Praze Krajské prokuratuře v Plzni.

2.11.5. Obžaloba

Hned následujícího dne po získání nutných materiálů, 4. ledna 1950, byla Státní prokuraturou podána Státnímu soudu v Praze obžaloba. Ta zde byla následně přijata ve čtvrtek 19. ledna 1950. Komanec byl obžalován, že se pro své důvody odmítnutí podílet se na plánech Okresního národního výboru *pokusil zničit nebo rozvrátit lidově demokratické zřízení a společenskou a hospodářskou soustavu republiky, zaručené ústavou.*²³⁵

Za četbu pastýřských listů, kterou dokládal svou loajalitu s biskupy, jejichž zájem se neslučoval se zájmy státu, se pak provinil tím, že *veřejně pobuřoval proti republice, jejímu lidově demokratickému zřízení, společenské a hospodářské soustavě, zaručené ústavou.*²³⁶ Pro tyto činy byl tehdy čtyřiašedesátiletý slánský děkan obžalován pro zločin velezrady a pobuřování, za což mu byl Státní prokuraturou v Praze navržen trest *podle § 1 odst. 1, zák. č. 231/48 Sb. a §§ 47, 48 a 52 cit. zák., čili trest těžkého žaláře spojený s vysokou pokutou a propadnutím majetku.*²³⁷

Samotná obžaloba je podepsána státním prokurátorem, jehož podpis je nečitelný.²³⁸

Pod tímto dokumentem je dodatek, že je případ přidělen Vojtěchu Rudému, který v následujícím procesu zastával pozici předsedy soudu.²³⁹

2.11.6. Vojtěch Rudý

O předsedovi blížícího se líčení je potřeba se alespoň letmo zmínit. Jde o typického zástupce zvráceného soudnictví své doby.

Podílel se na procesu P. Jana Buly, v tzv. Babickém případě měl spoluúčast na rozsudcích ve věcech Antonína Mitysky, Stanislava Plichty a dalších.²⁴⁰

Původním jménem Benjamin Roth se v roce 1910 narodil na Slovensku. Roku 1936 dokončil studia práv. Praxi nejprve provozoval v Chustu v Podkarpatské Rusi. V roce 1944 byl zatčen gestapem a pro svůj židovský původ byl i s celou rodinou odvezen do Osvětimi. Jeho manželka s dětmi zde zemřely, Roth přežil. Po druhé světové válce se

²³⁵ Tamtéž. Obžaloba podaná na Augustina Komance, fol. 11. Plné znění obžaloby viz Přílohy.

²³⁶ Tamtéž.

²³⁷ Tamtéž.

²³⁸ Tamtéž.

²³⁹ Tamtéž.

²⁴⁰ K babické tematice viz např. KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice*. Kotselní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2016.

usadil v Podbořanech, kde se znovu oženil. Členem Státního soudu v Praze se na svou vlastní žádost stal v roce 1949, tehdy si také změnil jméno na Vojtěcha Rudého. Byl straníkem, jenž ve své funkci bezvýhradně plnil instrukce obdržené z vyšších míst. Po zvolnění brutálních poměrů padesátých let klidně působil ještě v sedmdesátých letech jako soudce Krajského soudu v Praze. Zde také v květnu 1984 zemřel.²⁴¹

Pro své rozsudky a postupy byl přezdíván Rudým katem, či Krvavým Vojtěchem.²⁴²

V době, ve které pobývali manželé Rudí v Podbořanech, žila v nedalekých Hlubanech v č. 56 také Komancova sestra Františka s dětmi. Za druhou Rudého manželkou posílala svou dceru Jaroslavu (Křížkovou), která se u ní měla učit hře na klavír. Výuka zanedlouho skončila, protože Rudého manželka tehdy dvanáctileté děvče pro nedokonalosti ve hře tloukla.²⁴³

2.11.7. Zatčení

Nyní už Augustinu Komancovi nezbývaly ani tři týdny života na svobodě. Během nich ještě stihl způsobit slánskému správnímu orgánu drobné nepříjemnosti v souvislosti s novým zákonem, kdy sňatek mohl vzniknout pouze před orgánem MNV. O tom svědčí letmá zpráva v zápise ze schůze ONV konané 16. ledna 1950: *...oddávací akty prochází klidně a důstojně a byly činěny obtíže místním děkanem.*²⁴⁴

Komanec byl v deset hodin dopoledne dne 23. ledna 1950 zatčen na telefonický příkaz Státní prokuratury v Praze vrchním strážmistrem Čermákem.²⁴⁵

2.11.8 Vazba

Téhož dne byl převezen do věznice krajského trestního soudu v Praze XIV., tedy do pankrácké věznice v Praze. Ze Slaného si s sebou do Prahy přivezl pouze koženou peněženku s jubilejní mincí v hodnotě 50 Kčs a s obnosem 1.405,2 Kčs.²⁴⁶

²⁴¹ Viz NAVRALA, Luděk – KASÁČEK, Miroslav. *Mlynáři od Babic*. Host: Brno, 2008, s. 204–204, 304.

²⁴² Tamtéž.

²⁴³ Rozhovor z 5. 11. 2017. OAA.

²⁴⁴ Viz SOkA Kladno, nezprac. f. OV KSČ Slaný. Pléna OV KSČ Slaný 1946–1950. Zápis ze schůze OV KSČ konané dne 16. 1. 1950. Bod Různý.

K tomuto zákonu viz zák. č. 265/1949 Sb., *o právu rodinném*.

²⁴⁵ Viz NA, nezprac. f. Státní soud Praha. Jednací sp. zn. Or I-II8-50. Zápis o zatčení Augustina Komance, fol. 12.

²⁴⁶ Tamtéž. Seznam vlastních věcí.

Na Pankráci byl podroben výslechu. Bylo usneseno, že se proti němu zavádí přípravné vyšetřování pro již představené zločiny, a tímto se na něj uvaluje s tím spojená obligatorní vazba.²⁴⁷ V pankrácké věznici byl Komanec veden jako trestanec č. 263.²⁴⁸

2.11.9. Obsazení soudu

Dne 30. ledna 1950 bylo rozhodnuto, jaké bude obsazení v následujícím soudním řízení. Předsedou senátu tedy byl ustanoven JUDr. Rudý. Za soudce z pověření byli ustanoveni JUDr. Scheybal a JUDr. Podčepický. Za soudce z lidu pak byli určeni František Kartouz a Josef Machovec.

Hlavní líčení mělo proběhnout v 8.00 hodin ráno dne 2. března 1950 v jednací síni č. 95/I. Jako svědci zde byli přítomni Jáchim s Frejmanem. Za Komancova obhájce ex offio byl určen JUDr. Pravoslav Heřbolt.²⁴⁹

O tomto složení byl ve vazbě P. Komanec informován dopisem, který si 2. února převzal.²⁵⁰ Z blíže neurčeného důvodu však bylo dne 23. února 1950 hlavní líčení předsunuto. Nově bylo stanoveno již na 27. února 1950. Čas a místo zůstalo nezměněno. O těchto změnách byli následně zpraveni všichni zainteresovaní.²⁵¹

2.11.10. Hlavní líčení

V den k tomu stanovený se k veřejnému přelíčení všichni výše jmenovaní nesešli. Oba soudci z pověření byli zastoupeni svými kolegy JUDr. Václavem Černým, náměstkem předsedy státního soudu, a krajským soudcem JUDr. Evženem Patzákem. Krom nich se líčení účastnil také státní prokurátor JUDr. Alexandr Faltis, jako zapisovatelka zde byla Antonie Šimánková.²⁵²

Po úvodních slovech a přečtení obžaloby Komanec prohlásil, že se necítí být vinen a přednesl svou obhajobu. Ta se zásadně nelišila od již dříve řečeného. Augustin Komanec podrobně vylíčil, že Konáše velmi dobře zná a ví, že *jest přívržence lidově-demokratického zřízení ČSR*. Dále řekl, že o Márovi věděl jen tolik, že *již po únorových událostech 1948 se bezvýhradně postavil za lidově-demokratické zřízení*.

²⁴⁷ Tamtéž. Výslech obviněného, fol. 13.

²⁴⁸ Tamtéž. Popis osoby, fol. 18.

²⁴⁹ NA, nezprac. f. Státní soud Praha. Jednací sp. zn. Or I-II8-50. Zápis o zatčení Augustina Komance. Koncept Sestavení senátu, fol. 19.

²⁵⁰ Tamtéž. Dodací list Státního soudu v Praze XIV.

²⁵¹ Tamtéž. Usnesení z 23. 2. 1950, fol. 21.

²⁵² Tamtéž. Hlavní přelíčení, fol. 22.

O exkomunikaci obou kněží se dozvěděl od již zesnulého vikáře Rudolfa. Konkrétní důvody exkomunikace mu nebyly sděleny a Komanec se o ně nestaral.²⁵³

Uvedl, že za Katolickou akci považuje sdružení kněží a laiků, které slouží prohlubování katolického života. O existenci lokální slánské buňky této organizace věděl, stejně tak, že Konáš je jejím jednatelem. Do organizace Komanec nevstoupil, na podobné věci neměl čas. Ze stejného důvodu se nestaral o obsah *Katolických novin*. Dále řekl, že nevěděl nic o dekretech, podle kterých měli být Konáš s Márou exkomunikováni.²⁵⁴

Přiznal, že 26. června 1949 četl pastýřský list *Hlas československých biskupů a ordinářů věřícím v hodině velké zkoušky*. Uvedl, že na obsah se již nepamatuje. *Oběžník katolickému duchovenstvu a věřícímu lidu* nečetl. Dostal jej totiž až těsně před bohoslužbou a s obsahem se seznámil teprve po ní. Vzhledem k přečtení pastýřského listu považoval dodatečnou četbu *Oběžníku* za bezpředmětnou. *Hlas československých biskupů a ordinářů* přečetl, *ježto (jsem) slíbil svému biskupovi věrnost a poslušnost*. O zákazu četby prvního listu byl informován *nějakým funkcionářem lidosprávy*.²⁵⁵

Po Komancově obhajobě byl dán prostor svědkům. Jáchim i Frejman zopakovali svou výpověď. Jáchim znovu zdůraznil, že Komanec věděl přímo od něj, že odmítáním vyhovět přání ONV a uznáváním exkomunikací Konáše a Máry se Komanec dopouští trestného činu. Pro jeho zarputilost bylo ONV ve Slaném nuceno od svých plánů upustit a stanovený program se nekonal.²⁵⁶

2.11.11. Rozsudek

Na Komancovu obhajobu nebyl brán zřetel. Po svědeckých výpovědích navrhl státní prokurátor Faltis odsoudit Komance v souladu s návrhem obžaloby. Obhájce Heřbolt navrhl zproštění obžaloby, případně zmírnění trestu (pravděpodobně jen pro formu, viz níže). Na to se soudci poradili o výsledku a nad Augustinem Komancem vyřkli konečný verdikt: ve všech bodech obžaloby byl uznán vinným. Podle tehdejšího rozhodnutí soudu se věrností biskupům a církvi Komanec dopustil proti státu zločinu velezrady a pobuřování, za což byl odsouzen *k trestu těžkého žaláře v trvání osmi roků, zostřeného a doplněného tvrdým ložem čtvrtletně, k peněžitému trestu v částce*

²⁵³ Tamtéž. Hlavní přelíčení. Obhajoba Augustina Komance, fol. 23–24.

²⁵⁴ Tamtéž.

²⁵⁵ Jednotlivé listy Komanec ve své obhajobě nepojmenovává. O *Oběžníku* ovšem hovoří jako o *prvním pastýřském listu*, který byl vydán arcibiskupem pražským Beranem. Tamtéž.

²⁵⁶ Tamtéž. Svědecká výpověď Vladimíra Jáchima a Josefa Frejmana, fol. 24–25.

*10.000 Kčs, který se pro případ nedobytnosti...proměňuje v trest těžkého žaláře v trvání jednoho měsíce, ke konfiskaci celého jmění, ke ztrátě čestných práv občanských, přičemž se lhůta nezpůsobilosti k nabytí těchto práv stanoví na 5 roků a...k náhradě nákladů trestního řízení a výkonu trestu.*²⁵⁷

P. Komanec byl odsouzen k tvrdému trestu osmiletého věznění, to bylo navíc spojeno s trápením v podobě spánku na pryčně, ze které byl odstraněn slavník. Dále ke konfiskaci veškerého majetku, ke ztrátě čestných práv občanských, k náhradě nákladů vynaložených k trestnímu řízení a následnému věznění a k vysoké pokutě 10.000 Kčs: tehdejší právní systém připouštěl, aby byla uložená pokuta uhrazena i jinou osobou, nejčastěji rodinou. V případě, že by Komanec ani nikdo jiný jemu uložený finanční trest nesplatil, byl tento proměnný v další měsíční věznění.²⁵⁸

Své skutky Augustin Komanec nechápal za zločinné. Ačkoliv nebyla jeho argumentace brána v potaz, stala se jeho obhajoba doznáním, které bylo v rozsudku prezentováno za polehčující okolnost. Proto byl „laskavostí“ soudu trest uložen pod nejnižší hranicí zákonné sazby.²⁵⁹ Nad osudem slánského děkana tak bylo v poledne dne 27. února 1950 definitivně rozhodnuto.

K tomuto bodu opět svědectví P. Zimandla:

*...V roce 1950, tuším, že v lednu, byl (Komanec) zatčen odvezen do Prahy na Pankrác, kde se velmi brzy konal předem připravený soud už s připraveným rozsudkem. Byl jsem tam a obhájce ex offio mi tehdy řekl, že věc je předem hotová a že pan děkan dostane 5–8 let vězení. Dostal Osm-že uplatňoval příkazy cizí mocnosti-Vatikánu-byl to takzvaný monstrproces...*²⁶⁰

²⁵⁷ Tamtéž. Rozsudek nad Augustinem Komancem, fol. 28–34. Plné znění rozsudku viz Přílohy.

²⁵⁸ Ke ztrátě čestných práv občanských viz § 52 zákona 231/48 Sb., *na ochranu lidově demokratické republiky*.

²⁵⁹ NA, nezprac. f. Státní soud Praha. Jednací sp. zn. Or I-II8-50. Rozsudek nad Augustinem Komancem, fol. 34.

K výši trestu: *zákon na ochranu lidově demokratické republiky* trestal zločin velezrady těžkým žalářem, kdy se odnětí svobody pohybovalo v rozmezí deseti až pětadvaceti lety, případně bylo uloženo doživotí. Viz § 1 odst. 1, zákona č. 231/48 Sb., *na ochranu lidově demokratické republiky*.

²⁶⁰ OA Zuzany Škvorové. Dopisy P. Rudolfa Zimandla panu Vojtěchu Kočkovi ze Slaného. OAA.

Zde je třeba upozornit na pozoruhodný průběh celé dosavadní situace:

Výslechy probíhaly v době, kdy byl Komanec na svobodě. Byly vedeny SNB, zatímco byla Státní prokuraturou ve skrytosti souběžně připravována obžaloba pro trestný čin velezrady a pobuřování.

V samotný den zatčení byl sice Komanec převezen do vazby, ovšem ne do obvyklé vyšetřovací věznice v Ruzyni, ale značně nestandardně rovnou do soudní vazby na Pankráci. Následně byl během poměrně krátké doby odsouzen.

Z výsledků lustrace provedené Archivem bezpečnostních složek navíc vyplývá, že v rámci ministerstva vnitra nebyl k osobě P. Komance žádný vyšetřovací svazek nikdy založen.²⁶¹

Uvedené okolnosti jsou neběžné a kladou otázku, co k takto nezvyklému postupu tehdejší bezpečnostní orgány vedlo. Pro chybějící materiál dostatečně dokumentující tuto období však zůstávají příčiny jen předmětem dohadů.

2.11.12. Odvolání

Rozsudek vynesený nad Augustinem Komancem byl doručen do Heřboltovy kanceláře 8. března 1950.²⁶² Ve stanovené lhůtě proto Komanec prostřednictvím obhájce podal následujícího dne proti rozsudku odvolání. To bylo doplněno zprávou, že odvolání provede odsouzený děkan zvláštním podáním dodatečně.²⁶³

Toto dodatečné odvolání bylo podáno 14. června 1950. Komanec dokazoval, že se zločinů nedopustil a žádal o zproštění obžaloby, zrušení či zmírnění neúměrného trestu. Znovu se zde Komanec hájil tím, že listy četl pro poslušnost biskupovi, navíc v době, kdy nikomu jinému žádný slib nedal. Nebylo navíc prokázáno, že by ho byl některý funkcionář lidosprávy o zákazu druhého listu informoval.²⁶⁴ O exkomunikacích dodává, že v rozsudku soud mylně uvádí, že Komancovi nebyly informace o exkomunikacích sděleny úředně, ačkoliv mu o nich řekl jemu nadřízený vikář Rudolf. O důvody suspenzí a exkomunikací se nestaral, mohl se snadno domnívat, že se tyto udály pro jiné přestupky

²⁶¹ Lustrace byla vyřízena ke dni 15. srpna 2017.

²⁶² NA, nezprac. f. Státní soud Praha. Jednací sp. zn. Or I-II8-50. Zpáteční lístek–Státní soud v Praze JUDr. Pravoslavu Heřboltovi.

²⁶³ Tamtéž. Odvolání k Nejvyššímu soudu z 9. 3. 1950.

²⁶⁴ Tamtéž. Odvolání Augustina Komance Nejvyššímu soudu v Praze, fol. 42–43.

Máry a Konáše než pro spolupráci s tzv. Katolickou akcí. Zopakoval, že o existenci těchto exkomunikačních dekretů ani nevěděl.²⁶⁵

Komanec se nejspíš zcela mylně domníval, že jedná se spravedlivým právním řádem, který bude na jeho sdělení a logicky podávané argumenty brát ohledy.

Jeho odvolání bylo probíráno 5. července 1950. Jako předseda soudu zde byl JUDr. Malý, generální prokuraturu zatupovala JUDr. Procházková. Komanec přítomen nebyl, zastupoval jej obhájce ex offio JUDr. Zdeněk Harsa.²⁶⁶

Prokurátorka Procházková během jednání navrhla zamítnutí tohoto odvolání, což se na konci jednání stalo konečným rozhodnutím. Odvolání bylo v celém rozsahu zamítnuto jako neodůvodněné. Oproti rozsudku byl k odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu dále připojen vypovídající poznatek, že *obžalovaný důrazně vystoupil i proti ONV jako zástupci pracujícího lidu*. Podáním odvolání přibyla Komancovi k celkovému trestu ještě povinnost nahrazení útraty odvolacího řízení.²⁶⁷

2.11.13. Na Mírově

Tou dobou už byl ovšem Augustin přes dva měsíce vězněm Nápravného ústavu Mírov. Sem byl dopraven v pátek 7. dubna 1950 o půl druhé odpoledne. Jako vězni mu bylo přiděleno základní číslo 3148, poté ještě číslo 282/50. Ukončení trestu bylo vzhledem k předchozímu pobytu ve vyšetřovací vazbě stanoveno na 23. ledna 1958, v případě nedobytnosti peněžitého trestu na 23. února 1958. Lhůta k podmíněčnému propuštění pak byla stanovena na 23. ledna 1954.²⁶⁸ Byl trestancem umístěným na zvláštním oddělení. Z nařízení Státní prokuratury v Praze měl zakázáno pracovat mimo vězeňský ústav.²⁶⁹

2.11.14. Další tresty

Státním soudem v Praze byl dne 28. července 1950 zaslán do věznice platební příkaz, podle kterého měl Komanec do osmi dní od jeho převzetí uhradit uloženou pokutu

²⁶⁵ Tamtéž.

²⁶⁶ Tamtéž. Protokol o ústním odvolacím líčení, fol. 44.

²⁶⁷ Tamtéž, fol. 45–46.

²⁶⁸ ZA Opava – Olomouc, nezprac. f. Nápravné zařízení Mírov. Kt. 27, Komanec Augustin. Osobní spisy trestance, obálka. Nefoliováno.

²⁶⁹ Tamtéž. Zvláštní pokyny; Ústav.

10.000 Kčs. Do věznice tento list přišel až 19. října 1950, Augustin jej převzal následujícího dne.²⁷⁰ V tomtéž dni byl stejný list zaslán také jeho příbuzným.²⁷¹

Pro vyšší sumy nebyla tato nikým splacena, a tak došla dne 11. října 1950 Finanční prokuratura v Praze k tomu závěru, že vzhledem k proběhlé konfiskaci Komancova majetku není jemu samotnému možné uložený peněžitý trest 10.000 Kčs splatit.²⁷² Tuto zprávu obdržela 21. října 1950 Státní prokuratura, která ji dále předala Státnímu soudu v Praze.²⁷³ Ten následně dne 13. března 1951 zrušil zadaný platební příkaz, který byl na Komance uvalen.²⁷⁴ Toto usnesení bylo předáno zpět Státní prokuratuře v Praze, která jej přijala 19. března 1951.²⁷⁵ Bylo tedy rozhodnuto o uložení náhradního trestu – pokud by podle rozhodnutí Státní prokuratury z 5. dubna 1951 nebyla pokuta do ukončení Komancovy vazby splacena, měl Augustin ihned po ukončení trestu nastoupit další měsíc těžkého žaláře.²⁷⁶

Jelikož bylo další částí uloženého trestu uhrazení prozatímních výloh, byly během vazby průběžně sčítány náklady, které byly do vězně 3148 vloženy. V neveřejném zasedání konaném 18. srpna 1951 stanovili JUDr. Karmazín, JUDr. Dědourek a JUDr. Prášek tuto sumu na základě průběžných šetření celkem na 22.296,05 Kčs (odměna pro soudce z lidu při hlavním líčení činila 401,06 Kčs, náklady odvolacího soudu byly 490 Kčs, poštovní výdaj byl 90 Kčs. Náklady vyšetřovací vazby a výkonu trestu v období od 23. ledna 1950 do 30. června 1951 činily 21.314,45 Kčs.²⁷⁷ O této věci byl Komanec následně zpraven 24. srpna 1951.²⁷⁸

K 28. září 1951 byl Státní prokuraturou v Praze Komancovi zaslán do vězení platební příkaz, podle kterého měl výše uvedenou sumu do patnácti dní od převzetí tohoto příkazu splatit.²⁷⁹

²⁷⁰ Tamtéž. Platební příkaz z 28. 7. 1950 převzatý 20. 10. 1950.

²⁷¹ Tamtéž, přípis na platebním příkazu.

²⁷² Viz NA, nezpracovaný fond Státní soud Praha. Jednací sp. zn. Or I-II8-50, fol. 62.

²⁷³ Tamtéž.

²⁷⁴ NA, nezprac. f. Státní prokuratura Praha. Jed. č. sp. zn. Pst 2093-49 Komanec Augustin. Usnesení z 13. 3. 1951.

²⁷⁵ Tamtéž.

²⁷⁶ Viz NA, nezprac. f. Státní soud Praha. Jednací sp. zn. Or I-II8-50, fol.54.

²⁷⁷ Viz ZA Opava – Olomouc, nezprac. f. Nápravné zařízení Mírov. Kt. 27, Komanec Augustin. Usnesení Státního soudu z 18. 8. 1951.

²⁷⁸ Tamtéž. Publikace usnesení o náhradách vazby.

²⁷⁹ Tamtéž. Platební příkaz z 28. 9. 1951.

P. Komanec pochopitelně neměl, z čeho by tuto sumu uhradil. Celková výše dlužné částky byla splacena až o mnoho měsíců později. Státní prokuratura o tom 2. srpna 1952 informovala Státní soud v Praze, kdy mu předala list velitele oddílu SVS (jeho jméno je v dochovaných dokumentech nečitelné). Ten zde píše, že vyjma doby, kdy se Augustin Komanec musel nezaviněně věnovat jiné činnosti, pracoval po zbylou dobu vazby ve výrobě. Protože celý jeho výdělek připadl justiční správě, uhradil jím Komanec veškeré náklady výkonu trestu, které tak nebylo třeba dále vymáhat.²⁸⁰

2.11.15. Korespondence a návštěvy ve vězení

Mimo zmíněné dokumenty se v osobní složce vězně Augustina Komance dochovaly záznamy dokumentující jeho návštěvy a korespondenci.

Augustinova sestra Františka měla ke dni 7. dubna 1950 povoleno svého bratra navštívit. Nikdo jí však neinformoval o tom, že je tento den zároveň datem, kdy bude Augustin z Prahy převezen do trestní vazby. Až po dlouhém čekání jí buď nedopatřením, nebo snad z cynismu bylo sděleno, že byl odvezen do Plzně, snad omylem sama došla k tomuto přesvědčení. Velitelství zdejší věznice od ní 3. května 1950 přijalo prosebný list následujícího znění:

²⁸⁰ Viz NA, nezprac. f. Státní soud Praha. Jednací sp. zn. Or I-II8-50. Státní prokuratura v Praze Státnímu soudu v Praze z 2. 8. 1952.

Správě trestního ústavu Plzeň–Bory!

Prosím Vás co nejsnažněji o zprávu o mém bratru Augustinu Komancovi naroz. r. 1885, který byl 7. IV. 1950 převezen z Pankráce na Bory. Týž den jsem měla k němu povolenu návštěvu, ale po 3 hod. čekání mě řekli, že jej týž den ráno odvezli k Vám. Čekala jsem, že zašle novou adresu, ale až dosud nic nepřišlo.

Prosím Vás tedy snažně o zprávu, o něm, je-li u Vás, nebo někde jinde, případně jeho adresu a číslo, mohu-li mu psáti nebo balíček poslati. Pak prosím Vás, buďte tak laskavi a sdělte mě, zda mi bude povolena u něho návštěva a kdy. Dosud jsem u něho návštěvu neměla, první měla být v den, kdy byl převezen k Vám.

Prosím za odpuštění, že Vás tímto obtěžuji, děkuji Vám za ochotu a očekávám Vaše zprávy.

Františka Vítová (rozená Komancová)²⁸¹

Na tuto zprávu reagovalo Velitelství oddílu SVS Plzeň–Bory dopisem adresovaným Velitelství oddílu SVS v Praze oznámením, že se Františka Vítová shání po svém odsouzeném bratrovi, který se však v plzeňském vězení nenachází.²⁸²

Františku Vítovou kontaktovalo velitelství Nápravného ústavu Mírov až ke dni 24. května 1950. Na svůj dotaz adresovaný do Plzně dostala Augustinova sestra jistě překvapivou odpověď, že se její bratr nachází v mírovské věznici. Bylo jí sděleno bratrovo základní číslo, navštěvován směl být pouze rodinnými příslušníky, a to po šesti týdnech. Stejně tak mu byla povolena korespondence: dopis směl přijmout a odeslat jednou za šest týdnů. Balíčky povoleny nebyly, bylo ale povoleno poslat Augustinovi peníze, za které si na „volném trhu“ směl nakoupit vše potřebné.²⁸³

V kartě dokumentující Komancovy návštěvy jsou zde tyto rozepsány až od roku 1951. Od 10. dubna 1951 do jeho tragické smrti v březnu 1953 směl Augustin Komanec přijmout pouze devět návštěv, zpravidla dvacetiminutových. Ty k Augustinovi přicházely

²⁸¹ ZA Opava – Olomouc, nezprac. f. Nápravné zařízení Mírov. Kt. 27, Komanec Augustin. Dopis Františky Vítové SVS Plzeň-Bory.

²⁸² Tamtéž. List SVS Plzeň–Bory SVS Praha.

²⁸³ Tamtéž. List Františky Vítové z 22. 5. 1950.

většinou ve dvoučlenné skupině, ne vždy však bylo oběma osobám dovoleno se s Augustinem setkat.²⁸⁴

V tomto časovém rozmezí jej z Hluban pětkrát přijela navštívit jeho sestra Františka a třikrát neteř Ludmila (v jednom případě chybně jmenována Růžena), z Hradce Králové přijel dvakrát bratr Václav, jednou přijela z Kamenných Žehrovic neteř Marie. Návštěvy byly povoleny pouze rodinným příslušníkům, proto se v šesti případech návštěvy Augustina Komance v mírovské věznici představila jeho bývalá hospodyně Marie Ordličková jako Augustinova sestřenice.²⁸⁵

V obdobně vedené kartě je také dokládána Augustinova korespondence z rozmezí let 1950–1951. V této době odeslal Komanec celkem sedmnáct dopisů, z toho jich bylo dvanáct pro Františku Vítovou, po jednom dopise bylo zasláno advokátu Zdeňku Harsovi, P. Rudolfu Zimandlovi, Josefu Vítovi a Marii Ordličkové. Jeden dopis Komanec zaslal na děkanský úřad ve Slaném.²⁸⁶

Celkem patnáct dopisů Augustin přijal, jedenáct z nich bylo od sestry, dva *od známých*, jeden od P. Zimandla a jeden od advokáta Heřbolta.²⁸⁷ Poslední dopis Augustin dostal ke dni 23. listopadu 1951, poslala mu jej jeho sestra Františka. Poté korespondence pravděpodobně ustala, karta není vyplněna do konce. Zdravotní stav Augustina Komance se ve špatně snesitelných podmínkách těžkého žaláře rychle zhoršoval.²⁸⁸

Komancova vězeňská složka krom dopisu Františky Vítové dále uchovává dvě žádosti o možnost navštívení: starší z nich je adresována Správě věznice Mírov Komancovou neteří Marií Machulkovou. Prosí o umožnění návštěvy svého strýce v dopoledních hodinách dne 22. října 1951 pro sebe a pro *sestřenicí vězně Marii Vorličkovou*. Na této žádosti je připsáno, že se k tomuto dni návštěva povoluje, avšak pouze jedné osobě.²⁸⁹

²⁸⁴ Tamtéž. Návštěvy.

²⁸⁵ Tamtéž.

²⁸⁶ Tamtéž. Dopisy odeslané.

²⁸⁷ Tamtéž. Dopisy přijaté.

²⁸⁸ Tamtéž.

²⁸⁹ Tamtéž. Žádost Marie Machulkové o povolení návštěvy z 9. 10. 1951.

Ke jménu Marie Ordličkové: tato je na několika místech jmenována různě: Ordličková (nejčastěji), Orličková a Vorličková.

Pozdější žádost je Správě trestního ústavu Mírov odeslána Františkou Vítovou. Na den 3. prosince 1951 žádá o udělení návštěvy pro sebe a vězňovu sestřenicí Marii.²⁹⁰

Navštívit Augustina znamenalo pro Františku zdolat tehdejší veřejnou dopravou trasu, která dalece přesahovala 300 km. Přesto se svého bratra snažila podle možností pravidelně navštěvovat. Aby se do vězení Františka vůbec mohla dostat, nejdříve první den přijela za Václavem do Hradce Králové. Zde přespala, aby odtud mohla nazítří v brzkých ranních hodinách cestovat vlakem, autobusem a pěšky na Mírov. Návštěvní hodina byla brzká, pevně stanovená. V případě, že by se návštěva opozdila, nebylo jí setkání s Augustinem umožněno.²⁹¹

2.11.16. Žádost o milost

V srpnu roku 1951 žádala Augustinova sestra prostřednictvím Komancova obhájce JUDr. Heřbolta, aby byl jejímu bratru milostí prezidenta republiky prominut zbytek trestu. Tato žádost Františky Vítové (zde chybně jmenované Vítkové) byla v neveřejném zasedání zamítnuta. Dne 29. května 1952 tak byl poslední pokus o Augustinovo osvobození shledán neopodstatněným.²⁹²

2.11.17. Podmínky Augustinova věznění ve svědectví uchovávaném rodinou

Ačkoliv se v pozůstalosti Františky Vítové žádná korespondence z doby Augustinova věznění nedochovala, vzpomíná jeho neteř Jaroslava na obsah jednoho z dopisů, který její matce Augustin zaslal.

Zde se Augustin zmiňoval o nesnesitelných podmínkách a o velké zimě, která byla ve vězení. Svou sestru Františku v dopise žádal o svetr. V této době bylo nesnadné opatřit kvalitní vlnu, přesto se jí podařilo Františce získat. Spolu se svou dcerou Marií se mu svetr snažily co nejrychleji uplést. Když byl hotový, odevzdaly jej, nikdy se ale nedozvěděly, zda jej Augustin směl převzít. Údajně však předpokládaly, že jej nikdy ani nespátřil.

Vězeňské podmínky byly nelidské. O to hůř je jako starší a nemocný člověk Augustin nesl. Z jeho stavu, který Františka, Václav, neteř Marie nebo bývalá hospodyně mohli pozorovat, bylo prý zřejmé, že byl Augustin ve vězení týrán. Po jedné z nemnoha návštěv, kdy jej směla vidět, se domů Františka údajně vrátila s pláčem – po nesnadné cestě

²⁹⁰ Tamtéž. Nedatovaná žádost Františky Vítové o povolení návštěvy.

²⁹¹ Rozhovor z 5. 11. 2017. OAA.

²⁹² NA, nezprac. f. Státní soud Praha. Jednací sp. zn. Or I-II8-50. Fol. 70. Usnesení o žádosti Františky Vítkové.

a všech komplikacích nebyla připravena na zubožený stav svého bratra. Podle jejího sdělení Augustin vůbec nemluvil, byl schoulený sám do sebe a přítomnost své setry nevnímal.

Krom hrozných podmínek, ve kterých museli vězni této věznice přežívat, měl totiž P. Komanec navíc další problémy. Byl umístěn na samotku, často mu prý bylo odpíráno i to nemnoho jídla, na které měl jako vězeň v ČSR vězení nárok. Údajně jej sem navíc chodili provokovat dozorci. Svého strýce popisuje Jaroslava Křížková jako člověka, který nesnášel křivdu. Pro svou povahu prý Augustin mnohokrát reagoval na jejich zlé podněty a za své odpovědi jimi byl bit.

Dalším argumentem pro pěsti, které nebyly nikdy potrestány, byla Augustinova umenšená schopnost naplňovat úmyslně nezvládnutelně nastavenou pracovní normu. Je třeba si uvědomit, že mimo potíží způsobovaných věkem a chatrným zdravím šlo o člověka, který obecně nebyl uvyklý těžké manuální práci.

Pro oba sourozence byly návštěvy a setkávání s ubohým bratrem zoufalým zážitkem. Podle Václavova syna, otce Zuzany Škvorové, nebylo údajně s Václavem po návratu z věznice několik následujících dní možno vést souvislý hovor.²⁹³

Až dávno po Augustinově smrti se jeho neteř Jaroslava seznámila s knězem působícím na Mělnicku, na jehož jméno si již nevzpomíná, který se s jejím strýcem seznámil v době, kdy oba pobývali ve věznici na Mírově. Položila mu otázku, jaké byly podmínky Augustinova věznění. Po chvíli mlčení jí na tuto otázku zmíněný kněz odmítl odpovědět s tím, že pro její klid bude lépe, pokud se o této věci nic nedozví.²⁹⁴

2.11.18 Pacientem vězeňské nemocnice Mírov a Komancovo úmrtí

Důležitou částí Komancovy osobní vězeňské složky jsou záznamy dokládající jeho pobyt ve vězeňské nemocnici na Mírově. Tyto zápisy jsou velmi strohé a přinášejí naprosté minimum informací. Zároveň jsou však řazeny způsobem, který nenasvědčuje pozdějším zásahu. Je jasné, že vzhledem k době a okolnostem, za kterých tyto dokumenty vznikaly, od nich není možné předpokládat velkou pečlivost. Přesto není možné, aby se bez cíleného zásahu z několikaměsíční Komancovy hospitalizace nedochovalo např. záznamy z vizit, medikace, aktuální popisy stavu, průběh hospitalizace, úmrtní zpráva atd.

²⁹³ Rozhovor z 5. 11. 2017. OAA.

²⁹⁴ Tamtéž.

Větší část nemocničních záznamů zaujímá sesterská dokumentace dokládající četnost stolice a pohyb Komancovy tělesné teploty. Ke Komancově hospitalizaci se dochovalo celkem 20 stran dokumentace, z toho pouze dva jednostránkové dokumenty odpovídají alespoň vzdáleně lékařské dokumentaci.²⁹⁵

Přes jejich značnou nedokonalost lze z těchto záznamů vyčíst alespoň některé poznatky: v případě přijetí té možnosti, že žádné obdobné dokumenty staršího data nechybí, lze vycházet z chorobopisu, který ke Komancově osobě Ústavní nemocnice na Mírově vedla k roku 1950. Podle něj byl P. Komanec poprvé přijat jako pacient do vězeňské nemocnice již 8. listopadu 1950, propuštěn byl za čtyři dni. O dalších osm dní později, tedy 20. listopadu 1950, byl však hospitalizován znovu a nemocnici opustil až 26. února 1951. Diagnóza zněla *Myodegeneratio cordis* a *Colitis*, tedy degenerace srdečního svalu a střevní zánět. Podle anamnézy Augustin Komanec *v mládí prodělal mnoho chorob, anginy, operaci slepého střeva a žaludku. Již delší dobu chodí velmi nepravidelně na stolici a mívá bolesti v krajině slepého střeva.* Popis jeho stavu ke dni, kdy byl chorobopis vytvořen, zní: *Stařecká skleslost zřejmá, mluví pomatčeně. Plíce b.n., Myodegenerace...* Za období této první hospitalizace si lze v chorobopisu povšimnout celkem osmi krátkých lékařských záznamů—některý z místních lékařů tedy po tuto dobu přišel s Augustinem alespoň osmkrát do styku.²⁹⁶

Po propuštění z nemocnice byl P. Komanec znovu hospitalizován za necelý rok, dne 16. února 1952. Diagnóza tehdy zněla *Arterioskleróza mozkových tepen s počínající demencí. Žlučové kaménky.* V samotném chorobopisu pak stojí, že *z dětských nemocí si nic nepamatuje. V mládí prý prodělal zánět slepého střeva (neoperovaný). Udává, že již delší dobu cítí bolesti v krajině žlučníku a také na pravé straně prsou. Kromě toho trpí zapomnětlivostí, bolestmi hlavy i závratěmi.* Dále je zde ještě popsán aktuální Komancův stav. Při vyšetření srdce bylo uvedeno, že je jeho *levá komora mírně zvětšená, ozvy čisté, bez šelestů, akce zrychlená 84/min.* Tlak měl Komanec mírně vyšší, 160/90.

Byl přijat pro bolesti břicha, nepravidelnou stolici, bolesti v pravém podžebří, občasné bolesti na prsou, bolesti hlavy, závratě a zapomnětlivost. Somatický nález prokázal jen lehké zvýšení krevního tlaku a nevýrazný bronchitický nález a palpační cívlost v pravém podžebří. Jevil se jako dezorientovaný. Naordinován mu byl klid, boldochol

²⁹⁵ Viz ZA Opava – Olomouc, nezprac. f. Nápravné zařízení Mírov. Kt. 27, Komanec Augustin. Lékařské záznamy.

²⁹⁶ Tamtéž. Chorobopis, rok 1950.

(choleretikum) a laxativa. Dále chorobopis nepokračuje. S odstupem roku je v tomto dokumentu uveden už jen údaj o tom, že Komanec 25. března 1953 v půl šesté ráno zemřel. Za příčinu smrti byly uvedeny *Arteriosclerosis universalis precipue cerebri. Myodegeneratio cordis, atherosclerotica. myodegeneratio cordis*, tedy všeobecná arterioskleróza, zejména mozková a degenerace srdečního svalu.²⁹⁷

Na základě nedostatečné zdravotní dokumentace se nedá k úmrtí Augustina Komance říci nic určitého. Opakovaně byl přijat pro bolesti břicha, bolesti na prsou, závratě, bolesti hlavy, zmatenost a zapomnětlivost. Vyšetřen prakticky nebyl, vyjma jednou zaznamenaného krevního tlaku. V průběhu poslední hospitalizace byl od února 1952 do března 1953, kdy zemřel, proveden pouze vstupní záznam a v březnu 1953 byla dokumentována smrt. V mezidobí nebyl uveden ani jeden jediný záznam. Tyto informace jsou obsaženy na jediné stránce formátu A4, nelze tedy předpokládat, že by byla dokumentace z dalších eventuálních vyšetření proběhlých v tomto roce ztracena. Je zřetelné, že žádná další vyšetření neproběhla, v průběhu tohoto roku byla prováděna pouze základní sesterská dokumentace.²⁹⁸

V dotazníku, který byl na Mírově dne 9. září 1952 Komancem vyplňován, reaguje tento mimo běžné dotazy po bydlišti a původu na několik dalších otázek: na otázku po sebekritickém popisu svých vlastností odpověděl, že *pracoval dle svých povinností v záležitostech duchovní správy a matričních*. Dále byl tázán po svých životních úspěších, na což odpověděl, že *byl (jsem) děkanem v Příbrami Slaném*. Na položenou otázku po životních neúspěších a zklamáních odpovídá lakonicky, že *do svého zatčení nebyl (jsem) v životě zvláště zklamán*. Konečně v kolonce osobní záliby vypisuje, že *pracoval ve volné chvíli v zahrádce farní*. Na otázku, zda má pocit viny, odpověděl: *Odvolávám se na hierarchii (jako podřízený)*. Odpověď na tuto otázku je psána jiným rukopisem. Stejná ruka psala i odpověď na otázku, jak hodlá napravit škodu, kterou způsobil společnosti, totiž že *svou pílí a prací chce (chci) škody nahraditi, pokud bude v jeho (mých) silách*. Krom těchto několika krátkých vět je na dotazníku vhodné povšimnout si i dalších zajímavostí: za prvé je tedy dotazník střídavě vyplňován Komancovou a střídavě cizí rukou, za druhé je Komancův rukopis z období krátce před zatčením ve srovnání s tímto

²⁹⁷ Tamtéž. Chorobopis, rok 1952.

²⁹⁸ Tamtéž.

zcela jiný. Je zřetelné, že Augustinův zdravotní stav mu dovoľoval sotva udržet v ruce pero.

Při dotazu po sourozencích uvádí Komanec svou sestru Františku a třiašedesátiletého bratra Jana Komance žijícího v Příbrami. Na Václava si již pravděpodobně nevzpomněl, v seznamu sourozenců uveden není. Je dobře možné, že si stejně tak neuvědomil, že Jan zemřel jako jedenapadesátiletý již v roce 1940.²⁹⁹

Naprosto nelze vyloučit tvrzení Jaroslavy Křížkové vycházející ze svědectví Františky Vítové, že byl Augustin Komanec vystaven tvrdému zacházení, a to včetně týrání ze stran dozorců. Příznaky krvácení do hlavy, pro které byl Komanec do nemocnice přijat a které bylo zaznamenáno, mohly být způsobeny chorobou či věkem. Stejně tak ale mohlo jít o důsledek zranění způsobeného opakovaným bitím, které nebylo důsledně ošetřeno. Toto tvrzení je však pouze domněnkou, kterou nelze dostatečně doložit. Jednoznačné ovšem je, že i kdyby příčinou krvácení byla nemoc, nebyla v této situaci Augustinu Komancovi po celou dobu dlouhé hospitalizace poskytnuta žádná pomoc. Komanec zemřel v Ústavní nemocnici Mírov v důsledku zcela zanedbané, respektive nulové lékařské péče.

Sobota 25. března 1953 se tak stala dnem, kdy se Komanec připojil k řadě kněží zemřelých ve vězení, kam byli jako nežádoucí odkládáni, vstoupil mezi mučedníky komunistické zvláště padesátých let.³⁰⁰

2.11.19 Pohřeb

O úmrtí P. Augustina Komance byla Státní prokuratura v Praze vyrozuměna Velitelstvím oddílu SVS na Mírově v den jeho skonu prostým sdělením bez dalšího vysvětlování, tato informace zde byla přijata bez dotazů, resp. žádné takové nejsou doloženy a do soudního spisu následně zavedena 31. března 1953.³⁰¹

Stejně byli informováni i Augustinovi sourozenci. Na smutnou zprávu z vězení Františka Vítová odpověděla telegramem z Podbořan. Stála zde pouze věta: *Zemřelého Augustina Komance převezmeme, přijedu v pátek ráno.*³⁰²

²⁹⁹ Tamtéž. Dotazník.

³⁰⁰ Viz STRÍBRNÝ, Jan. 2013. Katoličtí mučedníci a oběti v padesátých letech 20. století. In: KUBÍN, Petr (ed.). *Brány pekelné ji nepřemohou – Kapitoly z pronásledování církvi v Československu kolem roku 1950*. Praha: Karolinum, 2013, s. 9–36.

³⁰¹ Viz NA, nezprac. f. Státní soud Praha. Jednací sp. zn. Or I-II8-50. Trestní oznámení, fol. 80.

³⁰² Viz ZA Opava – Olomouc, nezprac. f. Nápravné zařízení Mírov. Kt. 27, Komanec, Augustin. Telegram pro ÚNZ Mírov od Františky Vítové z 25. 3. 1950.

Ačkoliv Františka předpokládala vyzvednutí Augustinova těla k pátečnímu ránu, bylo toto vyzvednuto již v pondělí 27. března 1953. Toho dne bylo náčelníkem Útvaru nápravného zařízení Mírov vydáno potvrzení o převzetí Augustinových pozůstatků:

Potvrzuje se převzetí ods. z. č. 282/50 Komanec Augustin, nar. 7. 8. 1885, který dne 25.3.1953 v 5.30 hod. zemřel.

Zároveň prohlašuji, že pohřeb jmenovaného bude se konati ve vsí tichosti a že jej nebude zneužito k provokačním účelům.³⁰³

Pod tímto dokumentem je jako přebírající osoba podepsán Augustinův bratr Václav.³⁰⁴

Když byli sourozenci Komancovi k mrtvému tělu přivedeni, bylo toto ve strašném stavu. Augustin byl prý zbídačený, měl otevřené oči a nepodvázanou bradu. Veškerou péči zemřelému bratru museli Václav s Františkou poskytnout sami.³⁰⁵

Pohřeb byl stanoven na pátek 31. března 1953. Augustinovo tělo bylo uloženo do rodinného hrobu Vítových, pohřbíval jej příbramský administrátor P. František Ježek.³⁰⁶

K průběhu smutečnického obřadu, který měl být z nařízení úředníků konán v tichosti a nenápadnosti, opět z dopisu P. Rudolfa Zimandla:

...Už nevím, jak se mohlo podařit jeho sestře nechat ho převézt do Příbrami a tam pohřbít v rodinném hrobu. To, že jsem mohl se zúčastnit pohřbu jako, kněz přičítám tomu, že jsme se slečnou jeli už den před tím, protože v den pohřbu při silničních kontrolách bylo vráceno několik slánských vozů, aby jejich osazenstvu bylo tak zabráněno zúčastnit se pohřbu pana děkana...³⁰⁷

O snaze znemožnit účast slánských při posledním rozloučení s bývalým děkanem se v archivních materiálech příbramského OCT ani ONV nedochovala žádná zmínka. Tuto

³⁰³ Tamtéž. Potvrzení o převzetí těla Augustina Komance z 27. 3. 1953.

³⁰⁴ Tamtéž.

³⁰⁵ Rozhovor z 5. 11. 2017. OAA.

³⁰⁶ OA Zuzany Škvorové. Dopisy P. Rudolfa Zimandla panu Vojtěchu Kočkovi ze Slaného. OAA.

³⁰⁷ Tamtéž.

K osobě P. Ježka viz: Ježek František (1894–1967). In: KORONTHÁLY, V. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století*. Díl I., s. 379.

informaci však krom P. Zimandla dosvědčuje i Jaroslava Křížková. Přes chybějící písemnou dokumentaci není nutné účastníkům pohřbu nedůvěřovat.³⁰⁸

V osmdesátých letech minulého století měl být rušen hřbitov, na kterém byl Augustin Komanec uložen. Ačkoliv k plánované likvidaci příbramského hřbitova nakonec nedošlo, spolu s tělem Josefa Víta bylo nutné exhumovat také Augustinovy ostatky.³⁰⁹

Pozůstatky slánského děkana Augustina Komance, svědka víry a oběti komunistického teroru byly převezeny do Hluban, kde byly na místním hřbitově znovu uloženy do země.

2.11.20. V následujících letech

Po Augustinově smrti chápala pozůstalá rodina nejružnější ústrky jako mstu, kterou byla komunistickým režimem za spojitost s Augustinem trestána.

Václav Komanec měl svého bratra zapsaného v kádrovém posudku, což v budoucnu zamezilo jeho kariérnímu postupu.

Poté, co 16. září 1951 zemřel Josef Vít, nedostávala jeho manželka Františka po dlouhou dobu žádnou finanční podporu. Starala se o dceru Jaroslavu a o svého jediného syna, který byl těžce postižený – šlo o dospělého člověka, jehož mentální úroveň odpovídala vlivem dávného onemocnění úrovni malého chlapce. Jeho matka mu věnovala veškerou možnou péči. Františka se tehdy snažila sebe i svou rodinu co možná nejlépe zaopatřit prací svých rukou, pěstovala zeleninu a ovoce, chovala králíky a drůbež. Občasnými dary jí v nejtěžších chvílích vypomáhalo okolí.

Po sametové revoluci byl v neveřejném zasedání Krajského soudu v Praze dne 3. července 1990 zrušen rozsudek z 27. února 1950. Současně s tím byla k datu jejich vzniku zrušena i veškerá další rozhodnutí spojená s případem Augustina Komance.³¹⁰

Výnos o Komancově rehabilitaci nabyl právní moci dne 14. srpna 1990.³¹¹

³⁰⁸ Rozhovor z 5. 11. 2017. OAA.

Bezvýsledně bylo pátráno v: SOkA Příbram, nezpracovaný fond ONV Příbram 1945-1990. Kt. 110, inv. č. 490. Všeobecné věci církevní (1951–1954); kt. 113, inv. č. 492. Církevní politika, sledování vývoje církevního života (1951–1954); kt. 116, inv. č. 513. Jiné (1951–1953); kt. 115, inv. č. 509 (1951–1954). Církevní Hřbitovy.; NA, fond SÚC. Kt. 61, inv. č. 103. ONV–Praha-sever, Praha-východ, Praha-jih, Praha-západ, Prostějov, Přelouč, Přeštice, Příbram. Příbram. ONV Příbram.

³⁰⁹ Rozhovor z 5. 11. 2017. OAA.

³¹⁰ Viz NA, nezprac. f. Státní soud Praha. Jednací sp. zn. Or I-II8-50. Usnesení z 3. 7. 1990.

³¹¹ Tamtéž.

Závěr

Na předchozích stránkách bylo možno sledovat, nakolik se podařilo alespoň v omezené míře naplnit předem stanovené cíle.

Na základě dostupných materiálů je třeba říci, že některé Komancovy životní etapy nebylo možno vůbec zmapovat. Přesto se snad alespoň částečně podařilo nastínit touto prací určité obrysy, ze kterých vystupuje málo známá osobnost československých dějin, jejíž historické místo rozhodně není zanedbatelné.

Život Augustina Komance byl životem kněze, který se pro své pastorační schopnosti, píli a obětavost stal oblíbenou osobou a kterého provázela výborná pověst. Nejde o jednostrannou glorifikaci, je třeba přiznat období, které bylo pro delší spory s kaplanem Bartlem z nejasných důvodů komplikované. To však jen Komance lépe představuje jako skutečného člověka z masa a kostí, který měl své radosti a svá trápení. Pro nedostatek podkladů navíc není možné se k tomuto období Komancova života zodpovědně vyjádřit. Úkolem vzniklého textu nebylo a není hodnotit toto období života slánského děkana Komance.

Augustin Komanec nebyl členem protifašistického odboje, nebyl významným teologem ani vysoce postaveným církevním úředníkem. Nebyl nijak zásadně politicky aktivní a jeho autorita mezi farníky nepřesahovala běžnou autoritu kněze, kvalitního kazatele a statečného člověka. Veřejný odpor proti snahám Národní fronty a tzv. Katolické akce se stal komunistické správě trnem v oku i v případě v zásadě nevýznamné osoby starce, jehož osud je jen dalším dokladem brutálního přístupu tehdejšího státního zřízení ve vztahu k běžnému duchovenstvu a potažmo k celé církvi.

Proces s Augustinem Komancem neprobíhal běžným způsobem, důvody značně odlišného postupu jsou dnes stěží spolehlivě vysvětlitelné. S Komancem byl veden jeden z prvních procesů v padesátých letech a předznamenával smutný vývoj další doby, kdy bylo právo ohýbáno do nepřirozených tvarů podle libovůle tehdejší státní moci.

Na základě dochovaných dokumentů bylo možno lépe mapovat okolnosti, za kterých Komanec skončil. Nelze říci, že by byl zavražděn rukou konkrétní osoby. Ze soudních, vězeňských a lékařských záznamů je ale naprosto zřetelné, že byl Augustin Komanec nespravedlivě a cíleně zlikvidován komunistickým aparátem, pro který byli lidé jeho ražení nebezpeční a nepohodlní. To ostatně dosvědčuje i nejmladší dokument obsažený v soudní složce, totiž Komancovo tiché ospravedlnění z roku 1990.

P. Komancovi a dalším novodobým mučedníkům je třeba poděkovat za jejich statečnost, nezapomenout na jejich oběti a po jejich vzoru nezavírat oči před zlem, bránit víru, pravdu a svobodu.

Na samý konec této práce je snad únosné naposledy uvést citaci ze vzpomínek P. Zimandla. Celou věc okolo Augustina Komance a s ním vedeného procesu totiž jen v několika výstižných větách shrnuje zcela odpovídajícím způsobem:

...podle mého (by) bylo zapotřebí ocenit jeho věrnost a oddanost své kněžské cti, že nepodlehł přesile a útokům ze strany komunistů, okresu a bezpečnosti. Podle mého mínění byl to celkově neškodný člověk, neútočný, šlo spíš o zastrašovací případ, který měl zlomit, či podlomit odvahu i statečnost mnohých kněží, ale i laiků...To byl všeobecný trend a zastrašovací metoda nejhrubšího zrna a mnohdy prováděná a realizovaná lidmi z vlastních řad. Už je to dávno a je to za námi...Ti, kdo tohle měli na svědomí, už taky nežijí a pokud žijí, prohlašují, že se necítí být vinnými. Ponechme také to poslední slovo Boží spravedlnosti—protože Boží mlýny melou sice pomalu, ale jistě...³¹²

³¹² OA Zuzany Škvorové. Dopisy P. Rudolfa Zimandla panu Vojtěchu Kočkovi ze Slaného. OAA.

Seznam použitých zkratek

AAP	Archiv arcibiskupství pražského
ABS	Archiv bezpečnostních složek
Adm.	Administrátor
AFÚ	Archiv farního úřadu
APA	Archiv pražského arcibiskupství
AUK	Archiv Univerzity Karlovy
AV NF	Akční výbor Národní fronty
b. n.	Bez nálezu
býv.	Bývalý
c. k.	Císařský a královský
cit.	Citováno
č.	Číslo
čp	Číslo popisné
ČSL	Československá strana lidová
D. Slaný	Děkanství Slaný
Děk.	Děkan
Dp.	Důstojný pán
EC	Expoistorium Canonice
ed.	Editor
event.	Eventuálně
f.	Fond
fol.	Folio
inv. č.	Inventární číslo
jed. č.	Jednací číslo
JUDr.	Doktor práv
kart.	Karton
Kčs	Koruna československá
KNV	Krajský národní výbor
KTF UK	Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy
LS	Letní semestr
MNV	Místní národní výbor
Mons.	Monsignore

NA	Národní archiv České republiky
nezprac.	Nezpracovaný
OA	Osobní archiv
OAA	Osobní archiv autora
OAV NF	Okresní akční výbor Národní fronty
OCT	Okresní církevní tajemník
ods.	Odsouzený
OFM	Ordo Fratrum Minorum
ONV	Okresní národní výbor
OV KSČ	Okresní výbor Komunistické Strany Československé
P.	Pater (Otec)
PhDr.	Doktor filozofie
poř. č.	Pořadové číslo
pp.	Pánové
Prof.	Profesor
r.	Roce/roku
resp.	Respektive
roč.	Ročník
roz.	Rozená
s.	Strana
Sb.	Sbírka
sign.	Signatura
sl. Boží	Služba Boží
SNB	Sbor národní bezpečnosti
SOA	Státní oblastní archiv
SOkA	Státní okresní archiv
soudr.	Soudruh
sp. zn.	Spisová značka
StB	Státní bezpečnost
SÚC	Státní úřad pro věci církevní
sv.	Svatý
SVS	Sbor vězeňské stráže
šk. rok	Školní rok
ThDr.	Doktor teologie

tzv.	Takzvaný
ÚAVNF	Ústřední akční výbor Národní fronty
ÚNV	Ústřední národní výbor
Vdp.	Veledůstojný
vikar.	Vikariátní
vyd.	Vydáno
z. č.	Základní číslo
ZA	Zemský archiv
zák.	Zákon
zem.	Zemský
zn.	Značka
ZS	Zimní semestr

Seznam pramenů a literatury

Archivní prameny

Archiv arcibiskupství pražského, Personální kartotéka kněží

Komanec Augustin.

Archiv bezpečnostních složek, fond Sběrka starých svazků a dotazníků (S/D)

arch. č. S-7922 PL.

Archiv Univerzity Karlovy, fond Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy, část fondu Katalogy posluchačů teologické fakulty české univerzity Karlo-Ferdinadovy

inv. č. 38–45. ZS 1904 – LS 1908. Komanec Augustin.

Archiv farního úřadu Smečno, fond Kronika farnosti Smečno

Kronika farnosti Smečno.

Archiv farního úřadu Slaný, fond Kronika farnosti Slaný

Kronika farnosti Slaný, s. 665–666.

Národní archiv, fond Archiv pražského arcibiskupství, díl I

inv. č. 1225, sign. B 3/16. Liber ordinatum ab anno 1834- (1917), fol. 669. Svěcení proběhla 29. 6. 1908.

Národní archiv, fond Archiv pražského arcibiskupství, díl III

kt. 1846, jed. č. 996/17. Návrh na faru Hobšovice. Augustin Komanec Nejdůstojnější Kníž. arcib. konsistoři v Praze.

kt. 1888, jed. č. 5575/29. Augustin Komanec, farář v Hobšovicích prosí o udělení děkanského benefícia v Slaném.

kt. 1888, jed. č. 6156/29. Návrh na děkanství Slaný.

kt. 1919, jed. č. 9170/08. Seznam pp. novosvětců z r. 1908 němčiny znalých.

kt. 1919, jed. č. 9172/08. Ředitelství k. a. semináře v Praze zasílá prázdninové adresy pp. novosvětců r. 1908.

kt. 560, jed. č. 3949/30. Děkan Slaný – Komanec Augustin.

Národní archiv, fond Státní úřad pro věci církevní

kt. 10, inv. č. 77. Evidence církevního majetku 1949–1951. Kraj: Praha. Č. 44 – Slaný.

kt. 45, inv. č. 102. ÚNV, KNV Praha. Zápis ze schůze OCT Pražského kraje konané dne 15. 7. 1950, s. 8. Bod Katolická akce–Slaný.

kt. 61, inv. č. 103. ONV– Praha-sever, Praha-východ, Praha-jih, Praha-západ, Prostějov, Přelouč, Přeštice, Příbram. Příbram. ONV Příbram.

kt. 63, inv. č. 103. ONV– Senec, Slaný, Slavkov, Soběslav, Stod, Strakonice, Stříbro, Sušice, Svitavy, Šamorín, Šternberk, Šumperk. ONV Slaný.

kt. 88, inv. č. 111. Sliby duchovních–zprávy o průběhu, seznamy duchovních, kteří slib věrnosti republice složili, statistické přehledy, přehledy podle okresů a krajů aj. Praha–KNV. ONV ve Slaném – Zpráva o skládání slibu věrnosti republice duchovními ze dne 19. 1. 1950.

Národní archiv, nezpracovaný fond Archiv pražského arcibiskupství, díl IV

Kniha přísah 1816–1849: Kněží ustanovení do farností. Rok 1930.

kt. 482, jed. č. 2095/44. Vikariátní úřad Slánský–Visitační zpráva 1944. Slaný.

kt. 489, jed. č. 6520/45. Oldřich Bartl–kaplan Slaný. O dovolenou a zápůjčku 6.000 Kčs.

kt. 506, jed. č. 2585/45. Vikariátní úřad Slánský–Visitační zpráva 1945. Visitační zpráva za rok 1945.

kt. 526, jed. č. 16784/46. Vikariátní úřad Slánský–Visitační zpráva 1946. Zpráva vikariátní za rok 1946–kanonická visitace. Protokol z 29. 9. 1946.

kt. 560, jed. č. 1202/39. Děkan Komanec Aug.–Příznávka III. lustra.

kt. 560, jed. č. 12800/39. Děkanství Slaný–Vyrovnání děkana s bývalým kaplanem Králem.

kt. 560, jed. č. 13051/45. Slaný–změna v osobě kaplana.

kt. 560, jed. č. 15988/39. Berní úřad–Děkanství Slaný–Klíma Jiří, kongrua.

kt. 560, jed. č. 2394/37. Děkanství Slaný–o obsazení kaplanského místa.

kt. 560, jed. č. 4760/39. Děkanství Slaný–Král Josef, kongrua kaplana.

kt. 560, jed. č. 4967/36. Františkáni Slaný– Misse pro Mořice Kunovjánka;
odstranění kaplana Timotea Popeláka.

kt. 560, jed. č. 5197/39. Zemský úřad–Slaný. Děkan Komanec Augustin–Příznávka.

kt. 560, jed. č. 5226/39. Komanec–Onemocnění (o zástupce).

kt. 560, jed. č. 5638/30. Instalace děkana Augustina Komance.

kt. 560, jed. č. 6105/39. Děkan Komanec Augustin–Příznávka III. lustra.

kt. 560, jed. č. 9996/41. Děkanství Slaný. Nastoupení kaplana O. Bartla.

kt. 615, jed. č. 18044/48. Děkanství Slaný – Zábor děkanské budovy.

kt. 615, jed. č. 581/49. Děkanství Slaný – výměr.

kt. 615, jed. č. 18159/48. Děkanství Slaný – Věc: zábor místností v děkanství.

kt. 615, jed. č. 18159/48. Děkanství Slaný – Zabraní místností na faře.

kt. 615, jed. č. 18797/48. Děkanství Slaný – Zabraní místností na faře.

Protokol–Registratura 1945 (1–7488). Jed. č. 4094/45; 4644/45; 4836/45; 4908/45;
6346/45.

Protokol–Registratura 1945 (7489–15001). Jed. č. 7476/45; 9177/45; 10254/45;
10587/45; 11085/45.

Národní archiv, nezpracovaný fond Státní soud Praha

jed. č. sp. zn. Or I-II8-50. Komanec Augustin.

Národní archiv, nezpracovaný fond Státní prokuratura Praha

jed. č. sp. zn. Pst2093-49. Komanec Augustin.

Státní oblastní archiv Plzeň, fond Sběrka matrik západních Čech

sign. Planá (TC) 37. Zápisy zemřelých z let 1885–1920.

Státní oblastní archiv v Třeboni, fond Sběrka matrik Jihočeského kraje 1587– 1930 (1952)

inv. č. 583, poř. č. 3. Kniha narozených farnosti Černívsko.

inv. č. 585, poř. č. 5. Kniha narozených farnosti Černívsko.

inv. č. 588, poř. č. 8. Kniha oddaných farnosti Černívsko.

inv. č. 591, poř. č. 11. Kniha zemřelých farnosti Černívsko.

Státní okresní archiv Kladno, nezpracovaný fond Archiv obce Hobšovice

Sběrný arch domovní z 19. 2. 1921.

Státní okresní archiv Kladno, nezpracovaný fond Obecná škola Žižice

Kronika z let 1884–1932.

Státní okresní archiv Kladno, nezpracovaný fond ONV Kladno I. 1960–1990

Agenda církevního tajemníka (včetně priora z fondu ONV Slaný 1945–1960), volně vložený dokument Farní obvod Slaný.

Státní okresní archiv Kladno, nezpracovaný fond OV KSČ Slaný

Pléna OV KSČ Slaný 1946–1950.

Zápisy ze schůzí předsednictva z období roku 1949.

Státní okresní archiv Příbram, nezpracovaný fond Gymnázium Příbram

Reálné gymnasium Příbram. Kniha č. 38, šk. rok 1901/1902, třída šestá, Komanec Augustin.

Reálné gymnasium Příbram. Kniha č. 39, šk. rok 1902/1903, třída sedmá, Komanec Augustin.

Reálné gymnasium Příbram kniha č. 40, šk. rok 1903/1904, třída osmá, Komanec Augustin.

Státní okresní archiv Strakonice, fond Okresní úřad Blatná 1855–1959

Sčítání lidu, 1900, Soudní okres Březnice, lokalita Hostišovice.

Sčítání lidu, 1910, Soudní okres Březnice, lokalita Hostišovice.

Státní okresní archiv Strakonice, nezpracovaný fond Archiv obce Hostišovice

č. fondu 96, Protokoly obecního výboru.

Státní okresní archiv Strakonice, nezpracovaný fond Farní úřad Černívsko (1802–1981)

č. fondu 1607, Kronika farnosti Černívsko.

Zemský archiv v Opavě (pobočka Olomouc), nezpracovaný fond Nápravné zařízení Mírov

kt. 27, Komanec Augustin.

Ordinariátní list Pražské arcidiecése na rok 1908. Praha: Nakladatelství Knížecí arcibiskupské konsistoře, 1908.

Catalogus venerabilis cleri saecularis et regularis archidioecesos pragensis. Praeae: Typographia Archiepiscopali, 1908.

Catalogus venerabilis cleri saecularis et regularis archidioecesos pragensis. Praeae: Typographia Archiepiscopali. 1910.

Catalogus venerabilis cleri saecularis et regularis archidioecesos pragensis. Praeae: Typographia Archiepiscopali. 1915.

Catalogus venerabilis cleri saecularis et regularis archidioecesos pragensis. Praeae: Typis Archiepiscopalibus. 1918.

Jubilejní almanach gymnasia v Příbrami (1871– 1946). Příbram: Přípravný jubilejní výbor st. reál. Gymnasia v Příbrami, 1946.

Orální prameny

Rozhovor s paní Jaroslavou Křížkovou a s paní Zuzanou Škvorovou ze dne 5. 11. 2017 (nahrávka v OAA).

Rozhovor s panem Vojtěchem Kočkou ze Slaného ze dne 19. 2. 2018 (nahrávka v OAA).

Rozhovor s paní Boženou Frankovou ze Slaného ze dne 10. 5. 2018 (nahrávka v OAA).

Elektronické zdroje

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Historický lexikon obcí České republiky 1869– 2011.* Vyd. 21. 12. 2015 [cit. 28. 2.2018]. Hostišovice, s. 167.

Dostupné z

<https://www.czso.cz/documents/10180/20537734/13008415abc.pdf/f10f868d-ba44-4595-90af-e68862927794?version=1.1>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistický lexikon obcí – 2013*. Základní údaje za obce, části obcí a základní sídelní jednotky podle krajů a okresů. Vyd. 30. 12. 2013 [cit. 28. 2. 2018]. Jihočeský kraj, Strakonice, Bělčice, Hostišovice.

Dostupné z

<https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/19911683+4116130519.pdf/04c734c6-5801-4b27-998a-bdb189322471?version=1.0>

Literatura

BALÍK, Stanislav–HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945–1989*. Centrum pro studium demokracie a kultury: Brno, 2013. Vyd. 2.

BARTOŠOVÁ, Jana – FRYČ, Jindřich. *Vysvědčení jako součást dějin školství*. Praha: Národní pedagogické muzeum, 2011.

BUBEN, Milan – POKORNÝ, Pavel. *Encyklopedie českých a moravských pomocných (světících) biskupů (se supplementem sídelních biskupů)*. Praha: Libri, 2014.

BULÍNOVÁ, Marie–JANIŠOVÁ, Milena – KAPLAN, Karel. *Církevní komise ÚV KSČ 1949–1951. Svazek I. Církevní „šestka“*. Doplněk: Praha–Brno, 1994.

DOLEŽAL, Miloš (ed.). *Byla sobota 25. února...* Praha: Nezávislý podmelechovský spolek 2017.

DOLEŽAL, Miloš. *Jako bychom dnes zemřít měli – drama života, kněžství a mučednické smrti číhošťského faráře P. Josefa Toufara*. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2012.

DOLEŽAL, Miloš. *Krok do tmavé noci – příběhy faráře Josefa Toufara, jeho vrahů a číhošťského zázraku se zprávami archeologa, antropologů a soudního lékaře o exhumaci a identifikaci těla P. Josefa Toufara*. Praha: Nezávislý podmelechovský spolek 2015.

FRÝDL, David. *Reformní náboženské hnutí v počátcích Československé republiky*. Brno: L. Marek, 2001.

HOJEK, Jan. *Život Josefa Plojhara*. Praha, 2006. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Katolická teologická fakulta. Vedoucí práce Michal PEHR.

HOLASOVÁ, Pavlína. *Biskup Pavel Huyn a jeho podíl na založení Kongregace Sester Těšitelék Božského Srdce Ježíšova*. Praha, 2017. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Katolická teologická fakulta. Vedoucí práce Petr KUBÍN.

CHOTĚBOR, Petr – SOMMER, Jan – PŘIBYL, Vladimír. *Sv. Gothard ve Slaném v proměnách věků*. Královské město Slaný, 2007.

KAFKA, Jan. *V hodině velké zkoušky*. Pavel Mervart: Červený Kostelec, 2017.

KAPLAN, Karel. *Stát a církev v Československu 1948–1953*. Oldenbourg: Mnichov, 1990.

KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české XIII*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2000.

KOL. *Defektologický slovník*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1984.

KOLOUCH, František. *Oběť případu Babice*. Kotselní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2016.

KORONTHÁLY, Vladimír. *Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století a Lexikon farností Arcidiecéze pražské 1848–2010*. Díl I (A–L), Díl II (M–Ž). Almanach [biskupů, kněží a jáhnů Arcidiecéze pražské] (M–Ž). Praha: Arcibiskupství pražské, 2013.

MAREK, Pavel. *Arcibiskup pražský prof. dr. František Kordač*. Olomouc: Moneta–FM, 2005.

NAVRALA, Luděk – KASÁČEK, Miroslav. *Mlynáři od Babic*. Host: Brno, 2008.

NOVOTNÝ, Vojtěch – VAŇÁČ, Martin – KUNŠTÁT, Miroslav. *Biografický slovník katolických teologických fakult v Praze 1891–1990*. Karolium: Praha, 2013.

PODLAHA, Antonín. *Český slovník bohovědný*. Díl třetí, církevní řády - Ezzo. Praha: Nakladatelství Václav Kotrba, 1926.

PODLAHA, Antonín. *Posvátná místa království Českého: Dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v království Českém*. Řada první, Arcidiecese Pražská. Díl VII., Vikariát Slánský. Praha: nákladem Dědictví sv. Jana Nepomuckého, 1913.

ŠMÍD, Marek. *Apoštolský nuncius v Praze*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015.

TOMEŠ, Josef (a kol). *Český biografický slovník XX. století*. Díl II. (K–P). Praha, Litomyšl: Paseka, 1999.

VALEŠ, Václav – BEJVANČICKÁ, Alexandra. *České státní právo církevní 1. – Dějiny*. Tribun EU: Brno, 2016.

VAŠKO, Václav. *Neumlčená*. Díl II. Praha: Zvon, 1990.

VODIČKOVÁ, Stanislava (ed.). *I zvíře mělo více útrpnosti než člověk – paměti patera Františka Štveráka, vězně nacistického a komunistického režimu*. Praha: ÚSTR 2013.

Periodika

Čech. Politický týdeník katolický. Praha: Antonín Schmitt, 1906 (č. 169), 21. 6. 1906, s. 2.

Čech. Politický týdeník katolický. Praha: Antonín Schmitt, 1909 (č. 313), 13. 11. 1909, s. 3.

Čech. Politický týdeník katolický. Praha: Antonín Schmitt, 1917 (č. 227), 20. 8. 1917, s. 4.

Čech. Politický týdeník katolický. Praha: Antonín Schmitt, 1930 (č. 105), 7. 5. 1930, s. 2–3.

Museum – časopis bohoslovců československých. Brno: Růže Sušilova, 1907 (roč. XLI), s. 167.

Securitas Imperii. Red. Pavlína FORMÁNKOVÁ a Ladislava KREMLIČKOVÁ. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2005, (č. 11), s. 174; 263–265; 278–279; 300–302; 331; 348–349.

Slánský obzor – Věstník musejního a literárního spolku „Palacký“ ve Slaném. Slaný: Musejní a literární spolek Palacký v Slaném, 1921 (roč. XXIX), s. 29.

Slánský obzor – Věstník musejního a literárního spolku „Palacký“ ve Slaném. Slaný: Musejní a literární spolek Palacký v Slaném, 1933 (roč. XLI), s. 10–17.

Svobodný občan. Časopis věnovaný lidu našemu. Slaný: Vladimír Hozdecký, 1930 (roč. 59), 9. 5. 1930.

Věstník katolického duchovenstva. Církevně-politický a zájmový orgán katol. kleru v zemích koruny České. Praha: Jan Horák, 1908 (č. 1), 25. 9. 1908, s. 13.

Věstník katolického duchovenstva. Církevně-politický a zájmový orgán katol. kleru v zemích koruny České. Praha: Jan Horák, 1915 (č. 3), 25. 10. 1914, s. 45.

Věstník katolického duchovenstva. Církevně-politický a zájmový orgán katol. kleru v zemích koruny České. Praha: Jan Horák, 1917 (č. 22), 10. 9. 1917 s. 347.

Příspěvky ve sbornících

STŘÍBRNÝ, Jan. 2013. Katoličtí mučedníci a oběti v padesátých letech 20. století. In: KUBÍN, Petr (ed.). *Brány pekelné ji nepřemohou – Kapitoly z pronásledování církvi v Československu kolem roku 1950*. Praha: Karolinum, 2013, s. 9–36.

VAŇÁČ, Martin. 2000. Výuka jednotlivých oborů na Katolické teologické fakultě Univerzity Karlovy v letech 1891–1939. In: KUBÍN, Petr (ed.). *Sborník Katolické teologické fakulty (svazek III.)*. Praha: Karolinum, 2000, s. 122–157.

Obrazové přílohy

Obr. příloha č. 1: *Augustin Komanec jako student Teologické fakulty c. k. české univerzity Karlo-Ferdinadovy*. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 2: *Augustinova široká rodina a přátelé při příležitosti primice*. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 3: *Nejbližší Augustinova rodina při příležitosti jeho primice*. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 4: *Augustinova nejbližší rodina*. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 5: *P. Augustin Komanec*. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 6: *P. Augustin Komanec v zahradě smečenské fary*. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 7: *P. Augustin Komanec s bratrem Václavem a maminkou Marií*. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 8: *Společná fotografie s rodinou Josefa Víta, kolem roku 1925*. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 9: *P. Augustin Komanec*. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 10: *Fotografie ze svatební hostiny Václava Komance a Zdeňky Brychtové. Novomanželé stojí uprostřed, čtvrtý zleva sedí oddávající P. Augustin Komanec*. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 11: *Svatební fotografie Jana Koamnce a Zdeňky Komancové, roz. Brychtové*. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 12: *Setkání P. Komance s rodinou. Třetí zleva stojí Františka Vítová, zcela vpravo stojí Václav Komanec s manželkou Zdeňkou*. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 13: *Augustinův bratr Jan Komanec se svou rodinou*. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 14: *Rodina Františky Vítové, roz. Komancové*. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 15: *Františka Vítová, roz. Komancová s dcerou Ludmilou na hřbitově v Podbořanech*. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 16: *Augustinova sestra Františka u hrobu svého manžela a bratra v Podbořanech*. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 17: *Stavení č. 12 v Hošovicích, do kterého se okolo roku 1900 přestěhovala rodina Františka Komance*. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 18: *Fotografie slánského chrámu sv. Gotharda z pozůstalosti Františky Vítové*. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 19: *Stavení č. 28 v Hošovicích. Domov rodiny Františka Komance, ve kterém se P. Augustin Komanc dne 7. srpna 1885 narodil*. Současný stav. Zdroj: OA Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 20: *Stavení č. 12 v Hošovicích, kam se po roce 1900 rodina Františka Komance přestěhovala*. Současný stav. Zdroj: OA Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 21: *Pohled do dvora stavení č. 12 v Hošovicích, kde byla roku 1908 při příležitosti primice P. Augustina pořizována fotografie široké Komancovy rodiny* (obr. příloha č. 2). Zdroj: OA Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 22: *Ustanovení zpovědníkem ve smečenském filiálním domě Kongregace sester svaté Hedviky*. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové. OAA.

Obr. příloha č. 23: *Pochvalný list arcibiskupského ordinariátu*. Averz. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové. OAA.

Obr. příloha č. 24: *Pochvalný list arcibiskupského ordinariátu*. Reverz. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové. OAA.

Obr. příloha č. 25: *Ustanovení zpovědníkem v řeholním domě kongregace sester Neposkvrněného Početí Panny Marie v Budenici u Zlonic*. Averz. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové. OAA.

Obr. příloha č. 26: *Ustanovení zpovědníkem v řeholním domě kongregace sester Neposkvrněného Početí Panny Marie v Budenici u Zlonic*. Reverz. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové. OAA.

Obr. příloha č. 27: *Pochvalný list Augustinu Komancovi*. OA Jaroslavy Křížkové. OAA.

Obr. příloha č. 28: *Expositorium Canonice* (viz str. 21). OA Jaroslavy Křížkové. OAA.

Obr. příloha č. 29: *Ustanovující listina arcibiskupa Františka Kordače potvrzující Augustina Komance slánským děkanem*. Averz. OA Jaroslavy Křížkové. OAA.

Obr. příloha č. 30: *Ustanovující listina arcibiskupa Františka Kordače potvrzující Augustina Komance slánským děkanem*. Reverz. OA Jaroslavy Křížkové. OAA.

Obr. příloha č. 31: *Pamětní list udělený P. Komancovi při příležitosti slavné instalace 4. V. 1930*. Averz. OA Jaroslavy Křížkové. OAA.

Obr. příloha č. 32: *Pamětní list udělený P. Komancovi při příležitosti slavné instalace 4. V. 1930*. Reverz. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové. OAA.

Obr. příloha č. 33: *Listina potvrzující Komance arcibiskupským notářem*. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové. OAA.

Obr. příloha č. 34: *Listina potvrzující Komance sekretářem slánského vikariátu*. Averz. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové. OAA.

Obr. příloha č. 35: *Listina potvrzující Komance sekretářem slánského vikariátu*. Reverz. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové. OAA.

Obr. příloha č. 36: *Komancův článek popisující k roku 1933 stav oprav proběhlých ve slánském chrámě sv. Gotharda*. Zdroj: *Slánský obzor – Věstník musejního a literárního spolku „Palacký“ ve Slaném*. Slaný: Musejní a literární spolek Palacký v Slaném, 1933 (roč. XLI). Oprava starobylého děkanského kostela sv. Gotharda v Slaném v r. 1933. Podává Aug. Komanec, děkan v Slaném, s. 10–17.

Obr. příloha č. 37: *Pochvalný list arcibiskupského ordinariátu*. Averz. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové. OAA.

Obr. příloha č. 38: *Obžaloba proti Augustinu Komancovi podaná dne 4. ledna 1950*. Zdroj: NA, nezprac. f. Státní soud Praha. Jednací sp. zn. Or I-II8-50, fol. 11.

Obr. příloha č. 39: *Rozsudek nad Augustinem Komancem ze dne 27. února 1950*. Zdroj: NA, nezprac. f. Státní soud Praha. Jednací sp. zn. Or I-II8-50, fol. 28–34.

Obr. příloha č. 40: *Komancova rehabilitace ze dne 3. července 1990*. Averz. Zdroj: NA, nezprac. f. Státní soud Praha. Jednací sp. zn. Or I-II8-50. Usnesení z 3. 7. 1990.

Obr. příloha č. 41: *Komancova rehabilitace ze dne 3. července 1990*. Reverz. Zdroj: NA, nezprac. f. Státní soud Praha. Jednací sp. zn. Or I-II8-50. Usnesení z 3. 7. 1990.

Přílohy

Obr. příloha č. 1: *Augustin Komanec jako student Teologické fakulty c. k. české univerzity Karlo-Ferdinadovy, kolem roku 1908. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA*

Obr. příloha č. 2: *Augustinova široká rodina a přátelé při příležitosti primice. Foceno v Hošovicích, ve dvoře domu č. 12. V první řadě sedí třetí zleva František Komanec, uprostřed je jeho syn Augustin. Pátá zleva je Marie Komancová. Zcela vpředu je uprostřed dětí Augustinův bratr Václav, vpravo sedící děvče sestra Františka. Muž v klobouku stojící zcela vpravo je Augustinův bratr Jan, 1908. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.*

Obr. příloha č. 3: Nejblíží Augustinova rodina při příležitosti jeho primice. Vlevo stojící je Jan Komanec, vedle něj stojí jeho bratr Augustin. Děvče sedící vlevo je Augustinova sestra Františka, vedle ní sedí rodiče František a Marie Komancovi. Chlapec zcela vpředu je Augustinův bratr Václav, 1908. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 4: *Augustinova nejbližší rodina. Zleva: Václav, Marie, Jan, Františka a Augustin Komancovi. František Komanec byl již po smrti. Foceno v Hošovicích kolem roku 1913. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.*

Obr. příloha č. 5: *P. Augustin Komanec, kolem roku 1915. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.*

Obr. příloha č. 6: *P. Augustin Komanec v zahradě smečenské fary, kolem roku 1917. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.*

Obr. příloha č. 7: *P. Augustin Komanec s bratrem Václavem a maminkou Marií. Foceno v zahradě hobšovické fary, 1922. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.*

Obr. příloha č. 8: *Společná fotografie s rodinou Josefa Víta. Zleva stojící P. Augustin Komanec, zprava Josef Vít. Vpředu zleva Marie Machulková, Marie Komancová, Josef Vít, Františka Vítová, roz. Komancová a Ludmila Vítová. Foceno kolem roku 1925. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.*

Obr. příloha č. 9: *P. Augustin Komanec. Foceno při příležitosti svatby Augustinova bratra Václava, 1932. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.*

Obr. příloha č. 10: *Fotografie ze svatební hostiny Václava Komance a Zdeňky Brychtové. Novomanželé stojí uprostřed, čtvrtý zleva sedí oddávající P. Augustin Komanec, 1932. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.*

Obr. příloha č. 11: *Svatební fotografie Jana Koamnce a Zdeňky Komancové, roz. Brychtové, 1932. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.*

Obr. příloha č. 12: *Setkání P. Komance s rodinou. Třetí zleva stojí Františka Vítová, zcela vpravo stojí Václav Komanec s manželkou Zdeňkou, 1933. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.*

Obr. příloha č. 13: *Augustinův bratr Jan Komanec se svou rodinou. Zleva Aloisie Komancová se syny Zdeňkem, Janem a Augustinem. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.*

Obr. příloha č. 14: Rodina Františky Vítové, roz. Komancové. Zleva Josef Vít s dcerou Marií, s Josefem, Ludmilou, Jaroslavou a Františkou, foceno kolem roku 1945. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 15: Františka Vítová, roz. Komancová s dcerou Ludmilou na hřbitově v Podbořanech. Foceno později v osmdesátých letech dvacátého století. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 16: *Augustinova sestra Františka u hrobu svého manžela a bratra v Podbořanech.* Foceno později v osmdesátých letech dvacátého století. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 17: *Stavení č. 12 v Hošovicích, do kterého se okolo roku 1900 přestěhovala rodina Františka Komance. Hošovice po roce 1900. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.*

Obr. příloha č. 18: *Fotografie slánského chrámu sv. Gotharda z pozůstalosti Františky Vítové, foceno v první polovině dvacátého století. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové a Zuzany Škvorové. OAA.*

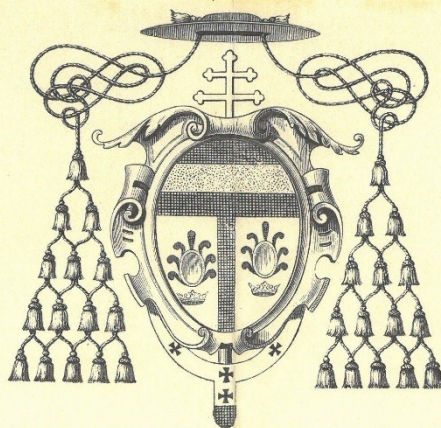
Obr. příloha č. 19: Stavení č. 28 v Hošovicích. Domov rodiny Františka Komance, ve kterém se P. Augustin Komanec dne 7. srpna 1885 narodil. Současný stav. Zdroj: OA Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 20: Stavení č. 12 v Hošovicích, kam se po roce 1900 rodina Františka Komance přestěhovala. Současný stav. Zdroj: OA Zuzany Škvorové. OAA.

Obr. příloha č. 21: *Pohled do dvora stavení č. 12 v Hořovicích, kde byla roku 1908 při příležitosti primice P. Augustina pořizována fotografie široké Komancovy rodiny (viz obr. příloha č. 2). Zdroj: OA Zuzany Škvorové. OAA.*

Leo

Tituli S. Stephani in Monte Coelio
S. R. E. Presbyter Cardinalis de Skrbenský,
DEI ET APOSTOLICAE SEDIS GRATIA
ARCHIEPISCOPUS PRAGENSIS, PRINCEPS,

Sedis Apostolicae per inelytum Regnum Bohemiae nec non per celeberrimas Bambergensem, Misnensem, Ratisbonensem Dioeceses Legatus natus, inelyti Regni Bohemiae Primas, Suae Caes. et Reg. Apostolicae Majestatis Consiliarius intimus actualis, utriusque facultatis theologiae in e. r. Universitate Carolo-Ferdinanda Cancellarius perpetuus, SS. Canonum Doctor, etc. etc. etc.

Vigore facultatis a sede Apostolica Nobis concessae tenore praesentium

Adum Dnum Augustinum Romanec,
capellannm P. in Smečno,

constituimus Confessarium ordinarium *ad triennium (II)*

V. V. Sororum *S. Hedwigis in Smečno*

conferentes ei jurisdictionem et facultatem, ut praedictarum V. V. Sororum sacras confessiones excipere, easque a casibus quibusvis tum Sedi Apostolicae tum Nostrae Jurisdictioni reservatis aut in posterum reservandis, excepta calumniosa denuntiatione confessarii de sollicitatione ad turpia s. Sedi reservata, valide ac licite absolvere, nec non urgente necessitate eam, quae exstat, clausuram superpelliceo et stola convenienti indutus modo legitimo ingredi, iisdemque V. V. Sororibus graviter aegrotantibus Sacramenta Poenitentiae, SS. Eucharistiae et extremae Unctionis ministrare, Benedictionem Apostolicam in articulo mortis impertire iisque agonizantibus assistere possit ac valeat.

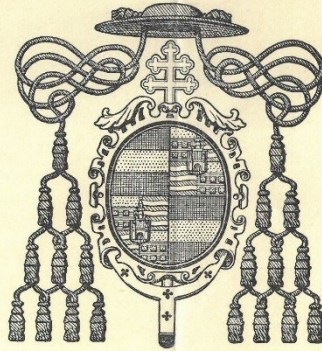
Datum in Residentia Nostra Archiepiscopali

Pragae die *10. septembris* 19 *13.*

L. Cardinalis de Skrbenský
Archiepiscopus.

11849

Obr. příloha č. 22: Ustanovení zповědníkem ve smečenském filiálním domě Kongregace sester svaté Hedviky. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové. OAA.

NOS PAULUS

DEI ET APOSTOLICAE SEDIS GRATIA
ARCHIEPISCOPUS PRAGENSIS,

EIUSDEM APOSTOLICAE SEDIS PER BOHEMIAM NEC NON PER CELEBERRIMAS BAMBERGENSEM, MISNENSEM, RATISBONENSEM DIOECESIS LEGATUS NATUS, UTRIVSQUE FACULTATIS THEOLOGICAE IN UNIVERSITATE CAROLO-FERDINANDEA CANCELLARIUS PERPETUUS, S. THEOLOGIAE, PHILOSOPHIAE AC JURIS CANONICI DOCTOR, ETC. ETC. ETC.

Dilecto Nobis in Christo Filio

A. R. M. Augustino Romanec,

parochus in Holšovic.

salutem et benedictionem in Domino!

Ex relatione de generali visitatione, quae hoc anno per tractum Budyševensem instituta est, pastoralis Nostrae sollicitudini laeta data est occasio vitae Tuae sacerdotalis et ecclesiasticae exempla optima cognoscendi, officiorum Tuorum adimpletionem accuratam observandi, nec non laborum Tuorum in excolenda vinea Domini assiduitatem et profectum percipiendi.

*Quem eventum faustum grato recolentes animo, publicam
laudem Nostram et honorem hisce Tibi enuntiamus.*

Dedimus in Residentia Nostra Archiepiscopali

Pragae, die 1. decembris 1918.

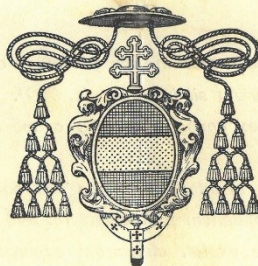
In 2 4k

N. & 16269

*V. Miksa
vicarius generalis.*

Obr. příloha č. 24: Pochvalný list arcibiskupského ordinariátu. Reverz. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové. OAA.

N.º 301.
P. 26. III. 1921.

NOS FRANCISCUS
DEI ET APOSTOLICAE SEDIS GRATIA
ARCHIEPISCOPUS PRAGENSIS.

Dilecto Nobis in Christo

A. R. do P. no Augustino Kománek,
parochus in Holušovice,

salutem et benedictionem in Domino!

Auctoritate Nostra Ordinaria praesentium tenore constituimus Te,

A. R. do P. no

W. Sororum
congreg. Immac. Concept. B. M. V. in Budenice ad I. triennium

facultatem Tibi in Domino impertientes, ut earundem confessiones excipere et vere poenitentes riteque dispositas iniuncta ipsis, pro qualitate et numero peccatorum et conditione, salutari et convenienti satisfactione (c. 887) a peccatis sacramentaliter absolvere possis ac valeas, exceptis iis, quae Sedi Apostolicae et Nobis sunt reservata (Cfr. Elenchum peccatorum reservatorum in Fol. Ordin. an. 1918 N. 5 et can. 894). Memineris personas spirituali curae Tuae concreditas Deo se vovisse, ut sedulissima observatione s. Regulae et Constitutionum suarum, praesertim vero votorum, quae emiseraunt, ad vitae perfectionem et sanctitatem tendant. Qua de causa dux eis esto in vita ascetica et adiutor, ut finem Ordinis sui (Congregationis suae) tum primum tum secundarium assequantur. Memineris quoque in audiendis confessionibus Te ulterius iudicis pariter et medici personam sustinere ac Divinae iustitiae simul et misericordiae ministrum a Deo constitutum esse, ut honori Divino et animarum saluti consulas (c. 888 § 3).

Ad Poenitentiae Sacramentum semel saltem in hebdomada Religiosi accedant (c. 595 § 1. 3º). Sacramentale sigillum inviolabile est (c. 889). Interno vel externo communitatis regimini nullo modo Te immisceas (c. 524 § 3).

Obr. příloha č. 25: Ustanovení zpovědníkem v řeholním domě kongregace sester Neposkvrněného Početí Panny Marie v Budenici u Zlonic. Averz. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové. OAA.

Sedes confessionalis semper collocetur in loco patenti et conspicuo, et crate fixa ac tenuiter perforata inter poenitentem et confessorium sit instructa (c. 909). Extra sedem confessionalem Religiosarum confessiones ne audias, nisi ex causa infirmitatis aliave verae necessitatis et adhibitis cautelis opportunis (c. 910).

Simul Te in Domino hortamur, ut inter Religiosas Tibi concreditas frequentem, etiam quotidianam Sanctissimi Corporis Christi receptionem promoveas (c. 595 § 2).

Urgente necessitate eam, quae exstat, clausuram superpelliceo et stola convenienti indutus cum debitis cautelis ingredi ad ministranda Sacramenta infirmis aut ad assistendum morientibus Tibi licet.

Tandem facultas Tibi est, quando infirmis assistes, concedendi benedictionem apostolicam cum Indulgentia plenaria in articulo mortis secundum formam a probatis libris liturgicis traditam, quam benedictionem impertrii ne omittas (c. 468 § 2).

Idque in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti.

Dedimus in Residentia Nostra Archiepiscopali

Pragae, die *18. Augusti* 192*1*.....

N. *14489*.....

H. Kral
vic. pa.

Prolongatur in sensu canonis 526 Codicis Iuris Canonici

ad triennium,

Dedimus in Residentia Nostra Archiepiscopali

Pragae, die 192.....

N.....

Prolongatur in sensu canonis 526 Codicis Iuris Canonici

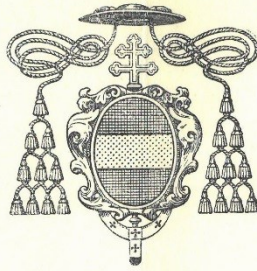
ad triennium,

Dedimus in Residentia Nostra Archiepiscopali

Pragae, die 192.....

N.....

Obr. příloha č. 26: Ustanovení zповědníkem v řeholním domě kongregace sester Neposkvrněného Početí Panny Marie v Budenici u Zlonic. Reverz. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové. OAA.

NOS FRANCISCUS

DEI ET APOSTOLICAE SEDIS GRATIA

ARCHIEPISCOPUS PRAGENSIS,

EJUSDEM APOSTOLICAE SEDIS PER BOHEMIAM ET PER CELEBERRIMAS
BAMBERGENSEM, MISNENSEM, RATISBONENSEM DIOECESIS LEGATUS
NATUS, BOHEMIAE PRIMAS, UTRIVSQUE FACULTATIS THEOLOGICAE IN
UNIVERSITATE PRAGENSI CANCELLARIUS PERPETUUS, S. THEOLOGIAE
ET PHILOSOPHIAE DOCTOR, ETC. ETC. ETC.

Důstojnému pánu

A u g . K o m a n c o v i ,

faráři

v H o b š o v i c í c h .

Zvěděv o Vaší obětavosti, se kterou již řadu
let vyučujete sv. náboženství ve škole Žižické, vyslovuji
Vám pochvalné uznání.

Bůh odplatiž Vám tento dobrý příklad kněžské
horlivosti.

V Mém arcibiskupském sídle

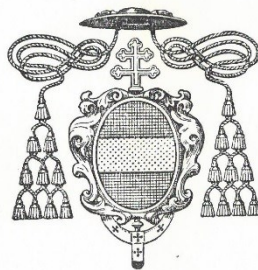
v Praze, dne 10. listopadu 1926.

+ *Franciscus Kordač,*
archiep.

Číslo: 10573.

Fr. Prael. Hrubík,
Cancellarius

Obr. příloha č. 27: Pochvalný list Augustinu Komancovi. OA Jaroslavy Křížkové. OAA.

NOS FRANCISCUS

DEI ET APOSTOLICAE SEDIS GRATIA

ARCHIEPISCOPUS PRAGENSIS,

EJUSDEM APOSTOLICAE SEDIS PER BOHEMIAM ET PER CELEBERRIMAS
BAMBERGENSEM, MISNENSEM, RATISBONENSEM DIOECESIS LEGATUS
NATUS, BOHEMIAE PRIMAS, UTRIVSQUE FACULTATIS THEOLOGICAE IN
UNIVERSITATE PRAGENSI CANCELLARIUS PERPETUUS, S. THEOLOGIAE
ET PHILOSOPHIAE DOCTOR, ETC. ETC. ETC.

DILECTO NOBIS IN CHRISTO FILIO

Adm. Rev. Dno Augustino Komarek,
parochus ecclesiae loci Jolšovice.

Cum pastorali Nostrae sollicitudini probatum sit, Te vitae sacerdotalis et ecclesiasticae exempla optima sectari, officia Tua sacra accurate adimplere, in excolenda vinea Domini indefesse et salubriter laborare, publicam laudem Nostram et honorem Tibi hisce enuntiare decrevimus, cuius aestimationis Nostrae signum externum sit **Expositorium Canoniale**, quod deportandi ius et facultatem Tibi simul tribuimus.

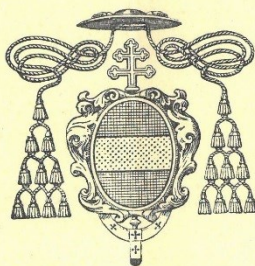
Dedimus in Residentia Nostra Archiepiscopali

Pragae, die *14 Martii* 192*8*.

Franciscus Kordac,
archiep.

Karel Eschke,
vice.

N. 2665.

NOS FRANCISCUS
DEI ET APOSTOLICAE SEDIS GRATIA
ARCHIEPISCOPUS PRAGENSIS,
EJUSDEM APOSTOLICAE SEDIS PER BOHEMIAM ET PER CELEBERRIMAS
BAMBERGENSEM, MISNENSEM, RATISBONENSEM DIOECESIS LEGATUS
NATUS, BOHEMIAE PRIMAS, UTRIVSQUE FACULTATIS THEOLOGICAE IN
UNIVERSITATE PRAGENSI CANCELLARIUS PERPETUUS, S. THEOLOGIAE
ET PHILOSOPHIAE DOCTOR, ETC. ETC. ETC.

DILECTO NOBIS IN CHRISTO FILIO

Adm. Rev. ^{no} Augustino Komanc,
parochus ecclesiae loci *Hobšovice*,

SALUTEM ET BENEDICTIONEM A DOMINO

Praesentibus hisce litteris testamur universis, ad quos pertinet, Nos potestate Nostra ordinaria Te, Dilecte Fili, rite a Nobis approbatum et idoneum reperitum, postquam iusiurandum contra modernistarum errores praemissa Fidei professione secundum formulam a Sede Apostolica probatam praeslitisti (can. 1406) et consueto oboedientiae iuramento Te obsirinxisti ad

ecclesiam paroecialem - *decanalem loci Slavny*
vacantem per *obitum ultimi possessoris Caroli Tokornij*
instituisse Tibique in praefatae ecclesiae paroecialis territorio, prouti suis est nunc circumscriptum limitibus, salva facultate Nobis ad normam can. 464 § 2 et can. 1247 concessa, iura et munia paroecialia hodie contulisse.

Tu autem in Christo dilecte Fili, qui ad partem sollicitudinis Nostrae es vocatus, per dictae ecclesiae paroecialis collationem a Nobis factam, potestatem obtinuisti et obligationem suscepisti gerendi curam animarum intra dictae paroeciae certos constitutosque limites, proprio quidem nomine et officio, sed cum debita semper ad Episcopum subordinatione (can. 451). Quare Tuum praesertim est, ut natos quamprimum sacro fonte regeneres (can. 770), alios pro casu necessitatis de baptismo rite conferendo instruas (can. 743, Institutio ad Clerum in Fol. Ordin. 1897, N. 16); ut s. communionem petentibus administres, immo frequentem et quotidianam omnibus viribus promoveas (can. 865) et iuventuti scholari hac in re gravissima praecipue

Obr. příloha č. 29: Ustanovující listina arcibiskupa Františka Kordače potvrzující Augustina Komance slánským děkanem. Averz. OA Jaroslavy Křížkové. OAA.

naves operam (can. 854, Fol. Ordin. 1917, N. 8); ut Viaticum (can. 864) et extremae unctionis sacramentum sollerter et provide administres (can. 468, § 1, 938—947); ut matrimonia proclames, eisque intra paroeciae limites ad normas Codicis iuris canonici assistas; ut sis in administrando poenitentiae sacramento assiduus (can. 892), probe sciens, quinam sint iurisdictionis Tuae limites et quibus facultatibus in absolute danda uti possis (Fol. Ordin. 1918, N. 3 et N. 7, De reservatis censuris latae sententiae ad normas Codicis iuris canonici) et quae quoad confessionem religiosorum et religiosarum in can. 519, 522, 523 statuuntur; ut defunctos sepelias (can. 1204).

Ut gregem Tuum cognoscas iuxta illa Domini verba „et cognosco meas et cognoscunt me meae“ (Ioan. 10. 14) eumque pascere possis bonorum omnium operum exemplo et dirigere in iustitia et veritate, factus forma gregis ex animo (I. Petri 5. 2 et 3), atque diebus ac noctibus, singulis horis et momentis paratus esse possis ad eum sacramentis reficiendum, iuxta sanctiones ecclesiasticas in paroecia resideas (can. 465, 2381 et Concil. Prov. Prag. 1860, Tit. VI, cap. VII). Proprium ac gravissimum officium Tuum est divini verbi praedicationem et parvulorum institutionem curare (can. 1344, 1329—1332). Sacram missionem ad gregem Tibi commissum saltem decimo quoque anno habendam curabis (can. 1349). Diligenter advigiles, ne quid contra fidem ac mores in Tua paroecia praesertim in scholis publicis et privatis tradatur, et opera caritatis, fidei ac pietatis foveas aut instituas (can. 469). Fidelibus Tibi commissis loco parentis esse debes; hinc pauperum aliarumque miserabilium personarum curam paternam geras (can. 467), aegrotos visites, effusa caritate maxime vero morti proximos adiuves (can. 468, § 1), eisque benedictionem apostolicam cum indulgentia plenaria in articulo mortis, servatis servandis, impertiaris (can. 468, § 2). Populi Tibi commissi salutem, praeter dicta, oratione et s. Missae sacrificii oblatione diebus dominicis et festis indefessus procures (can. 339, 466). In beneficii possessionem introductus ius in temporalibus, non autem dominium obtines; hinc fideliter diligenterque beneficium et omne ecclesiae peculium eiusque iura administres atque tuearis defendasque iuxta ss. canonum et legum dioecesanarum praescripta. Quoad usum fructuum beneficii illa S. Urbani I. Summi Pontificis prae oculis habeas verba: Ipsae res fidelium, quae Domino offeruntur, non debent in alios usus, quam ecclesiasticos et christianorum fratrum vel indigentium, converti, quia vota sunt fidelium et pretia peccatorum ac patrimonia pauperum. (Cfr. Concil. Prov. Prag. 1860, Tit. VIII, c. IV.) Libris paroecialibus debitam curam impendas eosque ad normam can. 470 et statutorum dioecesanorum conficias et asserves. Tam in cura animarum quam in temporali beneficii administratione Pontificiae et Nostrae, leges universas, Constitutiones praesertim synodales omnesque alias leges et mandata, quae futuro tempore dabuntur, accuratissime observes, non ignorans Te strictam redditurum rationem de his omnibus iustissimo Iudici divino.

Simul Tibi potestatem tribuimus, in omnibus archidioecesis Nostrae ecclesiis de consensu loci Parochi vel ecclesiae Rectoris Missae sacrificium celebrandi, verbi Dei praedicandi aliaque munia ecclesiastica rite peragendi, ac utriusque sexus fidelium confessiones sacramentales, ut supra, excipiendi.

Mandamus Pl. Rev. Vicario Nostro

Slanensi

ut vel ipse vel per parochum a se delegatum ad dictam ecclesiam paroecialem *decanalem*

loci Slany

per symbolicam

clavium traditionem Te introducat, atque iurium eius defensorem Te constituat.

Dedimus in Residentia Nostra Archiepiscopali,

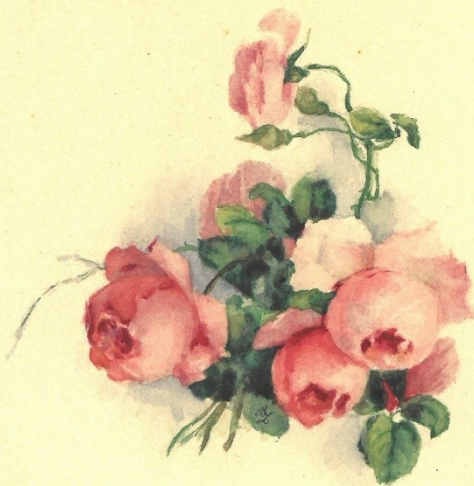
Pragae, die *1. Aprilis 1930.*

+ Franciscus, archi-Ep

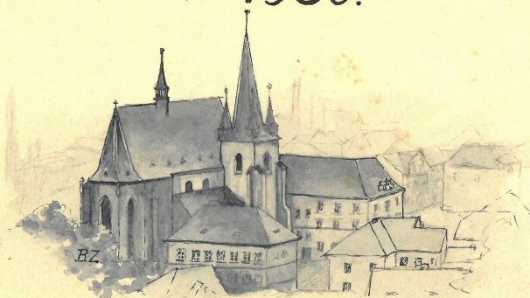
N. 3949.

Arcib. vikariátní úřad Slanský
Zvoleneš. dne *15. dubna 1930*

Obr. příloha č. 30: Ustanovující listina arcibiskupa Františka Kordače potvrzující Augustina Komance slánským děkanem. Reverz. OA Jaroslavy Křížkové. OAA.

Veledústojnému Pánu
p. l. **F**ug. **K**omancovi,
děkanu ve Slaném,
při slavné instalaci
4. V. 1930.

Obr. příloha č. 31: Pamětní list udělený P. Komancovi při příležitosti slavné instalace 4. V. 1930.
Averz. OA Jaroslavy Křížkové. OAA.

eledistojný pane děkare!

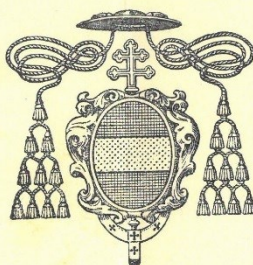
nes všichni, muži, ženy, děti,
sem ve chrámě Páně spěcháme,
já jménem všech pak chci Vám povědět,
že s láskou Vás tu vítáme.

, buďte šťasten s námi, otče milý,
jež s láskou přicházíte k nám,
svým osadníkům věrujte své síly
a v lásce mějte též náš chrám.

de úkol těžký na vizici Páně,
kam k práci povolal Vás Boží hlas
Však s Vámi chceme jej zésti odkodlaně
i v radosti, i zlý když bude čas.

Obr. příloha č. 32: Pamětní list udělený P. Komancovi při příležitosti slavné instalace 4. V. 1930.
Reverz. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové. OAA.

NOS FRANCISCUS

DEI ET APOSTOLICAE SEDIS GRATIA

ARCHIEPISCOPUS PRAGENSIS,

EJUSDEM APOSTOLICAE SEDIS PER BOHEMIAM ET PER CELEBERRIMAS
BAMBERGENSEM, MISNENSEM, RATISBONENSEM DIOECESIS LEGATUS
NATUS, BOHEMIAE PRIMAS, UTRIUQUE FACULTATIS THEOLOGICAE IN
UNIVERSITATE PRAGENSI CANCELLARIUS PERPETUUS, S. THEOLOGIAE
ET PHILOSOPHIAE DOCTOR, ETC. ETC. ETC.

DILECTO NOBIS IN CHRISTO FILIO

Rever. Patris D. Augustino Komance,

decano ecclesiae loci Slavny,

SALUTEM ET BENEDICTIONEM!

Merita aestimantes, quibus sacerdotalis officii memor, integer moribus, Nobis magnopere commendaris, Nos auctoritate Nostra Ordinaria Te, Dilecte Nobis, litteris praesentibus, Nostri nominis subscriptione et sigillo munitis, **Archiepiscopalem Notarium publicum** creamus, ex quo munere ius potestatemque habebis faciendi omnia, quae sunt Archiepiscopalis Notarii publici, imprimis perscribendi et consignandi instrumenta, ut eis in iudicio et extra illud fides plena habeatur.

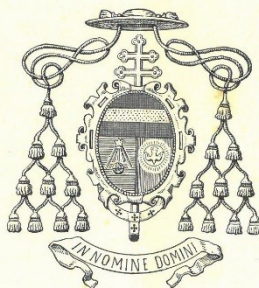
Dedimus in Residentia Nostra Archiepiscopali

Pragae, die *17. Julii* 1920

Franciscus, archi-Eps

N. 8253.

Canon Th. Opratny
cancellarius perpetuus

NOS CAROLUS,

DEI ET APOSTOLICAE SEDIS GRATIA

ARCHIEPISCOPUS PRAGENSIS,

EJUSDEM APOSTOLICAE SEDIS PER BOHEMIAM ET PER CELEBERRIMAS
BAMBERGENSEM, MISNENSEM, RATISBONENSEM DIOECESIS LEGATUS
NATUS, BOHEMIAE METROPOLITA ET PRIMAS, UTRIVSQUE FACULTATIS
THEOLOGICAE IN UNIVERSITATE PRAGENSI CANCELLARIUS PERPETUUS,
S. THEOLOGIAE ET IURIS UTRIVSQUE DOCTOR, ETC. ETC. ETC.

Dilecto Nobis in Christo Filio

R.D.AUGUSTINO KOMANEC,

Decano Slanensi.

Potestate Nostra Ordinaria litteris praesen-
tibus Te, Dilecte Nobis, cuius probitas, idoneitas ac fi-
delitas aliaeque qualitates apud Nos multiplici commen-
dantur testimonio Vicarii Nostri foranei Vicariatus Sla-
nensis **S e c r e t a r i u m** nominamus et constituimus
sperantes in Domino fore, ut munus istud fideliter exerceas,
negotia, quae Tibi a Nobis vel a Curia Nostra vel a Vicario
Nostro foraneo demandata erunt, ad normam iuris sub auctori-
tate Nostra tractes spretis difficultatibus quibuscumque.
Iudicium Dei, in quo de animabus Tibi concreditur rationem
reddes, semper ante oculos habeas et sacrorum canonum leges,
quae in Codice Iuris Canonici continentur, diligentissime ob-
serves.

Praga 17. Dec. 1880

Obr. příloha č. 34: Listina potvrzující Komance sekretářem slánského vikariátu. Averz. Zdroj: OA Jaroslavy Křížkové. OAA.

Coelestium munerum auspiciem et paternae benevolentiae
Nostrae testem benedictionem Nostram peramanter Tibi,
Dilecte Nobis, impertimus.

Dedimus in Residentia Nostra Archiepiscopali
Pragae, die 1. Martii 1932.

+ Carolus,
Archiepiscopus.

⁷
P. 50 vltim. N.E. 2244.
Arcib. vikariátní úřad Slanský
ve Zvoleněsi dne 29. února 1932.

Václav Dabec
arcib. vikár.

J. Theophilus Opatovský
cancellarius Teppalis

Oprava starobylého děkanského kostela sv. Gotharda v Slaném v r. 1933.

Podává Aug. Komanec, děkan v Slaném.

Nejstarší a nejcennější stavitelská památka města Slaného, děkanský chrám sv. Gotharda, došla konečně roku 1933 opravy a sice takové, jakých mnoho neprodělala.

Jest přirozené, že budova tak úctyhodného stáří byla již mnohokrát opravována, ale velikých oprav nebylo přece tak mnoho ani za tak dlouhou dobu. První z nich, o které víme, byla snad ona, někdy v druhé polovině XIII. století, kdy kostel, původně románská basilika byl přestavěn v novém slohu ranné gotiky.

Větší opravou byla jistě i ona, kterou byl chrám znovuzřízován po spustošení a vypálení města i chrámu Táborů a Sirotky dne 17. dubna 1425. Roku 1573 provedena oprava střeš kostelních. Na počátku XVII. stol. rovněž chrám opraven, r. 1614 vymalován a r. 1616 nová archa na oltář pořízena. Větší oprava kostela podniknuta r. 1644 sbírkou, neboť 7. června 1643 byl chrám s městem od Švédů sboru Torstensonova vydrancován a vyloupen. R. 1723 dostal chrám malou sanktusovou vížku.

Důkladné opravy dostalo se chrámu za děkana Felixe Čecha, jehož péčí chrám hlavně uvnitř důkladně byl opraven a vyzdoben r. 1782. Za tohoto děkana při opravách nabyl vnitřek chrámu nynější úpravy. Také nové varhany za něho r. 1783 byly pořízeny za 2.000 zlatých.

Jeho nástupce děkan František Klinkáček shledal kostel uvnitř krásně vyzdobený, ale střeš a klenbu ve stavu ubohém. Postaral se tedy o jejich opravu. Také jeden pilíř, klenbu nesoucí, byl opraven.

Byla to také jistě větší oprava našeho chrámu, při níž střešy postranních lodí značně byly zvýšeny a krásná gotická okna nad nimi v hlavní lodi zazděna, takže z nich zůstala nehezka kulatá okna.

Na zajímavém obraze z r. 1781 v děkanském kostele, který zachoval pohled na město a jeho tehdy ještě stojící opevnění z jižní strany, má chrám nad střešami postranních lodí ještě původní gotická okna.

Domněnka, že jejich znešvažení stalo se někdy v letech třicátých minulého století, byla potvrzena při loňské opravě nalezením nápisu roku 1832 na kamenném ostění jednoho okna.

Roku 1838 a 1839 opravena střeš kostela, dána nová břidlová krytina a postavena nová sanktusová vížka.

Roku 1848 opravena věž kostela, zvláště krov a zvonová stolice.

V letech 1852–1871 chybí záznamy v pamětní knize i doklady v archivu o opravách.

Poslední velikou opravu před loňskou dostal chrám po příchodu horlivého děkana Josefa Kandlera. Týž již po svém jmenování děkanem, ještě před svou instalací, pozval si patrona tehdejšího hr. Jindřicha Jaroslava Clam Martinice, aby jej přesvědčil o nutnosti

opravy chrámu. Výsledek byl, že patron nařídil komisi a sestavení rozpočtu. K opravě došlo pak r. 1874. Tehdáž dostal kostel novou břidlovou střechu nad celou hlavní lodí (až dosud byla část přezová) a nad postranní lodí severní. Celý kostel byl po otlučení omítky znovu omítnut a uvnitř celý světlou barvou obílen. Tehdy také přistaven byl k severní postranní lodi nový, goticky přizpůsobený portál k postrannímu vchodu. Na jižní straně ku dvěma již roku 1868 postaveným silným opěrným pilířům postaveny tohoto roku 1874 nové dva, poněvadž kostel nemaje s té strany svahu na odtok vody ze střech, povoloval v základech a budova se trhala. Dvě šialy dostaly tehdy nové lilie. Uvnitř postavena nová kazatelna ve slohu pseudogotickém. Budova kostelní byla železnými kdesťemi svázána a upevněna. Odstraněny také některé sešlé oltáře a obrazy a novými nahrazeny. Roku 1879 pořízena nová nynější dlažba ze žehrovického pískovce, žel, že pod lavicemi nebyla položena. Děkan Kandler pečoval i dále o ozdobu chrámu a opravil znovu r. 1890 hlavně vnitřek a pořídil také v letech 1890–1894 nová barevná okna kostelní ze sbírek.

Za děkana Antonína Fregra podniknuta r. 1907 také oprava kostela, hlavně omítky jeho.

Od té doby prováděny jenom menší, nejnutnější opravy, na př. střechy, často neodborným způsobem a v celku kostel scházel – chátral. V době světové války nebylo možno jako všude jinde nic opravovat; také popřevratová doba nebyla opravám přízniva. Roku 1922 při provádění pozemkové reformy na panství Lindřicha Clam Martinice získal kostel nového patrona, neboť obec Slaný svými zástupci podepsala při přejímání dvou hraběcích dvorů v městě závazek, že přejímá patronát nad kostely osady slánské. K formálnímu převzetí inventářů a agendy patronátní došlo však až ve dnech 29. a 30. prosince 1930. Děkanskému kostelu hrozila zatím úplná zkáza, neboť již roku 1930 při svém příchodu do Slaného shledal nynější duchovní správce, že po dešti teče voda na více místech až do kostela. Proto při svém příchodu do Slaného slíbil osadníkům, že se přičiní o záchranu této nejcennější památky města. U zástupců města s p. starostou Karlem Věttrem v čele, našel porozumění pro nutnost opravy, u veškerého pak občanstva veliký zájem na chystané opravě. Hned roku 1930 navázal duchovní správce styky se státním památkovým úřadem pro Čechy v Praze a po dohodě s tímto sestavil body, o nichž bylo nutno rozhodnouti, jak se mají opravit. Jednotlivé ty body týkaly se jak vnitřku tak i vnějšku budovy chrámové. Když se konání komise protahovalo, požádal duchovní správce za komisi památkového úřadu, jež za přítomnosti zástupců města konána byla 9. června 1931. Dle sepsaných bodů sestavil při ní státní památkový úřad program opravných prací, jenž měl sloužit za podklad pro sestavení rozpočtu a konkurenční jednání. Od jiných oprav kostela liší se program tento tím, že nechce jenom opravit následky »utopení« chrámu v okolním terénu, nýbrž odstranit příčinu závad, hlavně vlhkosti, snížením terénu okolního asi na výšku 15 cm pod úroveň podlahy chrámu. Jak to bylo nutno,

vidno z okolnosti, že u západního průčelí na děkanském dvoře bylo nutno snížit terén o 2 metry 10 cm.

V červenci téhož roku zhotoven rozpočet místním podnikatelem staveb v úhrnné částce 239.496 Kč, ze kterého pak sestaven ještě rozpočet oprav naprosto nutných, které nesnesou odkladu, ve výši 161.366 1/4 Kč, kterýžto městským úřadem zaslán Okresnímu úřadu v Slaném se žádostí o vykonání místního řízení za účelem zjištění nutnosti a účelnosti navrhovaných stavebních oprav. Komise ta konána pak za účasti zástupců města i přífařenců 22. října 1931. Všichni účastníci uznali nutnost navržených oprav.

Oprava má se týkat především budovy z venku (střecha, omítka, okna, pilíře a pod.) a úpravy terénu. V druhé etapě má se opravit vnitřek kostela. Když výměr Okresního úřadu o konkurenčním řízení nabyl moci právní, vyzval Okresní úřad Patronátní úřad, aby učinil opatření za účelem provedení těchto oprav přípisem ze dne 20. listopadu 1931. To se protahovalo jednak proto, že nebylo možno dle sdělaného rozpočtu pro jeho neúplnost práce zadati, jednak i z jiných příčin, takže konečně na naléhání Okresního úřadu, který ve své zodpovědnosti poukazoval na hrozící nebezpečí a jeho následky, zadána konečně oprava a sice práce zednické, klempířské a pokrývačské začátkem července 1933 a práce hned začala.

Uvádím nyní přehledně co se vykonalo. Veškerá omítka zdí zvenku od shora až po základy byla otlučena a kostel novou maltou s přimísením cementu znova nahozen. Kamenná ostění oken, která se pod omítkou našla, byla očistěna a jednotlivé její části vyspárovány, rovněž tak žebra a kružby oken. Vyspárovány, kde toho bylo potřeba, gotické sloupce kolem presbytáře, opraveny jejich železné opěry a na jeden na jižní straně postaven nový kmen s kraby a nová lilie, zhotovená dle sádrového modelu nalezeného na půdě děkanství. Žel, že pro nedostatek prostředků nemohly býti pořízeny ještě dvě nové lilie na straně severní.

Kvádry na pilířích a jinde, kde se našly, měly býti, pokud byly zdravé, očistěny od malty a tak ponechány, kde byly málo poškozeny, měly býti umělým kamenem vyspraveny, silně poškozené měly býti nahrazeny novými kameny téhož druhu. Tak bylo v zadávacích podmínkách velmi dobrých. Bohužel, že v té příčině zůstala oprava kostela hlavně co se týče pilířů věže na severní a západní straně za opravami jiných podobných chrámů, kde, jako na př. v Kolíně, vyměněny často celé pilíře. Krásným je nyní pilíř v západním průčelí kostela na děkanském dvoře, krásné, skoro na Itálii upomínající oblouky spojující děkanství s kostelem, krásně vypadly také oba bohatě profilované portály kostelní.

Oblouky nad uličkou získaly ještě neobyčejně velmi vkusným osvětlením, které provedl Elektrický podnik města a dle toho jistě se podaří témuž podniku osvětliti ještě hořejší třetinu schodů podle děkanské budovy stejně krásně a účinně.

Neobyčejně na svém vzhledu získal kostel nově upravenými okny nad střechami postranních lodí. Při opravě střechy na severní poboční lodi objevilo se totiž, že pod střechou pokračují dolů za-

chovaná pískovcová ostění oken, která byla později zazděna a střechy zvýšeny tak, že povstala ona neslohová okna, kulatá, budovu hyzdící. Když se střecha již zase dle starého stavu opravovala, Státní památkový úřad, byv o nález zpraven, doporučil po vyšetření na místě dne 28. srpna konaném snížení střechy postranních lodí a obnoviti dřívější okna gotická.

To znamenalo zvýšení nákladu o Kč 8.325,55, pro které nebylo úhrady. Proto městská rada usnesla se dáti sice okna obnoviti, ale odložiti zatím jiné práce, hlavně úpravu terénu, která však byla rovněž nutná, neboť stav terénu zaviňoval vlhkost kostela. Duchovní správce, když marně prosil o pomoc u některých zámožných lidí, rozhodl se vzítí náklad na úpravu oken na sebe, doufaje v pomoc dobrodinců s podmínkou, že městská rada dá provést i ostatní práce, jež se měly odložiti. Před odesláním dopisu v té věci městské radě došla ho však zpráva, že Městská spořitelna zdejší věnovala k tomu účelu obnos Kč 10 000 a tak bylo městskou radou rozhodnuto provést i ostatní projektované práce. Tímto činem zasloužila si Městská spořitelna dík a vděčnost všeho umění milovného občanstva slánského za to, že bylo možno provést celou opravu vnějšku i okolí této památky města tak, jak původně bylo zamýšleno.

Střecha chrámu vyžadovala značné opravy. Dohodou s firmou Osvald v Praze, které práce pokrývačské byly zadány, provedena oprava střechy tak, že hlavní věž a postranní lodí pokryty byly rovou břidlou moravskou, ostatní střecha a malá věž vyspraveny dobrou starší břidlou, pokud zbyla s věže a postranní lodí severní. Jižní loď dosud krytá taškami, byla ve stavu velmi ubohém. Také stříška nad sakristií a přístřešek nad hlavním západním vchodem byly pokryty břidlou.

Také krovy si vyžádaly značné opravy, neboť zatékající vodou byly části trámů úplně zničeny. Z téhož důvodu bylo nutno i ve velké věži některé trámy vyměnit, rovněž tak v malé sanktusové věže, kterou bylo nutno celou upevniti. Také železný kříž nad bání na hlavní věži, jenž byl resem příliš poškozen, musil býti novým nahrazen. Škoda, že nebylo možno pro nedostatek času i prostředků měděnou bání s křížem pozlatit, jak se obyčejně děje. Rovněž stolice obou zvonů byly opraveny, jakož i závěsy zvonů, neboť velkým zvonek nebylo již možno zvoniti, leč jenom tlucením srdcem na okraje zvonu.

Nedostatečné a chatrné žlaby kostelní byly odstraněny všechny a pořízeny všude žlaby nové s novými rourami okapními, dále nová úžlabí i nové pokrytí hran jehlance věžního. Pro velikou výšku kostela a tím způsobenou nepřístupnost žlabů, rozhodla se městská rada pořídit všechny práce klempířské z plechu měděného, neboť, ač tím náklad byl o něco vyšší, přece pro budoucnost se vlastně ušetří.

K oknům bočních lodí pořízeny uvnitř olověné žlábký s vývodem ven na zachycování vody, když se okna opotí. U oken v presbytáři byly takové žlábký pod vrstvou prachu a rumu nalezeny.

Při prvé komisi upozornil zástupce památkového úřadu také na okolnost, že kostel pro barevná okna jest příliš tmavý a chtěl

původně protokolovatí nutnost výměny všech oken barevných za sklo katedrální. Pro nedostatek peněz navrhoval aspoň výměnu oken, která nejvíce tmy v postranních lodích působila, totiž západní okno v jižní lodi a severní okno ve věži do lodi severní. Tak se také stalo a tím, jakož i rozšířením hořících oken v hlavní lodi na dřívější gotický tvar, získáno pro kostel tolik světla, že ostatní barevná okna již nevaří. Také v sakristii i v depositáři nad ním vyměněna okna na straně jižní, jakož i zasklena dvě okna v hlavní věži. Staré, nepatrné ventilace v oknech byly odstraněny a pořízena nová patentní štítlá ventilace v hoření části okna za hlavním oltářem, kteréžto okno musilo býti ve spodní části také pro chatrnost nově zaskleno. Sklenářské práce prováděla firma Veselý v Karlíně.

Úprava terénu kolem kostela jest zvláštní kapitola. Kostel, stojící na ostrohu vodou obtékaném, vyčníval jistě původně nad okolní terén, což také nejstarší obrazy jeho potvrzují. Během doby úpravou ulice kolem vedoucí, zrušením hřbitova a opevnění stalo se, že terén byl navršen tak, že z uličky mezi děkanstvím a kostelem při dešti tekla voda do síně chrámové, jejíž podlaha byla o schod níže, než úroveň uličky. U postranního severního vchodu vcházelo se do kostela dokonce po dvou schodech dolů. Ještě hůře bylo na straně jižní, kde byla země navršena až přes metr nad úroveň podlahy, a nejhůře na dvoře děkanském, kde stál terén do výše 2 metry 10 cm nad podlahu. Tím přejímala zeď chrámová ustavičně vlhkost půdy, jež pak prosakovala omítkou dovnitř, rozrušující tuto a naplňující chrám vlhkostí. Proto od počátku bylo počato do programu oprav také snížení okolního terénu a jeho úprava. Stalo se tak po důkladných komisích a úvahách na základě dobrozdání památkového úřadu. Bylo rozhodnuto okolní terén snížit tak, aby byl 15 cm pod úrovní nynější podlahy kostela (původní byla asi 45 cm níže). Na jižní straně vykopány byly sondy do hloubky 4 metrů, aby se zjistila hloubka základů opěrných pilířů z roku 1868, poněvadž jenom o dvou pilířích z roku 1874 zachovala se v archivu děkanském zpráva, že mají základy hluboké 4 sáhy. Když byla stabilita pilířů zjištěna, odvážena byla hlína ze zahrady tak, aby povstal svah jednak k jihu a současně k západu. Již rok před opravou kostela snížil duchovní správce polovinu zahrady při kostele o 60 cm. Nyní bylo snížení provedeno, jak již uvedeno, až na 15 cm pod dlažbu kostela. Podél opěrných pilířů zřízen betonový žlab se spádem k západu na odvedení dešťové vody do kanálů. Části základů pilířů, dříve v zemi ukryté, a prostor mezi nimi, jakož i sokl kostela namnoze porušený byly betonem zajištěny proti vlhkosti. Právě tak bylo tomu na západní straně části proti děkanskému dvorku. V druhé části této strany mezi kostelem a děkanskou budovou, jakož i na severní straně kostela, bylo okolí kostela po snížení terénu vydlážděno mosaikou na betonovém podkladě s pochybeným vyšším vydlážděním prostorů mezi pilíři. Snížením terénu povstala nutnost snížit i kanál, který šel podél západní strany kostela zahradou děkanskou do »Brodu«. Byl ostatně již místy pobořen. Také na severní straně chrámu nalezen úplně

zanesený a místy pobořený kanál, místo něhož pořízen nový, níže položený, z rour cementových. Zeď mezi děkanským dvorkem a opěrným pilířem kostela zbořena a postaven nízký teras se železnou mříží, rovněž i souběžná zeď mezi zahradou a dvorem zbořena a tak získán uličkou pěkný průhled z ulice Vinařického ke třídě Sultysově. Pro snížení terénu a prahů kostela musely býtí západní dvěře kostela nastaveny (mají teď kliku trochu vysoko), na severní straně opatřeny nové dubové dvěře dle návrhu památkovým úřadem schváleného. Dvěře z děkanství do uličky musely býtí po snížení této uličky rovněž sníženy. Schodiště na kůr dostalo také nové dvěře modřinové.

Prostor na severní straně ohraničený kostelem, mateřskou školou, děkanstvím a ulicí, měl býtí řešen jako prostý park. Soudíme-li z nesčetných projevů občanů ten kousek se nelíbí. Jenom z povinnosti býtí úplným omezením se, mluvě nerad o tom, na prosté konstatování fakt. Zástupce památkového úřadu po prohlídce 18. ledna 1934 shledal, že úprava terénu nebyla provedena přesně dle směrnic smluvených při konkurenčním řízení. Schodiště podle děkanské budovy mělo mítí 12 schodů, technické oddělení městské dalo jich 10, takže schody jdou nyní, jak se říká, na jednu nohu. Vstup k severnímu vchodu do kostela upraven na způsob táhlé rampy, místo rovné cesty s projektovanými a již dovezenými dvěma schody. Nově zřízenou cestou ke vchodu mateřské školy, rozdělující východní trávník na dvě menší části vyniká dle posudku zástupce památkového úřadu nepříznivě zborcená plocha trávníků a památkový úřad doporučuje její zrušení, když dle jeho upozornění 4 kroky dále je pohodlná cesta pro děti souběžná s nově zřízenou podél kostela, mimo široký chodník podle ulice. Doporučeno, aby plochy záhonů byly posety travou a aby nebylo k ozdobě používáno stromů, keřů a květin.

Nutno ovšem po pravdě připomenouti, že úloha upravit tento terén nebyla lehkou pro nestejnou výšku terénu upravovaného, jež i po úpravě musela zůstatí nestejnou, a šlo hlavně o to, jak docílití, aby tento výškový rozdíl byl co nejméně patrný. Při tomto jednání byla mezi památkovým úřadem a zástupci města jako patronem sjednána dohoda o vylepšení dnešního stavu a je tudíž naděje, že i tato část po úpravě dojde pochvaly, jako ostatní.

Při snižování terénu kolem kostela našlo se větší množství kostí z bývalého hřbitova zde stávajícího, které byly pak najednou ve veliké truhle na třetí hřbitov odvezeny a tam v odd. V. do hrobu č. 139 (neprodejné místo) po vykropaní církevním uloženy.

V této první etapě opravy kostela proveden byl úplně program oprav vnějšku kostela a jeho okolí. Neprovedeným zůstává oddělení dvora od kostela, jež bylo ústně projednáno, kterýžto nedostatek ohrožuje dnes hradební zeď sousední zahrádky, poněvadž tam všechna voda dešťová stéká.

Mimo tyto opravy městem jako patronem podniknuté dal duchovní správce s podporou šlechetných dárců, jichž dary budou ještě kvitovány, přesně dle pokynů památkového úřadu opravití

sakristii, depositář nad ní a předstín k ní. Bylo totiž nutno mít aspoň něco opraveno, než dojde k opravě vnitřku kostela, aby se tam mohly četné věci uložit a k tomu se sakristie nejlépe hodila, majíc na obou stranách po dvojích dveřích. Také bylo třeba zjistit, stačí-li dosavadní oprava úplně na vysušení zdí či bude-li nějakého jiného ještě prostředku třeba, na př. výborného způsobu »System Knappen«. Veškerá omítka v sakristii byla otlučena a po oschnutí zdí znovu nahozena. Při tom bylo nutno strhnouti vedení elektrického světla a provést též novou úpravu elektrického osvětlení kostela dle pokynů památkového úřadu, který si vyhradil schválení plánů. Tuto práci provedla firma J. Provazník v Slaném. Získáno tím osvětlení kostela proti dřívějšímu daleko lepšího, při menší spotřebě elektrického proudu. Byly očistěny pracně dvoje venýře u dveří ze žehrovického pískovce, dále všechna pěkně profilovaná žebra klenby v sakristii i předstín, okna a jejich kamenná ostění i starý gotický sanktuář v předstíně z hrubého pískovce. Sakristie i předstín vytočovány v tonu staré slonoviny.

Při tom se zjistilo, že pod velkou kredenční skříň scházela vůbec podlaha, jež musela nyní být zvláště dělána, aby se hodila k ostatním částem staré podlahy. Velikého nákladu vyžadovala pěkná barokní kredenční skříň s intarsiemi, jež byla skoro v hodině dvanácté zachráněna od úplné zkázy. Musil být zhotoven nový spodní rám, zadní stěna, doplněny scházející intarsie i pořízena část nových na boční straně, kde scházely. Celek byl vytemlem a proti červotoči impregnován a znovu speciálními látkami napuštěn, takže představuje nyní velmi cenný kus vzácného nábytku. Také ostatní zařízení sakristie bylo celé opraveno. Něco bude musit být ještě nově pořízeno. Tak bylo opraveno aspoň něco i ve vnitřku kostela.

Po otlučení omítky ukázalo se leccos z minulosti kostela. Mimo nalezení gotických oken v hlavní lodi, jak bylo výše řečeno, zjistilo se, že gotická okna v jižní lodi postranní byla původně delší směrem dolů. Okno v postranní lodi severní blíže věže bylo původně menší a položeno více k východu. Mělo původně rozměry okna věže a bylo rozšířeno proto, aby odpovídalo velikostí a tvarem oknu v téže lodi na druhé straně vchodu. Rovněž celé hlavní schodiště na kůr a půdu kostelní, jež vlastně znešvaruje pohled na západní průčelí chrámu, je pozdější přístavek; původní dobře zachované schody na kůr a ke zvonům vycházely z kostela. Těchto druhých se ještě dnes užívá. Pod střechou v římsce na straně severní nalezen velmi starý, zajímavý reliéf, který byl očistěn a na místě ponechán. Představuje ustrašenou postavu dítěte, prchajícího před třemi podivnými zvířaty a neobyčejným ptákem. Škoda, že pro velký náklad nemohla býti jeho fotografie reprodukována. Pod oknem v předstíně sakristie nalezen zarděný výklenek obdélníkového tvaru s lomeným obloukem, ohraničený profilovanými kameny. Také pod okny v sakristii nalezeny malé zarděné výklenky, avšak bez kamenného obložení.

Tak byl opraven vnějšek kostela. Nutno ještě opravit a obnovit vnitřek a sice: vyměnit shnilou omítku, očistit okna a jejich

DĚKANSKÝ CHRÁM SV. GOTHARDA V SLANÉM,
slohově opravený v roce 1933.

kamenná ostění, očistit kamenné římsy a žebra v klenbě, jakož i vítězný oblouk a jiné věci kamenné, které se snad najdou pod omítkou. Dále nutno opatřit novou podlahu aspoň částečně, kdyby nebylo celou možno vyměnit, opravit starobylé, velmi cenné dveře gotické, opravit zpodělnice vykládané jakož i starou cínovou křtitelnicí z r. 1510, vymalovat chrám, vyčistit oltářní obrazy (jeden vyčistil blahovolně p. profesor Vaňha), opravit fresky v presbytáři, vyleštit mramorové oltáře a štafirovat dřevěné části oltářů. I staré tvrdé lavice vyžadují opravy a hlavně oživení nátěru. A to nemluvím ani o odkrytí erbů v presbytáři a maleb, ani o prozkoumání hrobky pod kostelem s jednou sesutou chodbou směrem k hlavnímu oltáři, kde, jak se za to má, mohly by se nalézt hroby děkanů a snad i primátorů města, a s druhou chodbou směrem do lodi kostelní jdoucí. V prvním patře věže jest ideální suchá místnost, hodící se výborně k zřízení archivu k uschování hudebnin a hudebních nástrojů, některých velmi cenných. Od rekvisice za války schází nám také ještě jeden zvon.

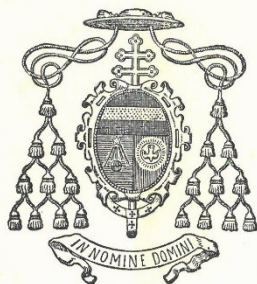
Jest jisto, že by vnitřek chrámu po opravě svým vzhledem předstihl daleko zevnějšek.

Provedení těchto věcí nemožno žádati od města jako patrona, které své povinnosti udržeti budovu dostalo, a v nynější svízelné situaci více vykonati nemůže. Jako všude jinde musíme i zde nyní apelovati na štědrost jednotlivců i korporací, rodáků, farníků, přátel umění a našeho chrámu. Činím tak proto a prosím:

Pomozte nám opravití uvnitř svými dary starobylou svatyní slánskou, v níž jste byli křtěni a k níž vás poutají nejněžnější vzpomínky. Pamatujte také při různých příležitostech, ku př. při svatbách a jindy, i v závěti na přední uměleckou památku svého města, na »dom«, jak říká zástupce památkového úřadu i čl. tisková kancelář. Vaši předkové tak činili, jak staré paměti dokazují. Následujte jich. Dary přijímá děkanský úřad v Slaném.

Veliké dílo bylo vykonáno. Opravený chrám stal se nyní ještě větší ozdobou města a bělostí svou poutá k sobě zraky všech mimojdoucích. Kež by brzy slohovou úpravou a opravou těšil oko i uvnitř.

Obr. příloha č. 36: Komancův článek popisující k roku 1933 stav oprav proběhlých ve slánském chrámě sv. Gotharda. Zdroj: *Slánský obzor – Věstník musejního a literárního spolku „Palacký“ ve Slaném*. Slaný: Musejní a literární spolek Palacký v Slaném, 1933 (roč. XLI). Oprava starobylého děkanského kostela sv. Gotharda v Slaném v r. 1933. Podává Aug. Komanec, děkan v Slaném, s. 10–17.

NOS CAROLUS

DEI ET APOSTOLICAE SEDIS GRATIA

PRIMAS,

ARCHIEPISCOPUS PRAGENSIS,

EIUSDEM APOSTOLICAE SEDIS PER BOHEMIAM ET PER CELEBERRIMAS
BAMBERGENSEM, MISNENSEM, RATISBONENSEM DIOECESIS LEGATUS
NATUS, UTRIUSQUE FACULTATIS THEOLOGICAE IN UNIVERSITATE PRA-
GENSI CANCELLARIUS PERPETUUS, S. THEOLOGIAE ET JURIS UTRIUSQUE
DOCTOR, ETC. ETC. ETC.

DILECTO NOBIS IN CHRISTO FILIO

R. do D. no Augustino Komaneč,

decano loci Slaný.

Cum ad Nos pervenerit Te, Rev. Domine, vitae sacerdotalis et ecclesiasticae
exempla optima sectari, officia Tua sacra fideliter adimplere, in excolenda vinea Domini
indefesse laborare, publicam laudem Nostram et honorem hisce Tibi enuntiamus.

Dedimus in Residentia Nostra Archiepiscopali

Pragae, die 29. Januarii 1935.

+ Carolus
Rippay

N. 1279.

rat
zn.
-Kč
ji-
osu

Orp 57/58

pro soud -11-

STÁTNÍ PROKURATURA v PRAZE.

Pst I 2093/49.

STÁTNÍ SOUD v PRAZE Státnímu soudu v Praze (p. předsedovi senátu). příloh rubrik	Obžaloba.
---	-----------

8/58
VAZBA

Státní prokuratura v Praze žaluje

1. Augustina Komance,
nar. 7.8.1885, děkana církve řím. kat., ve Slaném, bytem
Slaný, Vinařického ul. č. 16,

ž e

I. dne 24. září 1949 na schůzi ONV ve Slaném, odmítl vyhověti žádosti představitelů ONV Františka Kupky, Františka Kuneše a jiných, aby dne 25.9.1949 nedělní mši svatou "Za mír" v děkanském kostele sv. Gotharda ve Slaném sloužil farář Konáš z Hřbovic a slavnostní kázání aby měl páter Mára, s odůvodněním, že je všeobecně známo, že Konáš i Mára jsou exkomunikováni,

t e d y

pokusil se zničit nebo rozvrátit lidově demokratické zřízení a společenskou a hospodářskou soustavu republiky, zaručené ústavou,

II. dne 19.6.1949 a 26.6.1949 předčítal v děkanském kostele sv. Gotharda ve Slaném pastýřské listy pobuřujícího obsahu namířené proti republice,

t e d y

veřejně pobuřoval proti republice, jejímu lidově demokratickému zřízení, společenské a hospodářské soustavě, zaručeným ústavou.

T í m s p á c h a l
ad I. zločin velezrady podle § 1 odst. 1, písm. c/,
zák.č. 231/48 Sb.,
ad II. přečin pobuřování podle § 3 odst. 1 zák.č. 231/48 Sb.

a budiž za to potrestán
podle § 1 odst. 1, zák.č. 231/48 Sb. a §§ 47, 48 a 52 cit.
zák.

N a v r h u j í :

- 1/ aby hlavní přeličení bylo konáno před státním soudem
v Praze,
- 2/ k hlavnímu přeličení byl z vazby předveden obviněný
Aug.Kománek,
- 3/ čísti trestní oznámení čl. 1 a osobní výkazy obviněného,
- 4/ k hlavnímu přeličení předvolati jako svědky Vladimíra
Jáchima čl. 2 a Josefa Frejmana čl. 3.

V Praze dne 4. ledna 1950.

Státní prokurátoři

Předsedují 1. O. Dešarovi (1. O. Růžky)
jako předsedovi senátu.

19750

Wittner

Obr. příloha č. 38: Obžaloba proti Augustinu Komancovi podaná dne 4. ledna 1950. Zdroj: NA, nezprac. f. Státní soud Praha. Jednací sp. zn. Or I-II8-50, fol. 11.

R o z s u d e k .

J m é n e m R e p u b l i k y !

Státní soud v Praze, senát II., uznal po hlavním přelíčení, konaném dne 27. února 1950. takto právem :

Obžalovaný Augustin Kománek, nar. dne 7. 8. 1885.
v mostovicích, s.o. Blatná, děkan říms. kat. církve, bytem ve Slaném
čp. 16. s.o. týž, t.c. ve výsétrovací vazbě u státního soudu v Praze

j e s t v i n e n

ž e :

I./ dne 24. září 1949 ve Slaném se pokusil zničit a rozvrátit lidově-demokratické zřízení a společenskou a hospodářskou soustavu republiky, zaručené ústavou,

II./ dne 26. června 1949 ve Slaném veřejně poburoval proti republice, jejímu lidově-demokratickému zřízení, společenské a hospodářské soustave, zaručeným ústavou,

č í m ž s p á c h a l

ad I./ zločin velezrady podle § 1. odst. 1. lit.c., zák.č. 231/48 Sb,
ad II./ zločin pobuřování podle § 3. odst. 1. cit. zák.,

a o d s u z u j e s e z a t o

podle § 1. odst. 1. a §§ 47, 48, 52 zák.č. 231/48 Sb. se zretelem k ustanovení § 35. tr.z. a s použitím ustanovení § 54. tr.z. k trestu těžkého žaláře v trvání 8 /osmi/ roků, zostřené a doplněné tvrdým ložem čtvrtletně, k peněžitému trestu v částce 10.000.- Kčs. který se pro případ nedobytnosti podle § 8. zák.č. 31/29 Sb. ve znění zák.č. 88/48 Sb. premeňuje v trest těžkého žaláře v trvání jednoho měsíce, ke konfiskaci celého jmění, ke ztrátě cestných práv občanských, přičemž se lhůta nezpůsobilosti k novému nabytí těchto práv stanoví na 5 roků a podle § 389 tr.r. k náhradě nákladů trestního řízení a výkonu trestu.

Podle § 55a., tr.z. se obžalovanému do trestu započítává vazba zajišťovací a vyšetřovací od 23. ledna 1950. o 10.20 hod. do 27. února 1950. o 12. hod.

Trest jest na obžalovaném vykonati.

./.

D ů v o d y :

Doznáním obžalovaného o skutkových okolnostech, výsledky průvodního řízení, zejména trestním oznámením okresního velitelství NB ve Slaném a svědectvím Vladimira Jáchima a Josefa Frejmana má soud za zjištěný a prokázaný tento skutkový děj :

V září 1949 se konala na ONV ve Slaném porada lidospráv. činitelů, připravujících veřejný projev " Za světový mír ", který se měl konati ve Slaném a na němž měl promluvit ministr zdravotnictví pater Plojhar. Tento veřejný projev byl pořádán okresní katolickou akcí ve Slaném a do projevu měly býti zapojeny i nedělní bohoslužby. Byl proto pozván na tuto poradu i obžalovaný, jakožto děkan řim. kat. farního chrámu ve Slaném. Již před tím bylo jednáno s obžalovaným na faře zástupci okresní katolické akce a ONV. Podle přání Okresní katolické akce a ONV měl sloužit nedělní svatou mši " za mír " farář Konáš z Hopšovic a slavnostní kázání měl provést ředitel Katolické Charity z Prahy pater Mára. Obžalovaný však zamítl tuto žádost a zdráhal se dáti souhlas k tomuto přání lidu, projevenému zodpovědnými jeho zástupci a prohlásil, že kategoricky odmítá svůj souhlas k tomu proto, jezto jsou pry kněží Konáš, Mára a ještě jeden řim. kat. kněz z Prahy exkomunikováni z církve řim. kat. Prohlásil dále, že by ustoupil jedine násilí a v případě, že by farář Konáš sloužil mši u hlavního oltáře, by obžalovaný sloužil mši u vedlejšího oltáře. Bylo proto od plánu katolické akce a lidosprávy upuštěno, jezto lidospráva do věcí církvi nezasahuje.

Dne 26. června 1949 četl obžalovaný v dekanskem kostele řim. kat. ve Slaném t.zv. pastyrský list, vydany biskupy a ordináry ČSR ze dne 15. 6. 1949 v přítomnosti asi 100 osob.

Obžalovaný doznal, že faráře Konáše dobře zná, jezto je tento farářem v Hopšovicích, t.j. v sousední obci, že nikdy neslyšel nic o tom, že by se tento byl dopustil poklesku, za který by byl trest církevní exkomunikace, že mu bylo známo, že pater Konáš jde s lidem a že je jednatelem katolické akce, -Patera Máru prý nézná, nikdy s ním nemluvil a neví, že je ředitelem Katolické Charity v Praze. Od svého vikare Františka Rudolfa ze Zlonic /který mezitím zemřel/slyšel v letě 1949 že je pry pater Mára jakož i pater Konáš exkomunikováni z církve, neví však proč, ani se na to neptal a nikdy mu úředně nebylo sdeleno, že by titó knězi byli exkomunikováni a suspendováni z kněžských funkcí. Doznal dále, že vzdor tomu, že slyšel od vikare Rudolfa - do jehož vikariátu patří i pater Konáš a jeho fara v Hopšovicích - že byl pater Konáš suspendován z kněžské funkce

tento kněz nadále, i do dnešního dne vykonával své kněžské funkce, že az do podzimu r.1949 četl souborně " Lidovou Demokracii ", že věděl že ve Slaném je ustavena katolická Akce, že do této nevstoupil, že četl dne 26. 6. 1949 pastyrský list, podepsaný ordináři z CSR, že však již neví, co tento pastyrský list obsahuje. Doznal dále, že mu nikdy - zejména ne po květnu 1945 - nebylo překáženo ve volném vykonávání kněžské funkce a náboženství a že mu není znám případ, že by u nás byla víra potlačována. Doznává dále, že mu byl před 26.6. 1949 doručen první pastyrský list, podepsaný arcibiskupem pražským Drem Beranem, že však tento nečetl a že z toho neměl nepříjemnosti. Doznává dále, že po obdržení prvního pastyrského listu byl upozorněn zástupcem lidosprávy, že je pastyrský list závadného obsahu aby jej nečetl. Doznává konečně, že prohlásil, že nedá souhlas k tomu, aby pater Mára kázal v kostele ve Slaném a aby pater Konáš sloužil mši svatou a že ustoupil jedine násilí a to proto, ježto byli tito kněží svých funkcí suspendováni a z cirkve exkomunikováni.

Byl pry poslušen jedine svému ordináři, kterému byl zavázal slibem poslušnosti.

Tato obhajoba obzalovaného ho nemůže vyvinití tím méně, ježto sám doznává, že mu církevní vrchností nebyla sdělena úředně jakožto podřízenému církevnímu hodnostáři suspense a exkomunikace p. Máry a Konáše a ježto první pastyrský list rovněž nečetl a toto opomenutí nemešlo pro něj žádných následků a byl orgány lidosprávy, tudíž orgány státní moci upozorněn jednak na trestnost čtení pastyrského listu a jednak na trestnost toho, když vykonává exkomunikační dekret vatikánu, kongregace sv. oficia o exkomunikaci příslušníku Katolické Akce.

Soudu jest notoricky známo a tato skutečnost proto nepotřebuje zvláštního důkazu, že vatikán vydal dekret o exkomunikaci všech, kteří dobrovolně a vědomě přistoupili aneb v budoucnu přistoupí ke katolické Akci v CSR, neboť vatikán považuje katolickou akci v CSR za hnutí rozkolnické.

Tímto dekretem vyvrcholil vatikán svoji nepřátelskou politiku vůči lidově- demokratickému zřízení v CSR v úmyslu toto zřízení zničití a rozvrátití. Politika vatikánu byla vždy nepřátelská k pokroku a vládě lidu v kterémkoliv státě světa a zvláste v SSSR a v CSR. vatikán jako činitel mezinárodní politiky vystupoval vždy v roli úhlavního nepřítele národních zájmů českého a slovenského lidu a národní samostatnosti CSR. I v době největšího utrpení českého a slovenského národa, v době fašistické a nacistické poroby podporoval vatikán vždy nacistické a fašistické hnutí, i když pokrytecky, fraze- mi, na okó nacismus odsuzoval. Jeho politika se projevila v uzavření

konkordátu s hitlerovským Německem, lateránské smlouvy v fašistickou Itálii, v požehnutí, daného fašistickým hordám vraha Franca, v podpoře t.zv. řísovského "slovenského státu" a horthyovského Maďarska. Nevadilo mu, že Hitler a jeho satelity pronásledovali každý projev náboženské svobody a že vraždily miliony lidí pro jejich národnost a zejména i pro náboženské vyznání. Stanovisko Vatikánu se řídilo a řídí tím, že nacismus a podobná fašistická hnutí byly - a neonacistická hnutí jsou - ochránci kapitalistického řádu a zapřísáhlými nepřáteli socialismu a pracujícího lidu. Politika Vatikánu byla vždy ná straně světové reakce a stála a stojí ve službách světového imperialismu a kapitalismu, hájíc tím současně své vlastní imperialistické a kapitalistické zájmy. Z historie nikdy nebude vymazáno souhlasné stanovisko Vatikánu s nacistickým útokem proti Sovětskému Svazu. Vznik lidově- demokratických států, opírajících se o SSSR zasadil další ránu světovému imperialismu a kapitalismu, neboť v těchto státech pracující lid, vedený dělnickou třídou odstranil z moci vykořisťovatelské třídy a uskutečnil pravou demokracii, vládu pracujícího lidu, nadvládu skutečné většiny nad menšinou a buduje nový, spravedlivý společenský a hospodářský řád a spolu s SSSR usiluje o upevnění světového míru. Proto imperialisté, kapitalisté a váleční štváči, vykořisťovatele pracujících lidí a spolu s nimi i Vatikán usilují o zničení SSSR a lidově- demokratických států.

Exkomunikační dekret o katolické akci je pak jedním z prostředků, jimiž Vatikán usiluje o uskutečnění tohoto cíle vůči ČSR. V důsledku této rozvratné práce Vatikánu nemohla sebevětší snaha československé vlády, vyřešiti dohodou poměr mezi státem a církví říms. kát. vésti k pozitivnímu výsledku. Vssoká církevní hierarchie v ČSR, poslušná Vatikánu si nepřála dohodu, protože jí nešlo a nejde o víru a náboženství. Plnila příkazy, které dostávala z Vatikánu, této cizí mocnosti, nepřátelské republiky. Vatikán jest považován za cizí mocnost. Římský papež je jednak hlavou římsko-katolické církve, kterého mají vsichni katolíci poslouchati ve věcech víry a mravů, jest však i hlavou vatikánského státu, kterým byl nahrazen bývalý církevní stát.

Církevní hierarchii v ČSR - jak již bylo uvedeno - nejde o ochranu náboženství, naopak, její činy nemají s náboženstvím nic společného. náboženské presvědčení, svoboda svědomí je u nás každému ústavou zaručena. Ještě nikdy nebyla u nás tak široká náboženská svoboda jako je nyní. Žádný kněz, žádný věřící nebyl stáhnán za to, že

./.

učil náboženství a hlásil se ke kterékoliv církvi. Stát sám umožňuje v plné míře církevní činnost tím, že převzal náklady na platy kněží a na vydržování všech církví.

Tuto skutečnost doznal a musel doznati i obžalovaný, který v lednu 1950 složil i slib věrnosti ČSR v důsledku nových církevních zákonů.

K rozvratné činnosti vysokého kleru u nás nemohli nečinně přihlížeti katoličtí věřící, kteří jsou dobrými občany ČSR. Odpověděli ustanovením Katolické Akce, která od prvních dnů své činnosti poctivě usilovala o dohodu církve rim. kat. se státem.

Katolická Akce v ČSR je spontánní hnutí katolických duchovních a věřících, sdružených v Národní frontě Čechů a Slováků. Chce hájiti skutečná zájmy církve, zajistiti plné a svobodné rozvinutí náboženského života katolíků v ČSR ve shodě s budovatelským úsilím lidu a v duchu květnové ústavy. Průto hlavním cílem jejím bylo prosazení dohody mezi státem a církví rim. kat. a to na podkladě konstruktivních návrhu ÚAV-NF. Obsah a cíl Katolické Akce / K.A. / není tudíž v žádném rozporu s katolickou věroukou. Proto útoky vatikánu a reakční části církevní hierarchie proti K.A. jsou ve skutečnosti útoky proti obrozené NF., nejvyšší vykonavatelky a představitelky politické vůle českého a slovenského lidu, v níž jsou sdruženy všechny politické strany a celonárodní zájmové organizace pod vedením avantgardy dělnické třídy, KSC. Národní fronta je podstatným znakem lidově demokratického zřízení a rozvrácení národní fronty a jednoty složek v ní sdružených by znamenalo zničení a rozvrácení lidově demokratického ~~zřízení~~ zřízení státu. Exkomunikační dekret hrozí vyobcováním z církve příslušníkům katolické církve, kteří přistoupili nebo v budoucnu přistoupí ke K.A., provádí tedy jich diskriminací pro jejich oddanost k lidově demokratické republice a chce je postihnouti tresty za to, že se přihlašují k zásadám, které jsou pilířem lidově demokratického zřízení a hospodářské a společenské soustavy republiky, je tedy zmíněný dekret útokem proti lidově demokratickému zřízení a hospodářské a společenské soustavě zaručeným ústavou. Revněváž katolíci tvoří převážnou většinu obyvatelstva republiky, má exkomunikační dekret svými důsledky zasáhnout nejméně vrstvy pracujícího lidu a snaže rozvrátiti jeho jednotné pracovní společenství a rozbítí jeho politickou jednotu, představovanou Národní Frontou Čechů a Slováků.

Rozvrácením politické jednoty pracujících má býti podrýváno jejich budovatelské úsilí a tím má býti přivoden hospodářský zvrát a

./.

v jeho důsledku rozvrat hospodářské a společenské soustavy republiky. Exkomunikační dekret znamená podle toho pokus o zničení a rozvrácení lidově- demokratického zřízení a společenské soustavy republiky, a obžalovaný tím, že podle tohoto exkomunikačního dekretu znemožnil účast pokrokových kněží pateru Konášovi a Pateru Márovi na manifestaci za mír na půdě cirkévní ve Slaném, se pokusil o zničení a rozvrácení lidově- demokratického zřízení, společenské a hospodářské soustavy republiky, zaručeným ústavou, ježto jest notóricky známo a tato skutečnost byla i obžalovanému známa, alespoň to částečně doznává, že p. Konáš a Mára byli prvními řim. kat. kněží, kteří se bezvýhradně postavili na stranu lidu.

Pástyřský list biskupů a ordinářů ze dne 15. 6. 1949, který obžalovaný četl ve Slaném veřejně dne 26. 6. 1949 v přítomnosti asi 100 věřících, obsahuje tvrzení o tom, že je církev řim. kat. u nás soustavně, plánovaně a důsledně prohášedována, takže je jení každá náboženská činnost mimo kostel znemožněna a církev samá je oloupena, zneuctěna, pospínena a zbavena většiny svobod a práv, dále tvrzení o tom, že K.A. není akcí katolickou, nýbrž hnutím rozkolným, k němuž se kněží většinou přihlásili oklamáni a pod nátlakem atd., že obvinění biskupů, žež se zavinili ztroskotání jednání o vyřešení poměru státu a církve jsou nepravdivá, že byl zastaven po ~~má~~ únoru 1948 veškerý katolický tisk a že se zasahuje i do vnitřních církevních záležitostí.

Z povahy těchto výroků i ve spojení se skutečností, že tyto výroky tvoří štvavé útoky proti K.A. a tím i proti obrození NF. jako představitelce jednoty pracujícího lidu i proti vládě republiky a jsou způsobilé a jejich účelem je vyvolati u posluchačů nepřátelskou náladu a nepřátelský postoj vůči republice, proti jejímu lidově- demokratickému zřízení a její společenské soustavě, zaručeným ústavou plyne, že tím, že obžalovaný tento pástyřský list přečetl, ztotožnil se s úmyslem vydavatelů pástyřského listu i s cíly jimi sledovanými a dopustil se tím přecinu pobuřování.

Jednáními obžalovaného jest tudíž jak po stránce skutkové tak i po stránce právní splněna skutková podstata zločinu velezrady podle § 1. odst. 1. lit. c. a přečinu pobuřování podle § 3. odst. 1. zák. c. 231/48 Sb. a ježto nebyla prokázána okolnost, trestnost činu vylučující, byl obžalovaný uznán vinným z těchto trest. činů.

Trest byl obžalovanému vyměřen podle § 1. odst. 1. zák. č. 231/48 Sb. při čemž byl vzat zřetel k předpisu § 35. tr. z.

Obžalovanému polehčovala zachovalost, doznání o skutkových okolnostech a že spáchal čin z domnělé vážnosti ke svému biskupovi a že byl k činu sveden. Naproti tomu nebyly zjištěny pítěžující okolnosti,

Vzhledem k tomu, že polehčující okolnosti jsou v převaze a jsou takového rázu, že se z nich dá doufat v polepsení obžalovaného, použil soud ustanovení § 54 tr.z. a vyměřil mu trest pod nejnižší hranici zákonné sazby, úměrný jeho vlně a zákonu s příslušným zostrněním ve smyslu § 19 tr.z.

Výrok o náhradě nákladů trestního řízení opírá se o ustanovení § 389 tr.ř., o započtení vazby - dle názoru soudu nezaviněné - o § 55a tr.z.

Výrok o uložení peněžitého trestu, konfiskaci majetku a ztrátě čestných práv občanských o §§ 47, 48, a 52. zák.c. 231/48 Sb.

Podmíněný odklad ~~vazby~~ výkonu trestu jest vyloučen § 59 téhož zákona.

Ostatní výroky rozsudku jsou odůvodněny citovanými místy zákona.

V Praze, dne 27. února 1950.

Zapisovatelka :

Janáček

Předseda senátu :

Škvař

Kanc.

doruč písemné vyhotovení rozsudku obhájci ex offio JUDru Právoslava Herboltovi, adv. v Praze.

Kal. 3 dni.

V Praze, dne 27. 2. 1950.

Došlo	27. 2. 1950
Opšel	<i>Škvař</i>
Porovnal	<i>Jan. a Mar.</i>
Vypravene	<i>7. 3. 50 Maršálek</i>

1. květen 1950

Škvař

Obr. příloha č. 39: Rozsudek nad Augustinem Komancem ze dne 27. února 1950. Zdroj: NA, nezprac. f. Státní soud Praha. Jednací sp. zn. Or I-II8-50, fol. 28-34.

Toto rozhodnutí je v právní moci
dne 14. 8. 1990

Právní síla v Praze 2,
dne 19. IX. 1990

U s n e s e n í

Podle § 2 odst. 2 zák. č. 119/1990 Sb. o soudní rehabilitaci a bez návrhu.
Krajský soud v Praze rozhodl v neveřejném zasedání
komandě dne 3.7.1990 podle zák. č. 119/1990 Sb. o soudní
rehabilitaci, t a k t o :
Ustanovením § 2 odst. 1 písm. b/ zák. č. 119/1990 Sb. byl
zrušen rozsudek býv. státního soudu v Praze ze dne 27.2.1950
sp.zn. Or I/II 8/50 ve spojení s usnesením Nejvyššího soudu
ze dne 5.7.1950 sp.zn. Or 128/50, jímž byl obviněný Augustin
Kománek nár. dne 7.8.1905 odsouzen pro zločin velezraždy podle
§ 1/16 zák. č. 231/48 Sb. a pobuřování podle § 3/1 téhož zákona,
k trestu odnětí svobody v trvání 6 roků nepodmíněně a k trestům
dalším.

Současně byla zrušena všechna další rozhodnutí v téže
trestní věci, která na zrušená rozhodnutí obsahově navazova-
la.

Všechna rozhodnutí byla zrušena k datu, kdy byla vydána.

Podle § 2 odst. 2 zák. č. 119/1990 Sb. se trestní stíhání
obviněného Augustina Kománka pro skutek kvalifikovaný jako
trestné činy shora uvedené kterých se měl dopustit podle obžaloby
tím, že dne 24.9.1949 ve Slaném se pokusil rozvrátit lidově
demokratické zřízení republiky a dne 26.6.1949 ve Slaném veřejně
proti tomuto zřízení pobuřoval, z a s t a v u j e .

O d ů v o d ě n í :

Ustanovením § 2 odst. 1 písm. b/ zák. č. 119/1990 Sb., o
soudní rehabilitaci, byla k datu vydání zrušena pravomocná
odsuzující soudní rozhodnutí za trestné činy ve výroku uvedené,

Obr. příloha č. 40: Komancova rehabilitace ze dne 3. července 1990. Averz. Zdroj: NA, nezprac.
f. Státní soud Praha. Jednací sp. zn. Or I-II8-50. Usnesení z 3. 7. 1990.

jakož i všechna další rozhodnutí v téže trestní věci na ně obsahově navazující.

U s n e s e n í

Podle § 2 odst.2 cit.zák. o žádosti odsouzeného na soudní rehabilitaci rozhodne soud i bez návrhu.

Rehabilitaci rozhodne soud i bez návrhu. Jakmile soud zjistí, že odsouzený Augustin Kománek je v této trestní věci účastníkem, a pokud soudní rehabilitaci, deklaruje, že dřívejší rozhodnutí podle § 2 odst.2 cit.zákona nastává. Proti tomuto usnesení podat příkaz do Ústředního úřadu pro státní zastupitelství v Praze. Proti tomuto usnesení podat příkaz do Ústředního úřadu pro státní zastupitelství v Praze. Proti tomuto usnesení podat příkaz do Ústředního úřadu pro státní zastupitelství v Praze.

U s n e s e n í
V Praze dne 3.7.1990

Dr. Ladislav Souček
Podle § 2 odst.2 cit.zák. o žádosti odsouzeného na soudní rehabilitaci rozhodne soud i bez návrhu. Jakmile soud zjistí, že odsouzený Augustin Kománek je v této trestní věci účastníkem, a pokud soudní rehabilitaci, deklaruje, že dřívejší rozhodnutí podle § 2 odst.2 cit.zákona nastává. Proti tomuto usnesení podat příkaz do Ústředního úřadu pro státní zastupitelství v Praze. Proti tomuto usnesení podat příkaz do Ústředního úřadu pro státní zastupitelství v Praze.

U s n e s e n í
Podle § 2 odst.2 cit.zák. o žádosti odsouzeného na soudní rehabilitaci rozhodne soud i bez návrhu. Jakmile soud zjistí, že odsouzený Augustin Kománek je v této trestní věci účastníkem, a pokud soudní rehabilitaci, deklaruje, že dřívejší rozhodnutí podle § 2 odst.2 cit.zákona nastává. Proti tomuto usnesení podat příkaz do Ústředního úřadu pro státní zastupitelství v Praze. Proti tomuto usnesení podat příkaz do Ústředního úřadu pro státní zastupitelství v Praze.

Obr. příloha č. 41: Komancova rehabilitace ze dne 3. července 1990. Reverz. Zdroj: NA, nezprac. f. Státní soud Praha. Jednací sp. zn. Or I-II8-50. Usnesení z 3. 7. 1990.